Ν. Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Πρώην Γυμνασιάρχου
Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 50464 / 21-9-31

Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου	12.20
Ἀξία βιβλιοσήμου	5.—
Φορόσημον	1.50
Συνολικὴ τιμὴ .... Δρ.	18.70

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 60 - ΑΘΗΝΑΙ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗΣ
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1931

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ν. Ι. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Πρώην Γυμνασιάρχου
Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Γυμνασίου

Αρ. εισ. 45200

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

**ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 5 Βιβλιόσημον

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗΣ
ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1931

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

Ν. Ι. Ζαφειρίου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
50
ΛΕΠΤΑ
1925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2 6 10 | 2
1 3 5 | 1
1 3 5

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Α΄. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ πρὸς αὐτήν.

Κεφ. Α΄. § 1—11.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- 1-2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὁπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτὸν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασι- 3
λείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἐξαιτησαμένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύε- 4
ται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ᾽ ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5 Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς
αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλ-
λον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβά-
ρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς
ἔχοιεν αὐτῷ.

6 Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν, ὡς μάλιστα ἐδύ-
νατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασι-
λέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς
ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις λαμ-
βάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους,
ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως
δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν
7 Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ
ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν.
ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα,
ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ
ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη
πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆ-
ναι οἷ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐ-
τῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς
τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾐσθάνετο, Τισσαφέρνει
δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπα-
νᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ
Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν
πόλεων, ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων.

9 Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ
τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος
Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος
ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ὁ δέ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαβὼν τὸ χρυσίον, στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος, τοῖς Θρᾳξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἑκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, 10
καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἓξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα 11
ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

Β'. Πορεία τοῦ εἰς τὰς Σάρδεις συναθροισθέντος στρατοῦ τοῦ Κύρου μέχρι τοῦ Τυριαείου τῆς Φρυγίας.

(6 Μαρτίου—8 Μαΐου 401 π. Χ,)

Κεφ. Β'. § 1—18.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- 1
φασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ
Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς
ἑαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ
προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει
λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκρο-
πόλεις φυλάττειν.
2 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς
φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος
αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ᾽ ἃ ἐστρατεύετο, μὴ
πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ
δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόν-
3 τες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς
ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς
τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς
πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
φαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης
δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ
Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς
ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ
Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.
4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησά-
μενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς
βασιλέα, ᾗ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους.
καὶ βασιλεὺς μὲν δή, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου
στόλον ἀντιπαρεσκευάζετο.
5 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ
ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι
καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν· τούτου τὸ εὖρος δύο
6 πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἑπτὰ ἐζευγμένη πλοίοις. τοῦτον δια-
βὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ὀκτὼ
εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἧκε Μένων ὁ Θετταλὸς
ὁπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλο-
πας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν 7
εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας
ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε
γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ
τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐ-
τοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν 8
πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς
ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρο-
πόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν
Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε
ποδῶν. ἐνταῦθα λέγετκι Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας
ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν ἄντρῳ,
ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας.

Ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ 9
μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτα τὰ βασίλεια καὶ
τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας
τριάκοντα· καὶ ἧκε Κλέαρχος ἔχων ὁπλίτας χιλίους καὶ πελ-
ταστὰς Θρᾷκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρῆτας διακοσίους.
ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὁπλίτας τρια-
κοσίους καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὁπλίτας χιλίους. καὶ ἐν-
ταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν
ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὁπλῖται μὲν μύ-
ριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς 10
Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς·
ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαιχ ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε·
τὰ δὲ ἆθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ Κῦρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

11 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπῄτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδι-
12 δόναι. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ᾽ οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὑτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην.
13 ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ᾽ ᾗ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι, οἴνῳ κεράσας αὐτήν.

14 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὑτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι, ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
15 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ᾽ ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ
16 ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ᾽ ἅρματος καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ Κίλισσα ἐφ' ἁρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας, καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἅρμα πρὸ τῆς 17
φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου, θᾶττον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς, καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἁρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καταλιπόντες τὰ ὤνια, ἔφυγον. οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς 18
σκηνὰς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα, ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος, ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἥσθη, τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

Περίληψις. Κεφ. Β′ § 19—27 καὶ Κεφ. Γ′—ΣΤ′.

Ὁ Κῦρος διὰ Ἰκονίου, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας ἔρχεται εἰς Κιλικίαν καὶ Συρίαν, διαβαίνει τὸν Εὐφράτην καὶ Ἀράξην καὶ φθάνει εἰς Κορσωτὴν καὶ Πύλας τῆς Ἀραβίας (6 Μαΐου—30 Αὐγούστου 401 π.Σ.)

Ὁ Κῦρος πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν λαμπρὰν ἐπίδειξιν τοῦ στρατοῦ του προχωρεῖ μέχρι Ἰκονίου καὶ διαρπάζει τὴν Λυκαονίαν. Τότε ἡ μὲν Ἐπύαξα φεύγει διὰ τοῦ συντομωτέρου δρόμου εἰς Κιλικίαν διὰ νὰ πείσῃ τὸν σύζυγόν της Συέννεσιν νὰ δεχθῇ τὸν Κῦρον φιλικῶς, ὁ δὲ Κῦρος ἦλθεν εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ νὰ τιμωρήσῃ δύο διοικητάς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπεβούλευον, καὶ διὰ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὴν Ἐπύαξαν νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν σύζυγόν της, ὁ ὁποῖος μόλις ἔμαθεν ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλησίαζεν εἰς Ταρσούς, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας, ἔφυγε μὲ τοὺς κατοίκους εἰς ὀρεινὴν ἰσχυρὰν θέσιν. Ὁ Κῦρος ἀφοῦ ταχέως διῆλθε διὰ τῆς Λυκαονίας καὶ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΥΟ ΔΡΑΧΜΑΙ 1926

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς Καππαδοκίας ὥρμησεν ἀπὸ τὰς Κιλικίας πύλας εἰς Κιλικίαν καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὑρέθη εἰς τοὺς Ταρσούς, ὅπου ἐπέστρεψε καὶ ὁ Συέννεσις κατόπιν πολλῶν συνεννοήσεων.

Ὁ Κῦρος ὅμως δὲν ἐπρόλαβε νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα μὲ τὸν βασιλέα τῆς Κιλικίας καὶ νέον μέγα νέφος παρουσιάσθη ἀπειλητικὸν ἐμπρός του. Οἱ Ἕλληνες ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ τοὺς εἶναι πλέον εὔκολον νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κῦρον, διότι τοὺς ἐμπαίζει καὶ τοὺς ὁδηγεῖ παρὰ τὰς συμφωνίας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ Κλέαρχος ἠθέλησε νὰ τοὺς διατάξῃ ἀλλὰ μόλις ἐξέφυγε τὸν λιθοβολισμόν.

Τότε κατέφυγεν εἰς πανουργίαν. Συγκαλεῖ τὸ στράτευμα καὶ παρουσιάζεται διὰ νὰ ὁμιλήσῃ· ἀντὶ ὅμως ν' ἀκούσουν λόγους, βλέπουν τὸν αὐστηρὸν ἐκεῖνον καὶ τραχὺν Κλέαρχον νὰ κλαίῃ χωρὶς νὰ δύναται νὰ προφέρῃ λέξιν. Οὕτως ἄφωνος καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔμεινεν ἀρκετὸν χρόνον· ἀφοῦ δὲ ἐννόησεν ὅτι εἶχον συγκινηθῆ οἱ στρατιῶται ἤρχισε μὲ μελανὰ χρώματα νὰ περιγράφῃ τὴν θέσιν του ἀπέναντι τοῦ Κύρου καὶ τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας θὰ ἔχουν ἂν ὁ Κῦρος τοὺς θεωρήσῃ ἐχθρούς του· τέλος δὲ προσθέτει ὅτι ἦτο πλέον καὶ αὐτὸς στρατιώτης καὶ ὅτι θὰ ἠκολούθει οἱονδήποτε ἐξέλεγον στρατηγὸν διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτω διελύθη ἡ συνέλευσις τοῦ στρατοῦ χωρὶς ἀπόφασιν καμμίαν, χωρὶς κανεὶς ἄλλος νὰ λάβῃ τὸν λόγον. Τὴν ἐπομένην ἔγινε νέα συγκέντρωσις τοῦ στρατοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐφάνη ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν περισσότερον εὐνοϊκά. Ἡ πανουργία τοῦ Κλεάρχου ἐνίκησε.

Ὡμίλησαν ἀρκετοὶ πολλὰ εἰπόντες. Ἐν τέλει ὑπερίσχυσεν ἡ γνώμη νὰ σταλῇ πρεσβεία περιλαμβάνουσα καὶ τὸν Κλέαρχον διὰ νὰ ἐρωτήσουν τὸν Κῦρον, ποῦ ἀληθῶς πορεύονται. Πληροφορηθέντες δὲ ὅτι προχωρεῖ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατράπην τῆς Συρίας, καὶ ὅτι ἂν τὸν ἀκολουθήσουν θὰ αὐξήσῃ τοὺς μισθούς των, δέχονται καὶ οὕτως ὅλοι ἡνωμένοι προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς Ἰσσοὺς τῆς Κιλικίας, ὅπου εὗρον τὸν Χειρίσοφον μὲ 700 ὁπλίτας, τὸν στόλον τοῦ Κύρου καὶ 400 μισθοφόρους ἀποστατήσαντας ἀπὸ τὸν Ἀβροκόμαν.

Τώρα ἔπρεπε νὰ περάσῃ τὰς Ἀμανικὰς πύλας, αἱ ὁποῖαι ὡς αἱ Θερμοπύλαι ἦσαν στενὴ πάροδος τριῶν σταδίων μήκους καὶ μὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τείχη εἰς τὰ ἄκρα της. Διὰ νὰ μὴ εὕρῃ δὲ καμμίαν ἀντίστασιν στέλλει μὲ τὸν στόλον του στρατὸν καὶ καταλαμβάνει τὴν πρὸς τὴν Συρίαν ἔξοδον. Διῆλθε λοιπὸν ἀκινδύνως ὅλος ὁ στρατὸς καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Συρίαν χωρὶς νὰ συναντήσῃ κανένα ἐχθρόν, χωρὶς νὰ συναντήσῃ κανὲν ἐμπόδιον· ὁ σατράπης αὐτῆς Ἀβροκόμας ἀφῆκεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κύρου τὴν χώραν του καὶ ἔσπευσε νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν βασιλέα. Ὅταν δὲ ἔφθασε εἰς τὴν παραλιακὴν πόλιν Μυρίανδον, φεύγουν κρυφίως οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ Ξενίας καὶ Πασίων ἐγκαταλείψαντες τὸν Κῦρον. Ὅλοι ἐπερίμενον νὰ τοὺς καταδιώξῃ καὶ τοὺς φονεύσῃ· αὐτὸς ὅμως τοὺς ἀφῆκεν ἐλευθέρους νὰ φύγουν. Ἡ μεγάλη αὕτη μεγαλοφροσύνη τοῦ Κύρου καὶ ἡ τοιαύτη διαγωγή του πρὸς αὐτοὺς ἐπέδρασεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ προθυμότερον ἠκολούθησαν αὐτὸν μέχρι τῆς Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφράτην. Ἐκεῖ ἔμειναν πέντε ἡμέρας καὶ ἔμαθον πλέον καθαρὰ ὅτι πορεύονται ἐναντίον τοῦ βασιλέως. Ἐλυπήθησαν δι' αὐτὸ ἀρκετὰ καὶ κατηγόρουν τοὺς στρατηγούς των διὰ τὸν ἐμπαιγμόν, ἀλλὰ ἡ αὔξησις τοῦ μισθοῦ καὶ αἱ μεγάλαι ὑποσχέσεις τοῦ Κύρου τοὺς ἔκαμον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν, ὅπου τοὺς ὡδήγει. Διέβησαν λοιπὸν πεζοὶ τὸν Εὐφράτην καὶ κανεὶς δὲν ἐβράχη ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς μαστούς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἕως τώρα συνέβαινε — τόσον εἶχον ὑποχωρήσει τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ —· διὰ τοῦτο οἱ Θαψακηνοὶ τὸ ἐθεώρησαν θαῦμα καὶ σημεῖον ὅτι ὁ Κῦρος θὰ ἐγίνετο βασιλεύς.

Ἀφοῦ οὕτω διέβησαν τὸν ποταμόν, ἐπροχώρουν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου ἀριστερὰ ἔχοντες τὸν παραπόταμον Ἀράξην. Ἀπὸ τὸν Ἀράξην ἔρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορεύονται διὰ μεγάλης ἀλλὰ ἐρήμου πεδιάδος χωρὶς κανὲν δένδρον. Μόνον ἀρωματικὰ πολλὰ φυτὰ εἶχε καὶ ἄφθονα ζῶα ἄγρια μὲ κρέας τρυφερώτατον. Προχωροῦν πάντοτε ἔχοντες εἰς τὰ δεξιὰ τὸν Εὐφράτην καὶ ἀφοῦ διέβησαν τὸν παραπόταμον Μάσκαν ἦλθον εἰς τὴν πόλιν Κορσωτήν, ὁπόθεν ἐπροχώρουν ἐπὶ ἡμέρας εἰς ἔρημα μέρη, ἔνθα καὶ αὐτὸ τὸ χόρτον διὰ τὰ ὑποζύγια ἔλειπε — τόση ἦτο ἡ ἔλλειψις τροφῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διέβαινον τὸν ποταμὸν καὶ ἥρπαζον ἀπὸ τὰ ἀπέναντι χωρία τρόφιμα, ἀλλὰ πάντοτε ταῦτα ἦσαν ὀλιγωστά. Τὸν δρόμον αὐτὸν ἐπροτίμησεν ὁ Κῦρος, διότι ἔσπευδε νὰ προλάβῃ τὸν ἀδελφόν του ἀνέτοιμον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν θὰ ἐγίνετο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέγα κακὸν εἰς τὸ στράτευμα, ἂν δὲν ἐπενέβαινεν ὁ Κῦρος καὶ ὁ Πρόξενος. Ὁ Κλέαρχος ἐτιμώρησε ἕνα στρατιώτην τοῦ Μένωνος, διότι ἐνόμισεν ἀπὸ τὰς ἀνακρίσεις τὰς ὁποίας ἔκαμε διὰ μίαν φιλονικίαν μεταξὺ στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου, ὅτι ἔπταιεν αὐτός. Ἡ τιμωρία ὅμως αὐτη ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ κινδυνεύσῃ ἀπὸ λιθοβολισμὸν ὁ Κλέαρχος καὶ νὰ ταχθοῦν ἀντιμέτωποι ἕτοιμοι πρὸς μάχην οἱ στρατιῶται τοῦ Μένωνος καὶ οἱ τοῦ Κλεάρχου. Εὐτυχῶς ἡ σωφροσύνη τοῦ Κλεάρχου ἔσωσε τὴν κατάστασιν. Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ προχωρήσαντες βλέπουν ἐχθρικὸν ἱππικὸν νὰ ἐρημώνῃ τὴν χώραν. Τότε εἷς ἐπίσημος Πέρσης, ὁ Ὀρόντας, προτείνει εἰς τὸν Κῦρον νὰ ἔλθῃ νὰ τοὺς καταδιώξῃ μὲ σῶμα ἐκλεκτῶν ἱππέων. Ὁ Κῦρος πείθεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ὀρόντα πρὸς τὸν βασιλέα, ἡ ὁποία περιῆλθεν εἰς τὸν Κῦρον, μανθάνει τὴν προδοσίαν τοῦ Ὀρόντα καὶ καλεῖ ὡς δικαστὰς τοὺς ἐπιφανεῖς Πέρσας καὶ τὸν Κλέαρχον. Ὁ Ὀρόντας ἀφοῦ κατεδικάσθη εἰς θάνατον κατὰ πρότασιν τοῦ Κλεάρχου παρεδόθη εἰς τὸν Ἀρταπάτην καὶ κανεὶς δὲν τὸν εἶδε πλέον.

Γ΄. **Παρασκευαὶ πρὸς μάχην** (1-3 Σεπτεμβρίου)
Κεφ. Ζ΄. § 1—13.

1 Ἐκ Πυλῶν δὲ τῆς Ἀραβίας ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευσε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. Μετὰ
2 δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἥκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κῦρος δέ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων, συνεβουλεύετό τε, πῶς ἂν τὴν μάχην
3 ποιοῖτο, καὶ αὐτὸς παρῄνει θαρρύνων τοιάδε· «Ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων συμμάχους ὑμᾶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβά-
ρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄν-
δρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐ-
δαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἑλοίμην ἂν ἀνθ' ὧν
ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰ-
δῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ἐγὼ ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ μὲν 4
γὰρ πλῆθος πολύ, καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα
ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι δοκῶ, οἵους ἡμῖν
γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀν-
δρῶν ὄντων καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν
οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελ-
θεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ἀντὶ
τῶν οἴκοι.

Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ 5
Κύρῳ, εἶπε· «Καὶ μήν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες, ὅτι πολλὰ
ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι, τοῦ κινδύνου προσιόντος,
ἂν δὲ εὖ γένηταί τι, οὐ μεμνήσεσθαί σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' εἰ
μεμνῇό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι, ὅσα ὑπι-
σχνῇ». ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος. «Ἀλλ' ἔστι μὲν 6
ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρῴα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέ-
χρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρ-
κτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σα-
τραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἢν δ' ἡμεῖς νική- 7
σωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς
ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω, ὅ,τι δῶ ἑκάστῳ
τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανούς, οἷς δῶ.
ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἑκάστῳ χρυσοῦν δώσω».

Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοί τε ἦσαν πολὺ προθυμό- 8
τεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον. εἰσῇσαν δὲ παρ' αὐτὸν
οἵ τε στρατηγοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες
εἰδέναι, τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιμπλὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9 ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ
πάντες, ὅσοιπερ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυ-
τῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως
ἤρετο τὸν Κῦρον· «Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κῦρε, τὸν
ἀδελφόν;» «Νὴ Δί'», ἔφη ὁ Κῦρος, «εἴπερ γε Δαρείου καὶ
Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεὶ
ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι».

10 Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν
Ἑλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχί-
λιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα
μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ
11 πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ
ἅρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι
ἱππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασι-
12 λέως τεταγμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν
ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα
μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, Ἀρ-
βάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυ-
ριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα·
Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ
Φοινίκης ἐλαύνων.

Περίληψις. Κεφ. Ζ΄ § 14—20.

Ἡ ὥρα εἶχε πλησιάσει διὰ τὴν μεγάλην μάχην· ὁ Κῦρος προχωρεῖ μὲ τάξιν καὶ ἕτοιμος νὰ ἀντικρούσῃ τὸν ἀδελφόν του. Ἀλλὰ κακῶς ὑπελόγισεν· ὁ Ἀρταξέρξης ὑπεχώρει καὶ ἄφηνε τὸν ἀντίπαλόν του νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ πολεμήσῃ. Ὁ Κῦρος ἐξαπατηθεὶς ἤρχισε νὰ προχωρῇ ἀτάκτως καὶ ἀμέριμνος καὶ ἔχων τὰ περισσότερα ὅπλα τοῦ στρατοῦ του εἰς τὰς ἁμάξας καὶ τὰ ὑποζύγια.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου. (5 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Η' § 1—29.

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται, ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

1
2
3

Ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε, ὁ Κύρου ὕπαρχος, καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὡπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ἑλληνικάς.

4
5
6
7

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὔπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἡνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσ- 8

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

περ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία
τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα
δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις
9 καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες
ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τού-
των ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὁπλῖται
σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο
εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ
ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπο-
10 ρεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἅρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλή-
λων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα
ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δί-
φροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.
ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα
11 καὶ διακόψοντα. ὃ μέντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρε-
κελεύετο τοῖς Ἕλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχε-
σθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν
καὶ ἡσυχῇ, ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῇσαν.
12 Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος, παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ
ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα
ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ
βασιλεὺς εἴη· «κἂν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε-
13 ποίηται». ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων
Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γὰρ πλήθει
περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου
εὐωνύμου ἔξω ἦν—ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀπο-
σπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ
κυκλωθείη ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ
μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.
14 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα
ὁμαλῶς προῄει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος, παρελαύ-
νων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἑκατέ-
ρωσε ἀποβλέπων, εἴς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. 15
ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπε-
λάσας ὡς συναντῆσαι, ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δὲ ἐπι-
στήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ
καὶ τὰ σφάγια καλά. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ 16
τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἴη. ὁ δ' εἶπεν,
ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε,
τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπε-
κρίνατο· «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, 17
«Ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». ταῦτα δ' εἰ-
πὼν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὼ φάλαγγε 18
ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο
ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι
τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ
ἅμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι,
καὶ πάντες δὲ ἔθεον. πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, 19
ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ
ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις
μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἕπεσθαι. τὰ δ' ἅρματα ἐφέ- 20
ροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν
Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διίσταντο· ἔστι
δ' ὅστις καὶ κατελήφθη, ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμῳ ἐκπλαγείς·
καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ
τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὑτοὺς 21
καὶ διώκοντας, ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὑπὸ τῶν
ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὣς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμε-
λεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ᾔδει αὐτόν, ὅτι μέσον
22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρ-
βάρων ἄρχοντες, μέσον ἔχοντες τὸ αὑτῶν, ἡγοῦνται, νομίζον-
τες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ᾖ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἑκα-
τέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρῄζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ
23 αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων
τῆς αὑτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου
κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ
τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύ-
24 κλωσιν. ἔνθα δὴ Κῦρος, δείσας, μὴ ὄπισθεν γενόμενος κατα-
κόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς
ἑξακοσίοις, νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους, καὶ εἰς φυ-
γὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐ-
τὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.
25 Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου
ἑξακόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
26 ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλού-
μενοι. σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖ-
νον στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, «Τὸν
ἄνδρα ὁρῶ», ἵετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ
τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ
ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις
27 παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι
καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου,
ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνῃσκον, Κτησίας λέγει·
παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ
οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.
28 Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων
θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, καταπη-
29 δήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μέν φασι βασι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τἆλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὔνοιάν τε καὶ πιστότητα.

Περίληψις. Κεφ. Θ´.

Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου.

Ὁ Κῦρος διέφερεν ἀπὸ ὅλους τοὺς βαρβάρους καὶ ἦτο εἰς πολλὰ ὅμοιος μὲ τὸν παλαιὸν Κῦρον. Κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν εὐπείθειαν, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὴν τόλμην. Ὅταν δὲ ἔγινε σατράπης ἠγάπα πολὺ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀρετήν, ἐτίμα ὅσους διεκρίνοντο εἰς τὰ πολεμικά, κατεδίωκε τοὺς κακουργοῦντας, ἦτο εὐγνώμων, ἀνταπέδιδε πᾶσαν εὐεργεσίαν, ἦτο πιστὸς φίλος καὶ ἐτήρει τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς συμφωνίας τὰς ὁποίας ἔκαμνε. Δι' ὅλα αὐτὰ προσείλκυε τὴν ἀγάπην πάντων ὅσοι τὸν ἐγνώριζον τόσον ὥστε ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύουν χάριν αὐτοῦ.

Ε´. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(5 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Ι´ § 1—19.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ 1
ἡ δεξιά. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἵστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὑτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν
σταθμόν, ἔνθεν ὥρμηντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι 2
εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι 4
πολλά. ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὑτοὺς ὡς πάντας νικῶντες, οἱ δ' ἁρπάζοντες ὡς ἤδη πάντες νικῶντες.
Ἐπεὶ δ' ᾔσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ 5
στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν τὸ καθ' αὑτοὺς καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν
ἁθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος
ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ
πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.
Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν, ὡς
ἐδόκει, ὄπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευ-
άζοντο, ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς
ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ᾗ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρα-
τος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ
πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ
7 τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ
οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμόν, κατὰ τοὺς
Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα,
διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς·
Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέ-
8 γετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον
ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρα-
τόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει
βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.
9 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας,
ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ
περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει
αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν
10 ποταμόν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρα-
μειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φά-
λαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνῄει.
11 Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατε-
ταγμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῇσαν πολὺ ἔτι προθυμότε-
ρον ἢ τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ
12 πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης
τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μης γήλοφος ἦν, ἐφ᾽ οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον.
ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ᾽ ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ 13
τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ᾽ ἄλλοι ἄλλοθεν·
ἐψιλοῦτο δ᾽ ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπε- 14
χώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον, καὶ κελεύει κατιδόν-
τας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστιν, ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος 15
ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ᾽, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ᾽ ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα 16
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ᾽ ἄλλος ἀπ᾽ αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ᾽ εἴκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ κα-
ταληψόμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ 17
αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται
ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας 18
τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἁμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευ-άσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἕλλησιν—ἦσαν δ᾽ αὗται τετρακόσιαι ὡς ἐλέγοντο ἅμαξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρ-
πασαν. ὥστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν 19
δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΤ΄. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (6 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Α΄. § 2—23.

2 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως
3 Κύρῳ συμμείξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμηντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

4 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἀλλ᾽ ὤφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸ βασίλειον καθιεῖν αὐτόν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν γὰρ μάχῃ νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί». ταῦτα εἰπὼν 5
ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν
Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων
ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

Οἱ μὲν ᾤχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρά- 6
τευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων
κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν
προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε
οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν
τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ
ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ
πέλται καὶ ἅμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμε-
νοι, κρέα ἕψοντες, ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται 7
παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι
βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἷς Ἕλλην, ὃς ἐτύγχανε
παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσε-
ποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὁπλομαχίαν. 8
οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων
ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας,
ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ
ὅπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὑρίσκεσθαι, ἄν τι
δύνωνται, ἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες 9
βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι
οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη,
«ὑμεῖς μέν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ,τι
κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω». ἐκά-
λεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξῃ- 10
ρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ
ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὤν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅπλα παραδοίησαν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος. «Ἀλλ' ἐγώ»,
ἔφη, «ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ
τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί
δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βού-
λεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ
11 ταῦτα χαρίσωνται». πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς
νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε, τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς
ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων
ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων, καὶ
πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ',
εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι».
12 Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλῖνε,
νῦν, ὡς σὺ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ μὴ ὅπλα
καὶ ἀρετή· ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ
χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερη-
θῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παρα-
δώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν
13 μαχούμεθα». ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ
εἶπεν· «Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις
οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τὴν ὑμετέραν
14 ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως». ἄλλους
δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακιζομένους, ὡς καὶ Κύρῳ
πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ
βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλει χρῆσθαι
εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ.
15 Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἧκε, καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀπο-
κεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μέν,
ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις».
16 ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγώ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ
καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦ-
17 τοι ὄντες, ὅσους σὺ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν, περὶ ὧν λέγεις. σὺ οὖν
πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ
ἄριστον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον
ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε, πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως
κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι, συμβουλευο-
μένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέ-
γεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἅ ἂν συμβουλεύσῃς». ὁ δὲ Κλέαρχος 18
ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως
πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως
εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

Φαλῖνος, δέ, ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· 19
«Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστιν σω-
θῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ
ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς, ἄκοντος βα-
σιλέως, συμβουλεύω σῴζεσθαι ὑμῖν, ὅπῃ δυνατόν».

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ 20
σὺ λέγεις· παρ᾽ ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἰό-
μεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι
εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι
πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ
παραδόντες». ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγε- 21
λοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ἡμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι
μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ
ἀπιοῦσι πόλεμος. εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα με-
νεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν, ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ᾽ ὑμῶν
ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δ᾽ ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ 22
περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ».
«Τί οὖν ταῦτά ἐστιν;» ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρ-
χος· «Ἢν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι 23
πόλεμος». ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγ-
γελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

Ζ΄. Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων (7 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Β΄. § 1—21.

1 Φαλῖνος μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ', εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὔριον πρῳ ἀπιέναι φη-
2 σίν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν «Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε, ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν». ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε.

3 Μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τοιάδε. «Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρις ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἷόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους
4 πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν, ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἕπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω».

5 Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπεί-
θοντο, οὐχ' ἑλόμενοι, ἀλλ' ὁρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα
δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. ἐντεῦθεν, ἐπεὶ 7
σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θρᾷξ, ἔχων τούς τε ἱπ-
πέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν
Θρᾳκῶν ὡς τριακοσίους, ηὐτομόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρ- 8
χος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ
δ' εἵποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ'
Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν
τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον· καὶ ὤμοσαν οἵ τε Ἕλληνες
καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώ-
σειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώ-
μοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες 9
ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες
βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· «Ἄγε 10
δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν,
εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν,
ἥνπερ ἤλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν
κρείττω ;» ὁ δ' εἶπεν· «Ἣν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες, παντε- 11
λῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν
τῶν ἐπιτηδείων. ἑπτακέδαικα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω,
οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν·
ἔνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν
δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δ' ἐπιτη-
δείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους 12
σταθμούς, ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον
ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἢν γὰρ ἅπαξ
δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται
βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγῳ μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ᾽ ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται
ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ.
ταύτην», ἔφη, «τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».
13 Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀπο-
δρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ
γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον
λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλω-
14 νίας χώρας. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν· ἔτι δὲ ἀμφὶ δεί-
λην ἔδοξαν πολεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων
οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ
Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ᾽ ἁμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέ-
15 τρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν ᾧ δὲ ὡ-
πλίζοντο, ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ
ἱππεῖς εἶεν, ἀλλ᾽ ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάν-
τες, ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ κα-
πνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω.
16 Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ᾔδει γὰρ
καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἤδη δὲ
καὶ ὀψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δο-
κοίη φεύγειν, ἀλλ᾽ εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ
εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας, τοὺς πρώτους ἔχων, κατεσκήνωσεν,
17 ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ
τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ
ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι, σκοταῖοι προσιόντες, ὡς
ἐτύγχανον ἕκαστοι, ηὐλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν
καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε
18 οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνω-
μάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑπο-
ζύγιον ἔτ᾽ οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐ-
δαμοῦ πλησίον. ἐξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο, οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε.

Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκός, φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἠλεῖον, 20
ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ, κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν 21
οἱ στρατιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σῷ. ἅμα δὲ ὄρθρῳ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ᾗπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

Περίληψις. Κεφ. Γ΄ καὶ Δ΄.

Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων· ὑποψίαι τούτων πρὸς τὸν Ἀριαῖον καὶ Τισσαφέρνην
(8 Σεπτεμβρίου—20 Ὀκτωβρίου).

Ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις τῶν Ἑλλήνων πλησίον τοῦ στρατοπέδου τοῦ βασιλέως τόσον πολὺ κατετάραξεν αὐτόν, ὥστε, ἐνῷ τὴν προηγουμένην ἐζήτει οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον, τὴν παράδοσιν τῶν ὅπλων, τώρα λίαν πρωῒ στέλλει κήρυκας καὶ ζητεῖ συμφιλίωσιν. Ὁ Κλέαρχος μόλις ἔμαθε τὸ πρᾶγμα παρὰ τῶν προφυλακῶν, ὅπου εὑρίσκετο, διατάσσει νὰ περιμένουν οἱ κήρυκες καὶ ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τοὺς Ἕλληνας οὕτως ὥστε νὰ παρασκευάσῃ ἐπιβλητικὴν ἐπίδειξιν τούτων ἐκάλεσε τοὺς κήρυκας καὶ ἀφοῦ τοὺς ἠρώτησεν εἰς ἐπήκοον ὅλων καὶ ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ ἀνακωχήν, ἀπήντησε μὲ πολὺ μεγάλην τόλμην καὶ εὐφυΐαν, ὅτι στρατιῶται νηστικοὶ εἶναι ἀδύνατον ν' ἀκούσουν τοιαῦτα καὶ ἑπομένως κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ προτείνῃ συνθήκας, ἂν δὲν προμηθεύσῃ πρῶτον εἰς αὐτοὺς τρόφιμα. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ κήρυκες φεύγουν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐπιστρέφουν μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως νὰ τοὺς ὁδηγήσουν εἰς χω-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρία ὅπου ἦσαν ἄφθονα τὰ τρόφιμα. Χωρὶς νὰ χάσουν καιρὸν οἱ Ἕλληνες ἀκολουθοῦν τοὺς βαρβάρους καὶ μετὰ μικρὰν πορείαν, κοπιαστικὴν ὁπωσδήποτε, φθάνουν εἰς τόπους ὅπου εὗρον ἄφθονα τρόφιμα καὶ μάλιστα φοίνικας ἀξιοθαυμάστου μεγέθους καὶ χρώματος κιτρίνου. Τρεῖς ἡμέρας ἐκεῖ διῆλθον ἐξαίρετα καὶ ἐπερίμενον τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ἀνακωχήν. Αἴφνης παρουσιάσθη ὁ πονηρὸς Τισσαφέρνης μὲ μεγάλην συνοδείαν καὶ ζητεῖ νὰ συζητήσουν. Ὁ λόγος του πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἦτο πολὺ τεχνικός. Ὡς γείτων τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ἤθελεν, ὡς εἶπε, νὰ τοὺς φανῇ χρήσιμος εἰς τὴν δύσκολον περίστασίν των καὶ νὰ τοὺς μεταφέρῃ σώους εἰς τὴν Ἑλλάδα, βέβαιος ὢν ὅτι οὗτοι καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς θὰ τοῦ ἦσαν διὰ τὴν πρᾶξίν του ταύτην εὐγνώμονες. Μὲ τὴν πεποίθησιν δὲ αὐτὴν ἐζήτησε παρὰ τοῦ βασιλέως, εἰς ἀνταπόδοσιν τῶν ὑπηρεσιῶν του κατὰ τὴν στάσιν τοῦ ἀδελφοῦ του Κύρου, τὴν χάριν νὰ σώσῃ αὐτούς. Ὁ λόγος ἐτελείωνε μὲ τὸ ἐρώτημα πρὸς τοὺς Ἕλληνας τί τοὺς ἐκίνησε κατὰ τοῦ βασιλέως. Οἱ στρατηγοὶ ἀπήντησαν διὰ τοῦ Κλεάρχου καὶ εἶπον τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν προσθέσαντες ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν τώρα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅστις μὲν ἐναντιοῦται θὰ τὸν πολεμοῦν, ὅστις δὲ φαίνεται ὅτι τοὺς εὐεργετεῖ θὰ προσπαθοῦν νὰ ἀποδίδουν εἰς αὐτὸν τὰ ἴδια. Ὁ Τισσαφέρνης φεύγει καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔρχεται μὲ τὴν καλὴν καὶ εὐχάριστον εἴδησιν ὅτι ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν ὅρον νὰ μὴ βλάπτουν τὴν χώραν, ἐφ' ὅσον τοὺς παρέχονται τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. Οὕτω ἔγινεν ἡ συνθήκη· ὡρκίσθηκαν νὰ φυλάξουν αὐτήν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἐπιστρέφει διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ καὶ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν βασιλέα, ἀφοῦ θὰ ἔφευγε διὰ τὴν σατραπείαν του τῆς Μ. Ἀσίας. Περιμένοντες τὸν Τισσαφέρνην οἱ Ἕλληνες παρετήρησαν ὅτι ἤρχοντο πολλοὶ Πέρσαι συγγενεῖς τοῦ Ἀριαίου, οἱ ὁποῖοι προσεπάθουν νὰ τὸν πείσουν νὰ προσκυνήσῃ τὸν βασιλέα. Τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἀρχίσουν αἱ ὑποψίαι καὶ αἱ ψυχρότητες. Ἐπὶ πλέον δυσαρεστοῦνται οἱ Ἕλληνες βλέποντες ὅτι βραδύνει ὁ Τισσαφέρνης καὶ ζητοῦν νὰ φύγουν, μόλις δὲ κατορθώνει ὁ Κλέαρχος νὰ τοὺς συγκρατήσῃ. Τέλος ἦλθεν ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας καὶ ἀρχίζει ἡ ὁδοιπορία. Προηγεῖτο ὁ Τισσαφέρνης καὶ εἵποντο οἱ ἄλλοι. Καθ' ὁδὸν σαφῶς πλέον ἀπεδείχθη ὅτι οἱ Ἕλληνες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶχον δίκαιον νὰ ὑποψιάζωνται τοὺς βαρβάρους, διότι ὁ Ἀριαῖος σιγὰ σιγὰ ἐπλησίαζε τὸν Τισσαφέρνην καὶ τέλος ἤρχισε νὰ στρατοπεδεύῃ μαζί του, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες χωριστά. Μὲ τοιαύτας ὑποψίας ἐπροχώρουν καὶ ἔφθασαν ἀφοῦ διῆλθον τὸ Τεῖχος τῆς Μηδίας εἰς τὴν μεγάλην πόλιν Σιττάκην, ἔνθα οἱ μὲν βάρβαροι διέβησαν ἀμέσως τὸν Τίγρητα, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες ἔμειναν παρὰ τὴν ὄχθην καὶ μόλις τὴν ἄλλην ἡμέραν μὲ προφυλάξεις μεγάλας διέβησαν καὶ αὐτοί. Τώρα ἀριστερὰ ἔχοντες τὸν ποταμὸν προχωροῦν καὶ ἀφοῦ διέβησαν τὸν παραπόταμον Φύσκον ἔφθασαν εἰς τὰ πλούσια χωρία τῆς Παρυσάτιδος, τὰ ὁποῖα διαρπάζουν μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Τισσαφέρνους.

Η'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους. Σύλληψις καὶ φόνος τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν διὰ δόλου ὑπὸ τῶν Περσῶν. (20—24 Ὀκτωβρίου).

Κεφ Ε'. § 1 — 42.

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ 1
εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς·
ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο
ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσα- 2
φέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν
πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι
αὐτῷ χρῄζει. ὁ δὲ ἑτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, 3
ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ
δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, 4
ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέ-
σθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι
ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λό-
γους σοι ἐλθεῖν, ὅπως εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων
τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ 5

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους,
φθάσαι βουλόμενοι, πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ
6 τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ᾽ ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν.
τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
ἂν παύεσθαι, ἥκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν
οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

7 «Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι
κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοι-
δεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ᾽ ἂν εὐδαιμονί-
σαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα, οὔτ᾽ ἀπὸ ποίου ἂν
τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι, οὔτ᾽ εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀπο-
δραίη, οὔθ᾽ ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντη
γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ
θεοὶ κρατοῦσι.

8 »Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώ-
σκω, παρ᾽ οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν
δ᾽ ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι
9 ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς
δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ
δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπι-
στάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός,
10 φοβερώτατον δ᾽ ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν.
εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἤ,
τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον
ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἂν ἐλπίδων
ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν,
11 ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι,
νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιτο·
σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ
τὴν σαυτοῦ σῴζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ᾗ Κῦρος
12 πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὖσαν. τούτων δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι;

»Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ 13
σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ· Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν 14
ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δέ τίς σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δι- 15
καίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ᾽ ἂν ἀκούσαιμι τὸ ὄνομα, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε 16
ἀπημείφθη· «Ἀλλ᾽ ἥδομαι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἄν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δ᾽ ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ᾽ ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ᾽ ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, 17
πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὁπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπι- 18
τίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὁρᾶτε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ᾽ εἰσὶ ποταμοί, ἐφ᾽ ὧν
ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μά-
χεσθαι; εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν, οὓς οὐδ᾽ ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ
19 μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν· εἰ δ᾽ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττῴ-
μεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· ὃν
ἡμεῖς δυναίμεθ᾽ ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ
ὑμεῖς οὐδ᾽, εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύναισθε.
20 »Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν
πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ
τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος
21 μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός;
παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχο-
μένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι᾽ ἐπιορκίας τε
πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ
οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοί ἐσμεν.
22 »Ἀλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλ-
θομεν; εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος τὸ τοῖς Ἕλλη-
σιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ᾧ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μι-
23 σθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι᾽ εὐεργεσίαν
ἰσχυρόν. ὅσα δ᾽ ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶ-
πας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ᾽ ἐπὶ τῇ καρ-
δίᾳ ἴσως ἄν, ὑμῶν παρόντων, καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι».
24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶ-
πεν· «Οὐκοῦν» ἔφη, «οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρ-
χόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς,
25 ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;» «Καὶ ἐγὼ μέν γε», ἔφη ὁ
Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἵ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λο-
χαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας,
26 ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ
δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισ-
σαφέρνης φιλοφρονούμενος, τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε
καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον 27
δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρ-
νει, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι
παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευε, καί, οἳ ἂν ἐλεγχθῶσι δια-
βάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους
τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν 28
διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρᾳ συγγεγενημέ-
νον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ
ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λα-
βών, φίλος ᾖ Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος 29
ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς
παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλε-
γόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατη-
γοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς 30
κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι εἴ-
κοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ
τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν 31
στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων
Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης
Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ 32
δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο
καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς
ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλ-
ληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον.

Οἱ δὲ Ἕλληνες τήν τε ἱππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ 33
τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καί, ὅ,τι ἐποίουν, ἠμφεγνόουν, πρὶν
Νίκαρχος Ἀρκὰς ἧκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγε-
34 νημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάν-
τες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ
35 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ
καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ
δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν
σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι
36 τῶν Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. οὗτοι, ἐπεὶ
ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων
στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως.
37 μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ
μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν
αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινί, σὺν ἄλλοις
ἐπισιτιζόμενος.

38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε·
«Κλέαρχος μέν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη
καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξε-
νος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν
μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ
γὰρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

39 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-
νωρ ὁ Ὀρχομένιος· «Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ
ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς
οὔτ᾽ ἀνθρώπους, οἵτινες, ὀμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους
καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ
ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τούς τε ἄνδρας αὐτούς,
οἷς ὤμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδω-
40 κότες, σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ᾽ ἡμᾶς ἔρχεσθε;» ὁ δὲ Ἀριαῖος
εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγέ-
νετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντᾳ καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τούτοις». ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν 41
τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην
ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος
δὲ καὶ Μένων, ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέ-
τεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι,
φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν
τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι». πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν 42
χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον, οὐδὲν ἀποκρι-
νάμενοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Θ΄. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου.

(Νὺξ τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Α΄, § 2—25.

2 Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μέν, ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμὼν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προὐδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν, οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν
3 λειφθείη. ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.
4 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ 5
μέντοι Ξενοφῶν, ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολήν, ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφούς, ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, 6
τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. καὶ ἀνεῖ- 7
λεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ᾐτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου «ταῦτ'», ἔφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ 8
θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμ- 9
προὐθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἶπε δέ, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς— 10
οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅμως οἱ πολλοὶ δι᾽ αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνη-
κολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.
11 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ
οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ᾽ ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ.
ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν
12 πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος
δ᾽ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι
ἐν πόνοις ὢν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ
δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει
αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύ-
13 ναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ᾽ εἴργοιτο
πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν. ὁποῖόν τι μὲν δή ἐστι τὸ τοι-
οῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ
ὄναρ· γίγνεται γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον
μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προ-
βαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. εἰ δὲ
γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ
χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας,
14 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ᾽ ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρα-
σκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν
ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν
προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ᾽ ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν
ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμε-
ρον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».
15 Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ-
τον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες
λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ᾽ ὑμεῖς,
16 οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πο-
λέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφη-
ναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι,
17 ἡμῶν δ᾽ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγω-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νιούμεθα. καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα,
τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ
τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνε-
σταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν,
ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ᾿ αὐτόν, ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιή-
σοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα πα- 18
θεῖν; ἆρ᾿ οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισά-
μενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε
ἐπ᾿ αὐτόν; ἀλλ᾿ ὅπως τοι μὴ ἐπ᾿ ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα
ποιητέον.

»Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυό- 19
μην ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μα-
καρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσην μὲν χώραν καὶ οἵαν
ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα
δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ᾿ αὖ τῶν στρατιωτῶν 20
ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν
μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ᾿ ὠνησόμεθα ᾔδειν ἔτι ὀλί-
γους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ
ὠνουμένους ὅρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ᾿ οὖν λογιζό-
μενος ἐνίοτε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πό-
λεμον.

»Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι 21
δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. ἐν μέσῳ
γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἆθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν
ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ᾿ οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς
τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς 22
δὲ πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς
τῶν θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα
πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ᾿ ἔχομεν σώ- 23
ματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους
φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

24 »Ἀλλ᾽ ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταὐτὰ ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν· φάνητε τῶν λοχαγῶν
25 ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ᾽ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

Περίληψις. Κεφ. Α΄. § 26—47 καὶ Κεφ. Β΄—Ε΄

Ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατοῦ. Οἱ Ἕλληνες μεταξὺ τοῦ Τίγρητος καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων ἀποφασίζουν νὰ ἔλθουν πρὸς τοὺς Καρδούχους. (25 Ὀκτωβρίου—13 Νοεμβρίου).

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος μόνον ὁ Ἀπολλωνίδης ὁ Βοιωτὸς ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου εἶχεν ἀντιρρήσεις καὶ ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ὅτι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθοῦν. Τὸν δειλὸν αὐτὸν λοχαγὸν τὸν ἀπεστόμωσεν ὁ Ξενοφῶν καὶ προέτρεψε τοὺς στρατιώτας νὰ τὸν καθαιρέσουν διότι καταισχύνει καὶ τὴν πατρίδα του Βοιωτίαν καὶ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Μετὰ τὸν Ξενοφῶντα ὁ Ἀγασίας ὁ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι ὁ Ἀπολλωνίδης οὔτε Βοιωτὸς εἶναι οὔτε Ἕλλην, διότι ὡς Λυδὸς ἔχει τρυπημένα καὶ τὰ δύο ὦτά του. Τοιουτοτρόπως τὸν δειλὸν αὐτὸν λοχαγὸν ἐξεδίωξαν.

Μετὰ ταῦτα οἱ λοχαγοὶ τοῦ Προξένου συγκαλοῦν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς περίπου ἑκατόν. Ἐπλησίαζε μεσονύκτιον καὶ ὁ γεροντότερος λοχαγὸς τοῦ Προξένου Ἱερώνυμος ὁ Ἠλεῖος παρακαλεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπαναλάβῃ ἐνώπιον ὅλων ὅσα εἰς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου εἶπεν. Ὁ Ξενοφῶν τότε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀναπτύσσει τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ὁ πόλεμος εἶναι ἄφευκτος καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ ἐκλέξουν νέους στρατηγούς, διότι πάντοτε μέν, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τὸν πόλεμον ἡ μὲν εὐταξία σῴζει, ἡ δὲ ἀταξία καταστρέφει· ὅλοι δὲ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς στρατιώτας, διότι τὸ θάρρος μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν φέρει πάντοτε νίκην. Τὴν γνώμην τοῦ Ξενοφῶντος ἐπαινεῖ καὶ ὁ Χειρίσοφος καὶ οὕτω πορεύονται διὰ τὴν ἐκλογήν. Ἀντὶ τοῦ Κλεάρχου ἐξελέγη Τιμασίων ὁ Δαρδανεύς, ἀντὶ τοῦ Σωκράτους Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιός, ἀντὶ τοῦ Ἀγίου Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἀντὶ τοῦ Μένωνος Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ ἀντὶ τοῦ Προξένου ὁ Ξενοφῶν.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν ὅλος ὁ στρατὸς συνεκεντρώθη διὰ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις. Ὡμίλησαν ὁ Χειρίσοφος, ὁ Κλεάνωρ καὶ ὁ Ξενοφῶν. Ὅλοι ἦσαν σύμφωνοι διὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν. Ὁ Χειρίσοφος δι' ὀλίγων παρέστησε ποία ἦτο πραγματικῶς ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐτόνισεν ὅτι ἔπρεπεν ἢ νὰ πέσουν ὡς γενναῖοι καὶ τίμιοι ἄνδρες ἢ νὰ νικήσουν τοὺς ἀπίστους ἐχθρούς. Ὁ γηραιὸς Κλεάνωρ ὡμίλησε διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ δολιότητα τοῦ Τισσαφέρνους καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἀριαίου καὶ συνέστησε νὰ μὴ ἐξαπατηθοῦν καὶ πάλιν, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν τὸν πόλεμον. Ἰδιαιτέραν ὅμως ἐντύπωσιν ἔκαμεν ὁ λόγος τοῦ Ξενοφῶντος, ὁ ὁποῖος ἦτο πλήρης εὐσεβείας, αὐτοπεποιθήσεως, θάρρους καὶ φιλοπατρίας. Οἱ θεοὶ εἶναι μαζί μας, εἶπε, διότι ἐμείναμεν πιστοὶ εἰς τοὺς ὅρκους. Ἡ ἀνδρεία μας εἶναι μεγάλη· τρανὴ ἀπόδειξις τὰ Κούναξα. Αὐτὰ τὰ δύο, οἱ θεοὶ καὶ ἡ ἀνδρεία, θὰ μᾶς δώσουν τὴν νίκην. Οἱ ποταμοὶ δὲν μὲ φοβίζουν, διότι θὰ προχωρῶμεν εἰς τὰς πηγάς των, ὅπου θὰ εἶναι διαβατοί. Ἀλλὰ καὶ ἄν, πρᾶγμα ἀπίστευτον, μᾶς ἀποκλείσουν οἱ ποταμοί, κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ μείνωμεν ἐδῶ εἰς τὰ εὔφορα αὐτὰ μέρη καὶ νὰ ζήσωμεν καλά, φόβος καὶ τρόμος τῶν Περσῶν, ὅπως εἶναι οἱ Μυσοί, οἱ Πισίδαι καὶ οἱ Λυκάονες. Τοιουτοτρόπως ὅμως, ὅπως οἱ Λωτοφάγοι, εἰς τὰ πολλὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχωμεν, θὰ λησμονήσωμεν τὴν προσφιλῆ μας πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κανεὶς ἐξ ὑμῶν, πιστεύω, δὲν θὰ θέλῃ νὰ σκεφθῇ. Κανεὶς δὲν ἀντιλέγει· ὅλοι εἶναι σύμφωνοι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τέλος ὁ Ξενοφῶν συμβουλεύει, πῶς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ παρά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τάξις διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλέστεροι καὶ ἀποφασίζουν νὰ πορεύωνται, ἀφοῦ σχηματίσουν τετράγωνον· ἐμπρὸς ὁ Χειρίσοφος, ὀπίσω ὁ Ξενοφῶν μὲ τοὺς νέους, εἰς τὰ πλάγια δύο γεροντότεροι στρατηγοὶ καὶ εἰς τὸ μέσον ὁ ὄχλος. Ἡ συνέλευσις διαλύεται μὲ τὴν προτροπὴν τοῦ Ξενοφῶντος νὰ εἶναι τὸ σύνθημά των εἰς ὅλην τὴν πορείαν «νίκη».

Παρατεταγμένοι λοιπὸν ὅπως προέτεινεν ὁ Ξενοφῶν προχωροῦν οἱ Ἕλληνες μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ διαβοῦν τὸν Ζαπάταν ποταμόν. Τότε ὁ Πέρσης Μιθραδάτης ὑποκρινόμενος φιλίαν ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκοπούς των, ἀλλὰ δὲν γίνεται δεκτὸς καὶ φεύγει διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ ἱππικόν, τοξότας καὶ σφενδονήτας. Οἱ Ἕλληνες βαδίζουν ταχέως καὶ διαβαίνουν τὸν Ζαπάταν πρὶν φθάσῃ ὁ Μιθραδάτης. Ὁ ἄνανδρος οὗτος Πέρσης βλάπτει πολὺ τοὺς ὀπισθοφύλακας καὶ ἀναγκάζει τὸ ὅλον στράτευμα νὰ προχωρῇ τόσον βραδέως, ὥστε εἰς μίαν ἡμέραν μόλις ἐβάδισαν 4 1)2 χιλιόμετρα. Ὁ στρατὸς γογγύζει καὶ ἀθυμεῖ διὰ τοῦτο. Τὸ ἱππικὸν καὶ ἡ σφενδόνη μόνον θὰ τοὺς σώσῃ. Πράγματι ὁ Ξενοφῶν ἐντὸς ὀλίγου ἑτοιμάζει 50 ἱππεῖς καὶ 200 σφενδονήτας. Τὴν ἑπομένην ὁ πανοῦργος Μιθραδάτης πλησιάζει καὶ πάλιν μὲ περισσοτέρους ἱππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας· ἀλλὰ ἀναγκάζεται νὰ ὑποχωρήσῃ μὲ ζημίας μεγάλας καὶ νὰ ἀφήσῃ ἡσύχους τοὺς Ἕλληνας οἱ ὁποῖοι προχωροῦντες ἔφθασαν εἰς τὴν Λάρισσαν (Νινευΐ) καὶ τὰ Μέσπιλα.

Τότε ἀποφασίζει πλέον ὁ ἴδιος ὁ Τισσαφέρνης νὰ ἐνοχλῇ τοὺς μυρίους. Ἐπειδὴ δὲ ἔβλαπτεν αὐτοὺς πρὸ πάντων εἰς μέρη στενά, ἀναγκάζονται οἱ Ἕλληνες νὰ μεταβάλουν παράταξιν διὰ νὰ μὴ γίνεται ἀταξία καὶ ταραχὴ εἰς κάθε στενὸν καὶ γέφυραν καὶ διὰ νὰ πορεύωνται ἀσφαλέστερον. Τέσσαρας ἡμέρας προχωροῦν πιεζόμενοι, στενοχωρούμενοι καὶ βλαπτόμενοι ὑπὸ τοῦ πολὺ ἀνωτέρου στρατοῦ τοῦ Τισσαφέρνους. Οἱ τραυματίαι εἶναι πολλοὶ καὶ ἡ πορεία δύσκολος· ἀλλὰ ὑπέμενον τὰ πάντα διὰ τὴν προσφιλῆ των πατρίδα. Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἀνδρεία των ἐνίκησε καὶ εἰς τὸ τέλος κατορθώνουν νὰ ἀποκρούσουν τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ στρατοπεδεύσῃ πολὺ μακρὰν αὐτῶν διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλὴς τὴν νύκτα. Τὰ προφυλακτικὰ αὐτὰ μέτρα τοῦ Τισσαφέρνους ὠφέλησαν τοὺς Ἕλληνας, διότι ἀφ᾿ ἑνὸς ἀπεμακρύνθη αὐτὸς ἕνδεκα χιλιόμετρα καὶ ἀφ᾿ ἑτέρου ἐπροχώρησαν οἱ Ἕλληνες, ὑπὸ τὸ σκότος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς νυκτός, ἄλλα τόσα· οὕτω ἐπὶ δύο ἡμέρας δὲν τοὺς συνήντησε ὁ Τισσαφέρνης καὶ ἐπροχώρουν ἄνευ ἐνοχλήσεων. Τὴν τρίτην ὅμως ἡμέραν κατώρθωσε καὶ πάλιν νὰ τοὺς πλησιάσῃ καὶ νὰ στείλῃ τμῆμα στρατοῦ νὰ καταλάβῃ κορυφὴν ὁπόθεν θὰ διήρχοντο οἱ Ἕλληνες. Ὁ Ξενοφῶν καὶ ἐδῶ πάλιν σῴζει τὴν κατάστασιν. Ὡς νεώτερος παραλαμβάνει πελταστάς τινας καὶ τρέχει νὰ καταλάβῃ ἄλλην κορυφὴν ὑψηλοτέραν τῆς πρώτης διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Πέρσας νὰ φύγουν καὶ ν' ἀφήσουν ἐλεύθερον τὸν δρόμον. Τοῦτο ἐννόησαν οἱ ἐχθροὶ καὶ τρέχουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὕψωμα. Γίνεται δρόμος ταχύτητος. Ὁ Ξενοφῶν δίδει τὸ παράδειγμα· ἀφιππεύει καὶ τρέχει πρῶτος ἐξ ὅλων. Ὁ ἀγὼν εἶναι δεινός· ἡ ἐπιβράβευσις ἡ σωτηρία των· τρέχουν μὲ ὁρμὴν παρὰ τὸ βάρος τῶν ὅπλων. Ἡ νίκη τοὺς στεφανώνει καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατέχουν τὴν κορυφήν. Οἱ βάρβαροι, βλέποντες τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἔστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἔφυγον πρὸς ἀνατολάς, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες προχωρήσαντες ἦλθον εἰς τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὰ πλούσια χωρία διήρπασαν.

Ἡ θέσις των ὅμως δὲν ἦτο καθόλου καλή· διότι ναὶ μὲν εἶχον ἄφθονα τρόφιμα, ἀλλὰ ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι ὑπὸ τοῦ Τίγρητος καὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀγρίων βουνῶν τῶν Καρδούχων, τῶν σημερινῶν Κούρδων. Τὴν πρότασιν Ροδίου τινὸς νὰ διαβοῦν τὸν ποταμὸν ἐπὶ φουσκωμένων ἀσκῶν, ἂν καὶ ἦτο ἀρκετὰ εὐφυής, δὲν τὴν ἐγκρίνουν, διότι θὰ διέβαινον κατὰ τμήματα, καὶ θὰ τοὺς κατεκομμάτιαζον οἱ ἱππεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀρκετοὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης. Πρὶν δὲ ἀποφασίσουν κάτι σοβαρόν, ἐθεώρησαν καλὸν νὰ μάθουν παρὰ τῶν αἰχμαλώτων λεπτομερείας περὶ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται, ἰδίως περὶ τῶν Καρδούχων, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν κατώρθωσεν ὁ βασιλεὺς νὰ ὑποτάξῃ.

Μετὰ πολλὰς συσκέψεις κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὸν Πόντον. Μὲ αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν δίδεται διαταγὴ εἰς τοὺς στρατιώτας νὰ δειπνήσουν καὶ νὰ ἑτοιμασθοῦν νὰ ἀκολουθήσουν, ὅταν διαταχθοῦν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ι΄. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων.
(14—16 Νοεμβρίου).

Κεφ Α΄, 1—28.

1 Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης,
καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς καὶ
οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποιήσαντο, καὶ ὅσα, πα-
ραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολε-
μήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ
στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.
2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντά-
πασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ
οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ
3 τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν
ὀρέων πορευτέον εἶναι. ἤκουον γὰρ τῶν ἁλισκομένων, ὅτι, εἰ
διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς
τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἢν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἢν
δὲ μὴ βούλωνται, περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πη-
γὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως
4 ἔχον. τὴν δ᾽ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται,
ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι, πρὶν τοὺς πολε-
μίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.
5 Ἡνίκα δ᾽ ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλεί-
πετο τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνι-
καῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως, πορευόμενοι ἀφικνοῦν-
6 ται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος, λαβὼν τὸ ἀμφ' αὑτὸν καὶ τοὺς
γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὁπλί-
ταις εἵπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδό-
κει εἶναι, μή τις, ἄνω πορευομένων, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποι- 7
το. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινας
αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο, ἐφείπετο δὲ
ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν
τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων.

Ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι, ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, 8
ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ
δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι
παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ
Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴ
πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διιέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας
τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπι- 9
τήδεια, ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν.
οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλι-
κὸν οὐδὲν ἐποίουν.

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς 10
τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στε-
νὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγέ-
νετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρ-
δούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας
καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσ-
δοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μέντοι τότε 11
πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ
τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς
κώμαις ηὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον
κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς κα λο- 12
χαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τἆλλα,
καί, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ,
13 πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ
ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τού-
τοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει
πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων.
14 δόξαν δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀριστή-
σαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες ἔν τῳ στενῷ οἱ στρα-
τηγοί, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφῃ-
ροῦντο, οἱ δ' ἐπείθοντο. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως
ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυό-
μενοι.
15 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμὼν πολύς, ἀναγκαῖον
δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τἀπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο
16 μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι
ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς
προσιόντες, ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ
Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῇ πο-
ρεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν,
17 ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυῷτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμε-
νεν, ἀλλ' ἦγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἕπεσθαι, ὥστε δῆλον
ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ
αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίγνετο
18 τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς
Λακωνικὸς Κλεώνυμος, τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς
σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκὰς διαμπερὲς
τὴν κεφαλήν.
19 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ
Ξενοφῶν, ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον, ᾐτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ
ὑπέμενεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. «καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νῦν δύο καλώ τε καὶ ἀγαθὼ ἄνδρε τέθνατον, καὶ οὔτε ἀνε-
λέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα». ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· 20
«Βλέψον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα
ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδός, ἣν ὁρᾷς, ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀν-
θρώπων ὁρᾶν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες
φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό 21
σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειλῆφθαι
τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὔ φασιν εἶναι
ἄλλην ὁδόν». ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· «Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄν- 22
δρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν,
ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας
αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὐθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου
ἕνεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα».

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλα- 23
βόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν
οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων·
ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου, κατε-
σφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα 24
εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδε-
δομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πο- 25
ρεύεσθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον
χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὅ, εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύ-
νατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ 26
ταξιάρχους τῶν πελταστῶν καὶ τῶν ὁπλιτῶν λέγειν τε τὰ
παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς
ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντὴς πορεύεσθαι. ὑφί- 27
στανται τῶν μὲν ὁπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγα-
σίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος
Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι, προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ
παντὸς τοῦ στρατεύματος· «ἐγὼ γάρ», ἔφη, «οἶδα, ὅτι ἕψον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

28 ται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου». ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξίαρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

Περίληψις. Κεφ. 2.

Ἔχοντες ὡς ὁδηγὸν τὸν αἰχμάλωτον κατόπιν ἀγώνων καὶ θυσιῶν μεγάλων κατορθώνουν νὰ διέλθουν τὴν δυσκολωτέραν τοποθεσίαν τῶν Καρδουχείων ὀρέων καὶ νὰ ἔλθουν εἰς κώμας μὲ ἄφθονα τρόφιμα. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβον τοὺς νεκροὺς καὶ ἀπέδοσαν τὸν αἰχμάλωτον ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἔφθασαν ἐνοχλούμενοι πάντοτε ὑπὸ τῶν Καρδούχων εἰς τὸν Κεντρίτην ποταμόν. (17—20 Νοεμβρίου).

ΙΑ΄. Δυσχέρειαι τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν καὶ διάβασις αὐτοῦ. (21—22 Νοεμβρίου).

Κεφ. Γ΄, § 1—15.

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις
1 ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὁρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. Τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα
2 ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακά, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3 Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους, ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων, ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. 4 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. 5 αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὁδὸς δὲ μία ὁρωμένη ἦν, ἄγουσα ἄνω, ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες.

6 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὔτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἥρπαζεν ὁ ποταμός· ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τἆλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν· 7 ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὄπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες.

8 Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν, ὁπόσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος, ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. 9 Ὁ δὲ ἥδετό τε καί, ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστο-
ποιεῖσθαι.

10 Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
ᾔδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δει-
πνοῦντι προσελθεῖν καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ
11 τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγ-
χάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κἄπειτα κατί-
δοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν
ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας, ὥσπερ μαρ-
12 σίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει· ἰδοῦσι δὲ
σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
ἱππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν,
ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια, γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πο-
ρευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὰ γόνατα· καὶ
διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἥκειν.

13 Εὐθὺς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί-
σκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε
ὀνείρατα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι·
σπείσας δ' εὐθὺς ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον,
καὶ διηγοῦνται ταὐτά. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς
ἐποίει.

14 Σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζε-
σθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο
ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῷεν καὶ
15 ὑπὸ τῶν ὄπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς
Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ
στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι·
τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαί-
νειν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο (ὡς διαβη-
σόμενοι).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Περίληψις. § 16—33

Πράγματι πρῶτον ὁ Χειρίσοφος εἶτα δὲ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ διέβησαν ἀφοῦ δι' ἐπιδεξίων κινήσεων τοὺς μὲν ἀπέναντι βαρβάρους ἔτρεψαν εἰς φυγήν, τοὺς δὲ Καρδούχους ἐπιτεθέντας ἀπέκρουσαν.

ΙΒ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ φιλικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπάρχου αὐτῆς Τιριβάζου. (23 Νοεμβρίου—4 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Δ', § 1—22.

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας 1
ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μεῖον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο κώμην, μεγάλη τε ἦν καὶ βασί- 2
λειον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στα- 3
θμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μέν, μέγας δ' οὔ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἑσπέραν. 4
ὕπαρχος δ' ἦν αὐτοῖς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν· οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμ- 5
ψας ἑρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσιν. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων, τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βού- 6
λοιτο, ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τἀπιτήδεια, ὅσων δέοιν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

το. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
7 Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου πα-
ρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει ἔχων
τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο
εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτη-
8 δείων μεστάς. στρατοπεδευομένων δ᾽ αὐτῶν γίγνεται τῆς νυ-
κτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἕωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις
καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἑώρων πολέ-
9 μιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς
χιόνος. ἐνταῦθα εἶχον τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ἱερεῖα,
σῖτον, οἴνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντο-
δαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέ-
δου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.
10 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκη-
νοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλ-
11 θον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ᾽ αὐτῶν
ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀποκρύψαι καὶ τὰ
ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια
συνεπόδισεν ἡ χιών· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατα-
12 κειμένων γὰρ ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπτωκυῖα, ὅτῳ μὴ πα-
ραρρυείη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχί-
ζειν ξύλα, τάχ᾽ ἀναστάς τις καὶ ἄλλος, ἐκείνου ἀφελόμενος,
13 ἔσχιζεν· ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ
ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα εὑρίσκετο χρῖμα, ᾧ ἐχρῶντο
ἀντ᾽ ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν
πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον
εὑρίσκετο.
14 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι κατὰ τὰς
κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ
καὶ ἡδονῇ ᾖσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ,
ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν 15
νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην, ἄνδρας δόντες, ἐπὶ τὰ ὄρη,
ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος
γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ
ὄντα τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς δὲ
τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἧκεν ἄγων 16
ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν, οἵανπερ
καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος δέ, ποδαπὸς εἴη, 17
Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ᾽ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου
στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ
στράτευμα ὁπόσον τε εἴη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ 18
εἶπεν, ὅτι Τιρίβαζος εἴη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ
μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν
ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ᾗπερ
μοναχῇ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἕλλησιν.
Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα 19
συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατη-
γὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον, ἐπορεύοντο
ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἁλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλ- 20
λον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταί, προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
τόπεδον, οὐκ ἔμειναν τοὺς ὁπλίτας, ἀλλ᾽ ἀνακραγόντες ἔθεον
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον, 21
οὐχ ὑπέμειναν ἀλλ᾽ ἔφευγον· ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες
τῶν βαρβάρων, καὶ ἵπποι ἥλωσαν εἰς εἴκοσι, καὶ ἡ σκηνὴ ἡ
Τιριβάζου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώ-
ματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι·
ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὁπλιτῶν στρατηγοί, ἐδό- 22
κει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις
ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλε-
σάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῇσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ
τὸ στρατόπεδον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΓ΄. Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς Ἀρμενίας φθάνουν μετὰ πολλὰς κακουχίας εἰς πλουσίας κώμας αὐτῆς, ἔνθα εὑρίσκουν ἀναψυχήν. (5 — 20 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Ε΄, § 1—23.

1 Τῇ δ᾿ ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τάχι-
στα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ
στενά. συσκευασάμενοι δ᾿ εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολ-
λῆς, ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόν-
τες τὸ ἄκρον, ἐφ᾿ ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατε-
2 στρατοπεδεύσαντο· ἐντεῦθεν δ᾿ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρή-
μους τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην πο-
ταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν·
ἐλέγοντο δ᾿ οὐδ᾿ αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.
3 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου
σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χα-
λεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀπο-
4 κάων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. ἔνθα δὴ τῶν μάν-
τεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ
πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύμα-
τος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυ-
γίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιω-
5 τῶν ὡς τριάκοντα. διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ κάοντες·
ξύλα δ᾿ ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα
οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσίε-
σαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυ-
6 ροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλή-
λοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομέ-
νης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπε-
δον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ 7
χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν
δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀν-
θρώπων ἠγνόει, ὅ,τι τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ 8
τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν, ἀνα-
στήσονται, περιιὼν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι ὁρῴη βρωτόν,
διεδίδου καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν
τοῖς βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην 9
ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ
γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος.
αὗται ἠρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. ὁ δ' ἑρμηνεὺς εἶπε περσι- 10
στί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ
δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον πα-
ρασάγγην. οἱ δ', ἐπεὶ ὀψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρ-
χονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν 11
καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπε-
δεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατε-
λέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ
ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ 12
μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο
περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι
ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς
δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλ- 13
μοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μη-
δέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ 14
ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάν-
τες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

15 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα, εἴκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθ᾿ ἐκτρε-
16 πόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὡς ᾔσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων, ὅτι ἕπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

17 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἑπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῇσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὧν
18 εἶχον διαφερόμενοι. ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἧκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

19 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ᾿ αὐτούς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
20 αὐτούς. οἱ δ᾿ ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν. ὁ δὲ παριὼν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλῦον. οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἵας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι. 21 ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δέ, ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 22

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι, διαλαχόντες ἃς ἑώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. 23

Περίληψις. Κεφ. 6.

Οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸν Φᾶσιν ποταμόν. (20 Δεκεμβρίου—5 Ἰανουαρίου τοῦ 400 π. Χ.)

Ἀφοῦ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἔμειναν εἰς τὰ χωρία τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ ἀνέλαβον ἐκ τῶν κόπων, προχωροῦν βορειονατολικῶς μὲ ὁδηγὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς κωμάρχας. Τρεῖς ἡμέρας ἐπροχώρουν βαδίζοντες ἐπὶ τῆς χιόνος χωρὶς πουθενὰ νὰ φανῇ ἄνθρωπος. Τότε ὁ Χειρίσοφος ἐτιμώρησεν αὐστηρῶς τὸν κωμάρχην μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐπίτηδες τοὺς ὡδήγει εἰς ἔρημα μέρη. Ὁ κωμάρχης πολὺ ταχέως ἐκδικεῖται· δραπετεύει τὴν νύκτα καὶ τοὺς ἀφήνει ἄνευ ὁδηγοῦ. Ἑπτὰ ἡμέρας πλανῶνται χωρὶς ὁδηγὸν εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἄξενα ἐκεῖνα μέρη. Τέλος πλησιάζουν τὸν ποταμὸν Ἀράξην, τὸν ὁποῖον ὁ Ξενοφῶν ὀνομάζει Φᾶσιν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ φθάσουν ταχέως εἰς τὸν Πόντον. Ἀλλὰ ματαίως· εἶχον χάσει τὸν σύντομον δρόμον.

Κατάκοποι διαβαίνουν τὸν Φᾶσιν καὶ ἀντὶ νὰ εὕρουν ἀναψυχήν, βλέπουν ὅτι κατεῖχον τὰ ὄρη οἱ Χάλυβες, οἱ Τάοχοι καὶ οἱ Φασιανοί. Τοῦτο τοὺς ἐστενοχώρησε βεβαίως, δὲν τοὺς ἀπήλπισεν ὅμως. Θὰ τοὺς ἐνίκων ὅπως τόσους ἄλλους, καὶ θὰ διήρχοντο, ὅπως τόσα ἄλλα βουνά. Τὸ σύνθημά των ἦτο νίκη, σωτηρία. Πράγματι χωρί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζεται τὸ στράτευμα εἰς δύο μέρη διὰ νὰ γίνῃ κίνησις κυκλωτικὴ τὴν νύκτα καὶ νὰ καταληφθοῦν λόφοι κείμενοι εἰς τὰ πλάγια τῶν ἐχθρῶν. Τὸ στρατήγημα ἐπέτυχε τελείως. Τὴν πρωΐαν βλέποντες οἱ ἐχθροὶ ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ μέτωπον καὶ ἐκ τῶν πλαγίων φεύγουν ἀφήσαντες ἀρκετοὺς νεκρούς. Οἱ Ἕλληνες τότε σπεύδουν νὰ διέλθουν τὸ ὄρος διὰ νὰ μὴ ἔχουν ἐνοχλήσεις νέας καὶ φθάνουν πολὺ ταχέως εἰς πεδιάδα μὲ πολλὰ χωρία καὶ ἄφθονα τρόφιμα.

ΙΔ΄. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς χώρας τῶν Ταόχων, τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Σκυθηνῶν. Ἄφιξις εἰς τὸ ὄρος Θήχην, ἐκ ὁποίου βλέπουν τὴν θάλασσαν. (6—30 Ἰανουαρίου 400 π. Χ.)

Κεφ. Ζ΄, § 1—27.

1 Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν· χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα
2 εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον, ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μὲν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς ἥκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῄει καὶ αὖθις ἄλλη· οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ἀπότομον ἦν κύκλῳ.

3 Ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὁπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· «Εἰς καλὸν ἥκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἱρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ
4 ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον».ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος, τί τὸ κωλῦον εἴη εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· «Μία αὕτη πάροδός ἐστιν ἣν ὁρᾷς. ὅταν δέ τις ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης ἀπὸ τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῇ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὕτω διατίθεται». ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους
καὶ σκέλη καὶ πλευράς.
«Ἢν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἄλλο 5
τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶ-
μεν, εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς
ὡπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὁρᾷς, σχεδὸν τρία ἡμί- 6
πλεθρά ἐστιν, ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον
πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἑστη-
κότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ
ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμί-
πλεθρον, ὃ δεῖ, ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι, παραδραμεῖν».
«Ἀλλὰ εὐθύς», ἔφη ὁ Χειρίσοφος, «ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς 7
τὸ δασὺ προϊέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί». «Αὐτὸ ἄν»,
ἔφη, «τὸ δέον εἴη· θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ
πορευώμεθα, ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυ-
νώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥᾴδιον, ἢν βουλώμεθα».

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλ- 8
λίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν
ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λο-
χαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτου οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ
τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα, οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ
καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ 9
Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ οὗτοι τῶν
ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δὲ ἐφέστασαν ἔξω
τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἑστάναι
πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον.

Ἔνθα δὴ Καλλίμαχος μηχανᾶταί τι· προύτρεχεν ἀπὸ 10
τοῦ δένδρου, ὑφ' ᾧ ἦν αὐτός, δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ
λίθοι φέροιντο, ἀνέχαζεν, εὐπετῶς· ἐφ' ἑκάστης δὲ προδρο-
μῆς πλέον ἢ δέκα ἅμαξαι πέτρων ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγα-
σίας ὡς ὁρᾷ τὸν Καλλίμαχον, ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα 11

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πᾶν θεώμενον, δείσας, μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χω-
ρίον, οὔτε τὸν Ἀριστώνυμον, πλησίον ὄντα, παρακαλέσας
οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἑταίρους ὄντας, οὔτε ἄλλον
12 οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς καὶ παρέρχεται πάντας. ὁ δὲ Καλλί-
μαχος, ὡς ὁρᾷ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς
ἴτυος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς,
καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντε-
ποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕ-
τως ἐρίζοντες αἱροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἅπαξ εἰσέδραμον,
οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη.
13 Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες, ῥίπτου-
σαι τὰ παιδία, εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες
ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγός, ἰδών
τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτόν, στολὴν ἔχοντα καλήν, ἐπι-
14 λαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφό-
τεροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐν-
τεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ
ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ πα-
ρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν, ὧν διῆλθον, ἀλκιμώτατοι
καὶ εἰς χεῖρας ᾖσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ
ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα.
16 εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαί-
ριον ὅσον ξυήλην Λακωνικήν, ᾧ ἔσφαττον, ὧν κρατεῖν δύ-
ναιντο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν τὰς κεφαλάς, ἔχοντες ἐπορεύοντο,
καὶ ᾖδον καὶ ἐχόρευον, ὁπότε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι
ἔμελλον· εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πε τεκαίδεκα πήχεων, μίαν
17 λόγχην ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ
παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνες, εἵποντο ἀεὶ μαχόμενοι. ᾤκουν δὲ ἐν
τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν, ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.

Ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἅρπασον πο- 18
ταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας, ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.
ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς 19
πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην, ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε
ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνά- 20
ναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ 21
τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκού-
σας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾠήθησαν ἔμπρο- 22
σθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἵποντο γὰρ ὄπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν, ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ
γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. 23
ἐπειδὴ δ' ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον, καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας, καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα
δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν «Θάλαττα, θάλαττα» 24

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύ-
λακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.
25 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ
περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δα-
κρύοντες. καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρα-
τιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα
26 ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ
τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ
27 γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα
οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον
καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν περσικὴν καὶ δαρεικοὺς
δέκα· ᾔτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς
παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνή-
σουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ
ἑσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο ἀπιών.

ΙΕ΄. Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς χώρας τῶν Μακρώνων καὶ τῶν Κόλχων φθάνουσιν εἰς Τραπεζοῦντα ἔνθα τελοῦσι θυσίας καὶ ἀγῶνας.

(1—12 Φεβρουαρίου).

Κεφ. Η΄. § 1—28.

1 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρώνων
σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφί-
κοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ
2 τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δὲ ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον οἷον χαλε-
πώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν
ὁ ὁρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι
παχέσι μὲν οὔ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ', ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλ-
3 ληνες, ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεῖν. οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχί-
νους χιτῶνας, κατ᾽ ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατεταγμέ-
νοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο, καὶ λίθους εἰς τὸν
ποταμὸν ἔρριπτον· ἐξικνοῦντο γὰρ οὔ, οὐδ᾽ ἔβλαπτον οὐδέν.
Ἔνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνήρ, 4
Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων, ὅτι γιγνώσκοι τὴν
φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. «καὶ οἶμαι», ἔφη, «ἐμὴν ταύτην πα-
τρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι». 5
«Ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει», ἔφη, «ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶ-
τον, τίνες εἰσίν». οἱ δ᾽ εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες.
«Ἐρώτα τοίνυν», ἔφη, «αὐτούς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρή-
ζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι». οἱ δ᾽ ἀπεκρίναντο· «Ὅτι καὶ 6
ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε». λέγειν ἐκέλευον
οἱ στρατηγοί, ὅτι «οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ
πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατ-
ταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι». ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τού- 7
των τὰ πιστά. οἱ δ᾽ ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν.
ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς
Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικήν· ταῦτα γὰρ
ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ᾽ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.
Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συν- 8
εξέκοπτον, τήν τε ὁδὸν ὡδοποίουν ὡς διαβιβῶντες, ἐν μέσοις
ἀναμεμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἵαν ἐδύναντο
παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἕως ἐπὶ τὰ
Κόλχων ὅρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας. ἐνταῦθα ἦν ὄρος 9
μέγα, προσβατὸν δέ. καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρατετα-
γμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντιπαρετά-
ξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ
ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγεῖσιν, ὅπως ὡς
κάλλιστα ἀγωνιοῦνται.
Ἔλεξεν οὖν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν φά- 10

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαγγα λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· «ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρήσομεν τὸ ὄρος· καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν, τεταγμένοι εἰς φάλαγγα, ταύτην διεσπασμένην ὁρῶσιν. ἔπειτα
11 ἢν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται, ὅ,τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ᾽ ὀλίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ διακοπείη ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων ἐμπεσόντων· εἰ δέ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται.

12 «Ἀλλά μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις, ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἔσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν
13 πρῶτοι προσίασιν, ᾗ τε ἂν εὔοδον ᾖ, ταύτῃ ἕκαστος ἄξει. καὶ εἴς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥᾴδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθεῖν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ῥᾴδιον ἔσται λόχον ὄρθιον προσιόντα. ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἤν τε εἷς πῃ δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων».

14 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δέ, ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ, ἔλεγε τοῖς στρατιώταις· «Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν, οὓς ὁρᾶτε, μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἤδη εἶναι, ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἤν πως δυνώμεθα, καὶ ὠμοὺς δεῖ καταφαγεῖν».

15 Ἐπεὶ δ᾽ ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὁπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου πα- 16
ρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὔχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανί-
σαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ
σὺν αὐτοῖς πελτασταί, τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γε-
νόμενοι, ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον αὐτούς, ἀντιπα- 17
ραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διε-
σπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κε-
νὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἦρ- 18
χεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν, ἀνακραγόντες
ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφεί-
πετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὁπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεά-
νωρ ὁ Ὀρχομένιος.

Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ 19
φυγῇ ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες
ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τἀπιτήδεια πολ-
λὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδέν, ὅ,τι καὶ ἐθαύμα-
σαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων 20
ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν, πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο
καὶ ἤμουν καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ᾽ οἱ μὲν
ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐῴκεσαν, οἱ δὲ πολὺ
μαινομένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνῄσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολ- 21
λοί, ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ
δ᾽ ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν πως
ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ
φαρμακοποσίας.

Ἐντεῦθεν δ᾽ ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας 22
ἑπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλ-
ληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποι-
κίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς
τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι 23
ἐλῄζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδο-
24 σαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ
τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων,
καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
25 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν εὔξαντο, παρεσκευάζοντο·
ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ
τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ εὔξαντο.
ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθαπερ ἐσκή-
νουν. εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν
οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανὼν ξυήλῃ πατάξας, δρόμου
26 τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ
ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ
ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. ὁ δὲ
δείξας οὗπερ ἑστηκότες ἐτύγχανον, «οὗτος ὁ λόφος», ἔφη,
«κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἄν τις βούληται». «Πῶς οὖν»,
ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως;»
ὁ δ' εἶπε· «Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών».
27 Ἠγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ
πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα, πάλην
δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγέ-
νετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων,
28 πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι, καὶ ἔδει
αὐτούς, κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας, ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπο-
στρέψαντας, πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν
οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μό-
λις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως
καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΙΣΤ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα καὶ σύσκεψις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(12 Φεβρουαρίου—12 Μαρτίου).

Κεφ. Α'. § 2—17.

Ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς 2
πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε·
«Ἐγὼ μὲν τοίνυν», ἔφη, «ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη συσκευ-
αζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ
ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ
δὲ ἤδη, παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχο-
μεν, πλεῖν τὸ λοιπόν, καὶ ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέ-
σθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα». ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνε- 3
θορύβησαν, ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἄλλος ταὐτὰ ἔλεγε, καὶ πάντες
οἱ παριόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε·
«Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ 4
τυγχάνει. ἢν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις
ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς, δέ, εἴπερ πλεῖν βού-
λεσθε, περιμένετε, ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως». ἀκού-
σαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἥσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο
πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· «Χειρί- 5
σοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν.
ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ.
πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· 6
οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν ἱκανὴ οὔτε, ὅτου ὠνησόμεθα, εὐπορία,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολ-
λοὺς ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
7 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σῴζησθε, ἡμᾶς
δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι». ἔδοξε ταῦτα.

8 «Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε· ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν
ἐκπορεύσονταί τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν εἰπεῖν
τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆ-
θος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων, καὶ συμπαρα-
σκευάζωμεν, ἐάν τι δέῃ, κἂν βοηθῆσαί τισι καιρὸς ᾖ, εἰδῶ-
μεν, ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐάν τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγ-
χειρῇ ποι, συμβουλεύωμεν, πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν,
ἐφ᾽ οὓς ἂν ἴωσιν». ἔδοξε καὶ ταῦτα.

9 «Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε», ἔφη· «σχολὴ τοῖς πολεμίοις
λῄζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν· ἔχομεν γὰρ τὰ
ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς δή μοι δοκεῖ δεῖν
περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι. ἐὰν οὖν κατὰ μέρος φυλάττωμεν
10 καὶ σκοπῶμεν, ἧττον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι.
ἔτι τοίνυν τάδε ὁρᾶτε· εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἥξει
πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέ-
γειν· νῦν δ᾽ ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα
συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν· ἢν μὲν γὰρ ἔλθῃ ἔχων, ὑπαρ-
χόντων τῶν ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσόμεθα· ἢν δὲ μὴ
11 ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις
παραπλέοντα· εἰ οὖν, αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μα-
κρὰ πλοῖα, κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια
παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ
ἀπορήσαιμεν κομιδῆς, οἵας δεόμεθα». ἔδοξε καὶ ταῦτα.

12 «Ἐννοήσατε δ᾽», ἔφη, «εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοι-
νοῦ, οὓς ἂν καταγάγωμεν, ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἕνεκεν μέ-
νωσι, καὶ ναῦλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται». ἔδοξε καὶ ταῦτα. «Δοκεῖ τοίνυν μοι», ἔφη, «ἢν ἄρα 13
καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται, ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδούς, ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι, ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι».

Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον, ὡς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. ὁ δὲ 14
ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὔποροι γένωνται αἱ ὁδοί. ἔλαβον δὲ καὶ
πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ᾗ ἐπέστησαν Δέ- 15
ξιππον Λάκωνα περίοικον. οὗτος, ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα, ἀποδρὰς ᾤχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θρᾴκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λά-
κωνος. ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ᾗ ἐπεστάθη Πολυκρά- 16
της Ἀθηναῖος, ὅς, ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα, κατῆγεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα, εἴ τι ἦγον, ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῶα εἴη, τοῖς δὲ πλοίοις ἐχρή-
σαντο εἰς παραγωγήν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν, ἐπὶ λείαν ἐξῇσαν 17
οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ οὔ. Κλεαίνετος δ', ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπόν, αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Περίληψις. Κεφ. 2.

Ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν Δριλῶν.

Ἡ διαμονὴ τῶν Μυρίων εἰς τὴν Τραπεζοῦντα παρετείνετο καὶ τὰ τρόφιμα ἤρχισαν νὰ ὀλιγοστεύουν. Τότε ὁ Ξενοφῶν ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι μόνον μὲ ἁρπαγὴν θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὁ στρατὸς τροφάς, ἀποφασίζει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἄνευ πολλῶν κόπων θὰ διαρπάσῃ ὅ,τι ἤθελε. Ἀλλ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἠπατήθη· διότι οἱ Δρίλαι ἠρήμωσαν τὴν χώραν των καὶ κατέφυγον εἰς τὴν ὠχυρωμένην πρωτεύουσάν των. Λόφος ὑψηλὸς ὠχυρωμένος ἦτο ἡ ἀκρόπολις τῆς πρωτευούσης· πέριξ αὐτοῦ αἱ ξύλιναι οἰκίαι καὶ περὶ αὐτὰς τάφρος μὲ προχώματα καὶ χαρακώματα καὶ ξυλίνους πύργους.

Ὡς νὰ μὴ ἤρκουν δὲ πάντα ταῦτα οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς τάφρου ὠχύρωνεν ἡ φύσις τὴν ὅλην πρωτεύουσαν διὰ βαθείας χαράδρας. Εἰς ταύτην τὴν ὠχυρωμένην μητρόπολίν των εἶχον καταφύγει οἱ Δρίλαι καὶ εἶχον συναθροίσει ὅ,τι πολύτιμον εἶχον. Ταύτην ἔπρεπε νὰ κυριεύσουν οἱ Ἕλληνες, ἂν ἤθελον τρόφιμα. Πρῶτοι διέβησαν εὐκόλως τὴν χαράδραν οἱ πελτασταὶ διὰ νὰ σταματήσουν εἰς τὸ ἀπόρθητον χαράκωμα καὶ νὰ ζητήσουν τὴν βοήθειαν τοῦ Ξενοφῶντος. Τότε μὲ γενναίαν καὶ ὁρμητικὴν ἔφοδον διαβαίνουν τὴν τάφρον καὶ τὸ χαράκωμα καὶ ὁρμοῦν εἰς τὴν πόλιν, ἐνῷ ὁ φρόνιμος Ξενοφῶν ἐστάθη εἰς τὴν εἴσοδον διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἐνῷ δὲ ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἐπιχείρησις εὐωδοῦτο, ἀκούονται φωναὶ καὶ θόρυβος. Οἱ Δρίλαι τῆς ἀκροπόλεως κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἠνάγκασαν τοὺς Ἕλληνας νὰ ὑποχωρήσουν. Ἀλλὰ ἡ ταχεῖα βοήθεια τοῦ Ξενοφῶντος δίδει τὴν νίκην. Κύριοι πλέον τῆς πόλεως ἀρχίζουν οἱ Ἕλληνες τὴν διαρπαγήν. Περὶ τὴν ἑσπέραν ἠθέλησαν νὰ φύγουν ἀλλ᾽ εἶχον πέσει εἰς τὴν παγίδα· οἱ Δρίλαι κατώρθωσαν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ καταλάβουν τὰς οἰκίας διὰ νὰ τοὺς κτυποῦν, ὅταν, φεύγοντες φορτωμένοι μὲ λάφυρα, θὰ διήρχοντο διὰ τῶν ὁδῶν. Καὶ οὕτω ἡ θέσις των δὲν ἦτο καθόλου καλή· διότι οὔτε τὴν ἀκρόπολιν ἠδύναντο νὰ κυριεύσουν οὔτε νὰ ἐπιστρέψουν ὀπίσω. Τότε ἦλθε νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἡ τύχη. Στρατιώτης τις ἐπυρπόλησε τυχαίως μίαν οἰκίαν καὶ οἱ Δρίλαι ἔφυγον ἐξ ὅλων τῶν πέριξ, ἀφήνοντες τὸν δρόμον ἀνοικτόν. Τοῦτο ἀντελήφθη ὁ Ξενοφῶν καὶ διατάσσει νὰ καύσουν καὶ τὰς ἄλλας οἰκίας. Τὸ πείραμα ἐπέτυχεν· ἡ πυρπόλησις τῶν οἰκιῶν τοὺς ἔσωσε. Διότι οἱ Δρίλαι ἄφησαν ὅλας τὰς οἰκίας καὶ οἱ Ἕλληνες χωρὶς πλέον δυσκολίας συνηθροίσθησαν εἰς τὸ χαράκωμα καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα μὲ πολλὰ λάφυρα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΖ'. Ἄφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα καὶ διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων (12—25 Μαρτίου).

Κεφ. Γ'. § 1—13.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἧκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε 1
τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. καὶ
εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς
ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν
σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαί-
νετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες, τού-
των ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ
δὲ ὁδὸς ὡδοποιημένη ἦν. καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς 2
Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινω-
πέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν 3
ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ
ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι
ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ
χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων 4
ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι
ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ
τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου
Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβεν. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλ- 5
λωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς
τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὑτοῦ ὄνομα
καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐ-
τοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῄει σὺν Ἀγη- 6
σιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει
παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς
κιδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῇ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἢν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ
Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.
7 Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν
Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς
Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην
8 αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖ-
λεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελι-
νοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελι-
νοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι
καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων,
ὁπόσα ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία.
9 Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου,
καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεί, δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὡραῖα,
θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχω-
ροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ
θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ
τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευο-
10 μένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξε-
νοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλό-
μενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ
τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκά-
δες καὶ ἔλαφοι.
11 Ἔστι δὲ ἡ χώρα, ᾗ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πο-
ρεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ.
ἔνι δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμὼν καὶ ὄρη δένδρων μεστά,
ἱκανὰ σῦς καὶ αἶγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ
12 τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ
αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη, ὅσα ἐστὶ
τρωκτὰ ὡραῖα. ὁ δὲ ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ
εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ
13 ὄντι, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἕστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Περίληψις. Κεφ. Δ'.

Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων.
(26 Μαρτίου — 1 Ἀπριλίου).

Ἐκ τῆς Κερασοῦντος ὁ Ξενοφῶν καὶ ὅσοι δὲν ἐπέβησαν τῶν πλοίων προχωροῦν εἰς τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων, ἀνθρώπων βαρβάρων, κατοικούντων εἰς ξυλίνους πύργους (μοσσύνους). Ὅπως συνήθως, ἐζήτησαν καὶ παρ' αὐτῶν νὰ διέλθουν φιλικῶς τὴν χώραν· ἀλλὰ ἀδύνατον. Τότε Τιμησίθεός τις ἐκ Τραπεζοῦντος τοὺς συμβουλεύει νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν τῶν Μοσσυνοίκων τῆς ἀπέναντι χώρας, οἱ ὁποῖοι ἂν καὶ συγγενεῖς ἦσαν θανάσιμοι ἐχθροὶ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον των. Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ Τιμησίθεος. Προθυμότατα συνεννοήθησαν, ἦλθον πλησίον τῶν Ἑλλήνων καὶ πρῶτοι οὗτοι ὥρμησαν μὲ τὸν παράξενον ὁπλισμόν των καὶ τὴν ἰδιόρρυθμον τακτικήν των κατὰ τῆς ἀκροπόλεως τῶν ἀντιπάλων. Ἀλλ' ἐνικήθησαν, ὑπεχώρησαν καὶ ἀφῆκαν πολλοὺς νεκρούς. Μεταξὺ δὲ τῶν νεκρῶν ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι, ἄνευ διαταγῆς τοῦ Ξενοφῶντος καὶ μόνον διὰ λάφυρα εἶχον ἀκολουθήσει τοὺς βαρβάρους εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Τὸ πρᾶγμα ἐλύπησε τοὺς Ἕλληνας πολύ, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν τοὺς ἐνεψύχωσε καὶ τοὺς προέτρεψε νὰ κάμουν ἔφοδον, βέβαιοι ὄντες ὅτι θὰ νικήσουν ὅπως πάντοτε. Τὴν ἑπομένην ἐξ ἀριστερῶν ἔχοντες τοὺς συμμάχους Μοσσυνοίκους καὶ μὲ προφυλακὴν τοὺς πελταστὰς καὶ τοὺς λοιποὺς ψιλοὺς προχωροῦν εἰς τὴν ὠχυρωμένην ἀκρόπολιν.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἐχθροὶ ἐδέχθησαν τοὺς πελταστὰς καὶ ἐμάχοντο μὲ γενναιότητα μεγάλην. Ὅταν ὅμως ἐπλησίασαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν, θέσιν ὀχυρωτάτην. Τοὺς ἀκολουθοῦν οἱ πελτασταὶ καὶ κατόπιν οἱ ὁπλῖται. Ἡ μάχη ἀρχίζει καὶ πάλιν εἰς τὰ χαρακώματα, τὰ ὁποῖα θέλουν οἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐχθροὶ νὰ κρατήσουν πάσῃ θυσίᾳ. Καὶ πράγματι μένουν ἐκεῖ πάντοτε μὲ τὴν ἐλπίδα. Ἀλλ' ὅταν εἶδον ὅτι ἀντὶ νὰ ὑποχωροῦν οἱ Ἕλληνες πλησιάζουν σιγὰ σιγὰ εἰς τὰ χαρακώματα, ἐκ τοῦ φόβου τῆς αἰχμαλωσίας ἀφήνουν καὶ τὴν μητρόπολιν καὶ φεύγουν ἀτάκτως ὅπου ἕκαστος ἐνόμιζε καλύτερον. Μόνον ὁ βασιλεύς των ἔμεινεν εἰς τὸν πύργον του καὶ ἐκάη ἐν αὐτῷ. Ἀφοῦ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐλεηλάτησαν καὶ ἔκαυσαν ὅλους σχεδὸν τοὺς πύργους, παρέδοσαν πάντα τὰ ὀχυρὰ εἰς τοὺς συμμάχους των καὶ διῆλθον ἄνευ μάχης πλέον ὅλην τὴν ἄλλην χώραν τῶν Μοσσυνοίκων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ βαρβαρώτατοι ἄνθρωποι ἐξ ὅσων ἕως τώρα εἰς ὅλην τὴν πορείαν των συνήντησαν οἱ Ἕλληνες.

ΙΗ΄. Πορεία διὰ τῆς χώρας τῶν Χαλύβων καὶ Τιβαρηνῶν, ἄφιξις εἰς Κοτύωρα καὶ διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων. (1 Ἀπριλίου —19 Μαΐου).

Κεφ. Ε΄. § 1—25.

1 Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διά τε τῆς πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ
2 σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν πεδινωτέρα, καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἧττον ἐρυμνά. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχρῃζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναί τι, καὶ τὰ ξένια, ἃ ἧκε παρὰ Τιβαρηνῶν, οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες, ἔστε βουλεύσαιντο, ἐθύοντο. καὶ πολλὰ
3 καταθυσάντων, τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην, ὅτι οὐδαμῇ προσίοιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡμέρας, ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων
ἄποικον, οὖσαν δ' ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ.
Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ 5
ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίη-
σαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνι-
κούς. τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγο- 6
νίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖ-
χον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.
Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι 7
περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἦν γὰρ ἐκείνων καὶ
φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δῃ-
ουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγό-
ρει δὲ Ἑκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν·
«Ἔπεμψεν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων
πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε Ἕλληνες ὄντες
βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν
τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι
πάρεστε. ἀξιοῦμεν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν 9
ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν.
οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποι-
οῦντες.
«Κοτυωρῖται δὲ οὗτοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ 10
τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν, βαράρβους
ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον
καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτους
κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν δὲ 11
ἀκούομεν ὑμᾶς εἴς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας ἐνίους
σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ λαμβάνειν,
ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας· ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ 12
ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγό-
νας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν
εἶπεν· «Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἥκομεν ἀγαπῶντες,
ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνα-
τὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις
14 μάχεσθαι. καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθο-
μεν, ἐν Τραπεζοῦντι μέν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνού-
μενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ
ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις
αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς
δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦ-
15 μεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποίων τινῶν ἡμῶν
ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν
ἡ πόλις συνέπεμψεν.

16 «Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἄν τε εἰς
βάρβαρον γῆν, ἄν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει, ἀλλὰ ἀνάγκῃ
17 λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους
καὶ Χαλδαίους καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως,
καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ
18 ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ
παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγο-
ράν, οἵαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι
19 καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς
ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί
εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἔπεμπον·
ᾐτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἁρμοστὴν τούτων αἴτιον εἶναι.

20 «Ὃ δὲ λέγεις βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἠξιοῦ-
μεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ
ἀνέῳγον τὰς πύλας, ᾗ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτῃ
εἰσελθόντες, ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν
ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὑτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἁρμοστῇ ὦσιν
οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ᾖ κομίσασθαι, ὅταν βου-
λώμεθα. οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν 21
τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μέν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν,
ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.
«Ἃ δὲ ἠπείλησας, ὡς, ἢν ὑμῖν δοκῇ, Κορύλαν καὶ Πα- 22
φλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ, ἢν μὲν
ἀνάγκη ᾖ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις
πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φί- 23
λον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα—ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυ-
μεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων —
πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γί-
γνεσθαι».
Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ 24
Ἑκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν
δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν,
ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσί. «καὶ ξενίοις, ἢν μὲν ἔλ-
θητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς
ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα
ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε». ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπεμπον οἱ Κο- 25
τυωρῖται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν
Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ
διελέγοντο τά τε ἄλλα, καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυν-
θάνοντο, ὧν ἑκάτεροι ἐδέοντο.

Περίληψις. Κεφ. ΣΤ΄, Ζ΄ καὶ Η΄.

Σκέψεις περὶ ἱδρύσεως πόλεως εἰς Πόντον. Ὁ Ξενοφῶν ἐλέγχει τὴν ἀπείθειαν καὶ ἀναρχίαν τοῦ στρατεύματος. Λογοδοσία τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν.

Ἐνῷ αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Σινωπεῖς ἐξηκολούθουν καὶ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ πιστεύουν ὅτι ἦτο καλύτερον μόνον μὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλοῖα νὰ περάσουν εἰς Σινώπην καὶ Ἡράκλειαν, ἐπῆλθεν εἰς τὸν Ξενοφῶντα ἡ ἰδέα νὰ ἱδρύσῃ πόλιν ἐκεῖ κάπου μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ γίνῃ μεγάλη καὶ ἰσχυρά. Ἐζήτησε λοιπόν, ἀπὸ τὸν μάντιν Σιλανὸν νὰ θυσιάσῃ διὰ νὰ μάθῃ τὴν γνώμην τῶν θεῶν σχετικῶς πρὸς τὰς σκέψεις του. Ὁ Σιλανὸς ὅμως εἶχε λόγους νὰ μὴ θέλῃ τοῦτο — εἶχε συναθροίσει πολλὰ χρήματα καὶ ἤθελε πλούσιος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του—καὶ ἔσπευσε νὰ τὸ φανερώσῃ. Τὸ ἔμαθεν ὅλος ὁ στρατός, μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν καὶ ἡ Σινώπη καὶ ἡ Ἡράκλεια. Ἀμέσως διὰ νὰ ματαιώσουν τὸ πρᾶγμα — διότι δὲν ἦτο συμφέρον των νὰ ἱδρυθῇ ὑπὸ τῶν μυρίων πόλις πλησίον των— σπεύδουν νὰ ὑποσχεθοῦν εἰς τοὺς στρατηγοὺς Τιμασίωνα καὶ Θώρακα πλοῖα καὶ χρήματα πολλὰ διὰ μισθοὺς τῶν στρατιωτῶν μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ ὁδηγήσουν τοὺς μυρίους εἰς τὸν Βόσπορον. Ὅλη αὕτη ἡ κίνησις συνετέλεσεν ὥστε ἡ ἰδέα τοῦ Ξενοφῶντος νὰ μείνῃ ὄνειρον. Ἀλλὰ ἦλθον μὲν τὰ πλοῖα, ὄχι ὅμως καὶ τὰ χρήματα. Τότε ὁ Τιμασίων μαζὶ μὲ πολλοὺς ἄλλους προτείνουν εἰς τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἔλθουν μὲ τὰ πλοῖα εἰς Κολχίδα καὶ ἐκεῖ νὰ ἱδρύσουν πόλιν. Τοῦτο ἀρνεῖται νὰ τὸ προτείνῃ ὁ Ξενοφῶν καὶ συμφωνοῦν καθεὶς χωριστὰ νὰ πείσῃ τοὺς στρατιώτας του. Μόλις ταῦτα ἔγιναν γνωστά, ἔξαλλοι ἐκ τῆς ὀργῆς οἱ στρατιῶται κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πρωταίτιος καὶ ζητοῦν νὰ τοὺς εἴπῃ καθαρὰ τὰς σκέψεις του. Ὁ Ξενοφῶν δὲν βραδύνει· συγκαλεῖ τὸ στράτευμα καὶ μὲ λόγους καταλλήλους καθησυχάζει αὐτούς. Κατόπιν δὲ μὲ τεχνικωτάτην ἀποστροφὴν καυτηριάζει τὴν ἀπείθειαν καὶ ἀναρχίαν τοῦ στρατεύματος ἀναφέρων καὶ ὡρισμένα γεγονότα.

Ὁ λόγος οὗτος τοῦ Ξενοφῶντος γίνεται ἀφορμὴ νὰ ζητήσουν πολλοὶ στρατιῶται λογοδοσίαν παρὰ πάντων τῶν βαθμούχων ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ φόνου τοῦ Κύρου καὶ ἔπειτα. Στρατηγοί τινες κατεδικάσθησαν· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ βία τὴν ὁποίαν κάποτε μετεχειρίσθη ἦτο διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλου τοῦ στρατοῦ, ὄχι μόνον ἐκηρύχθη ἀθῷος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἀναγνωρίσουν ὅλας τὰς εὐεργεσίας καὶ ὅλας τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΙΘ΄. Ἡ μετὰ τῶν Παφλαγόνων συνθήκη τῶν Ἑλλήνων καὶ πλοῦς αὐτῶν εἰς Ἁρμήνην.—Ἐπάνοδος τοῦ Χειρισόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ἀπολύτου ἄρχοντος. (20—26 Μαΐου)

Κέφ. Α΄ § 1—33.

Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς 1
ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. ἐκλώπευον
δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους, καὶ
τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν·
καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κο- 2
ρύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ
τοὺς Ἕλληνας πρέσβεις, ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς,
λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἴη τοὺς Ἕλληνας μήτε
ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι 3
περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξένια δὲ
ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν,
οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα, 4
εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμπο-
σιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγ-
χανον ἐν τῇ χώρᾳ· ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνι- 5
σαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θρᾷκες, καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχή-
σαντο σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως,
καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον
παίει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ᾽ ἔπεσε τεχνικῶς πως. καὶ ἀνέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6 κραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μέν, σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ
ἑτέρου, ἐξῄει ᾄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν
ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς.
7 Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὠρ-
χοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρό-
8 πος τῆς ὀρχήσεως ἦν· ὁ μέν, παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει
καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, λῃ-
στὴς δὲ προσέρχεται· ὁ δ᾽ ἐπειδὰν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἁρπά-
σας τὰ ὅπλα, καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι
ταῦτ᾽ ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ λῃστής,
δήσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευ-
γηλάτης τὸν λῃστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω τὼ
χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.
9 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων
πέλτην, καὶ τοτὲ μέν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος
ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἕνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ
10 δ᾽ ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα, ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν
φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας
καὶ ὤκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει
11 πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες, ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλ-
λιστα, ᾖσάν τε ἐν ῥυθμῷ, πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμε-
νοι, καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
θεοὺς προσόδοις. ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο
πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι.
12 Ἐπὶ τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πεί-
σας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα, εἰσάγει σκευ-
άσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ.
13 ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα κρότος ἦν πο-
λύς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο, εἰ καὶ γυναῖκες συνεμά-
χοντο αὐτοῖς. οἱ δ᾽ ἔλεγον, ὅτι αὗται καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν οὖν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο
τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ
ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδι- 14
κεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες,
ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέ-
ραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Πα-
φλαγονίαν. τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὡρμί-
σαντο εἰς Ἁρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν 15
ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι δὲ ξέ-
νια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχι-
λίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. καὶ Χειρίσο-
φος ἐνταῦθα ἦλθε, τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προ-
σεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἥκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγ- 19
γελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ
οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ
Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἁρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας 17
πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἤδη
μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῄει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι
οἴκαδε ἀφίκοιντο. ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἕνα ἕλοιντο ἄρχοντα, 18
μᾶλλον ἄν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἕνα χρῆσθαι
τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι
λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι
φθάνειν, ἧττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς
ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δ' ἔμπρο-
σθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

Ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· 19
καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω
γιγνώσκει, καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν
ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, 20

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι πρὸς
τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοὔνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐ-
τοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέ-
21 σθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῇρεν αὐτὸν ἐπιθυ-
μεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο,
ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπη τὸ μέλλον ἕξει, διὰ
τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἴη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν
ἀποβαλεῖν, ἠπορεῖτο.
22 Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ διακρῖναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι
τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα, ἐθύ-
ετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐκ Δελφῶν·
καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιζεν ἑωρακέναι, ὃ
εἶδεν, ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς κα-
23 θίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέσου ὡρμᾶτο Κύρῳ συσταθησόμε-
νος, ἀετὸν ἀνεμιμνῄσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθή-
μενον μέντοι, ὅνπερ ὁ μάντις ὁ προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι
μέγας μὲν οἰωνὸς εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτικός, καὶ ἔνδοξος, ἐπίπο-
νος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀετῷ καθη-
μένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν
24 πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυομένῳ
αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς
μήτε, εἰ αἱροῖντο, ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.
25 Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἱρεῖσθαι·
καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει
δῆλον εἶναι, ὅτι αἱρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη
26 καὶ ἔλεξε τάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώ-
μενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι δοῦ-
ναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ
μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου
ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἧτ-
τον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοί τε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γάρ, ὅτι καὶ 27
τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν
ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ
αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὡμολόγησαν, εὐθὺς 28
ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν
πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐν-
ταῦθ᾽ ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο ἐννοῶ, μὴ
λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην.

«Ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἧττον ἂν στάσις εἴη ἑνὸς ἄρ- 29
χοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἑλόμενοι, οὐχ εὑ-
ρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὤν,
στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἕλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα
εὕροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγον- 30
τες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν,
ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· «ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι
καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσί-
αρχον αἱρῶνται; ἐπεί, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ
λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν». ἐν-
ταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ 31
Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν.
«Ἀλλ᾽, ὦ ἄνδρες», ἔφη, «ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς
πάντας καὶ πάσας, ἦ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην
ᾐσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι
ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καί μοι οἱ θεοὶ οὕτως
ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι, ὅτι τῆς
μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ».

Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἱροῦνται. Χειρίσοφος δ᾽ ἐπεὶ 32
ᾑρέθη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἀλλ᾽, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε,
ὅτι οὐδ᾽ ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε· Ξενοφῶντα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέντοι», ἔφη, «ὠνήσατε οὐχ ἑλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον, ὅ,τι ἐδύνατο, καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον ἄρχειν συνεθελῆσαι, Δαρδανεῖ ὄντι, τοῦ Κλεάρχου
33 στρατεύματος ἢ ἑαυτῷ, Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἵλεσθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα».

Περίληψις. Κεφ. Β΄—ΣΤ΄.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Ἡράκλειαν τοῦ Πόντου φθάνουν εἰς Χρυσόπολιν (26 Μαΐου—Ὀκτωβρίου).

Ἡ 28 Μαΐου τοῦ 400 π. Χ. εὗρε τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἡράκλειαν. Ἡ φιλοξενία ἦτο μεγάλη. Ἀλλ' ὅτε ἐζήτησαν καὶ χρήματα, οἱ Ἡρακλεῶται ὄχι μόνον ἠρνήθησαν ἀλλὰ καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ ἀντισταθοῦν.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦσαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες σύμφωνοι νὰ κυριεύσουν πόλιν Ἑλληνικὴν ἤρχισαν αἱ ἔριδες, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο νὰ χωρισθοῦν εἰς τρία· οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, περισσότεροι ἀπὸ 4500 χιλιάδες, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2100 καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2100 καὶ 40 ἱππεῖς· οὕτω δὲ χωρισμένοι ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Κάλπην τῆς Βιθυνίας.

Πρῶτοι οἱ Ἀρκάδες ἔφθασαν μὲ πλοῖα εἰς τὴν Κάλπην καὶ ἐπροχώρησαν εἰς τὰ μεσόγεια διὰ τρόφιμα. Ἀλλ' ἡ ἐπιδρομὴ δὲν ἐπέτυχεν. Οἱ ἐχθροὶ ἦσαν πολλοὶ καὶ τὰ μέρη ἄγνωστα καὶ δύσκολα. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον ἔπαθον πολλά, ἀλλὰ καὶ ἐπολιορκήθησαν εἴς τινα χαράδραν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τοὺς ἔσωσαν οἱ στρατιῶται τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐνῷ δηλ. οὗτοι ἐπροχώρουν ἀπὸ τὰ μεσόγεια πεζοὶ καὶ ἦσαν πλέον πλησίον τῆς Κάλπης μανθάνουν παρά τινων αἰχμαλώτων ὅτι ξένος στρατὸς πολιορκεῖται ἐκεῖ πλησίον καὶ κινδυνεύει. Ὁ ξένος στρατὸς διὰ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τοὺς στρατιώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τας του ἦτο Ἑλληνικός. Τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα ἐκυριάρχησεν· ἐκινδύνευον ἀδελφοί. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν πρώτην προτροπὴν τοῦ Ξενοφῶντος οἱ συμπολεμισταί του σπεύδουν εἰς βοήθειαν ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων. Δὲν ἠθέλησαν ν' ἀφήσουν τοὺς ἕως χθὲς συναγωνιστὰς νὰ χαθοῦν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔδειξαν καλὴν διαγωγὴν ἀπέναντί των.

Προχωροῦν λοιπὸν καίοντες ὅ,τι εὕρισκον. Ὅταν δὲ ἐνύκτωσε καὶ ἐννόησαν ἀπὸ ὅσα ἔλεγον οἱ ὁδηγοὶ ὅτι εὑρίσκονται πλησίον τῶν ἐχθρῶν, ἤναψαν πολλὰ πυρὰ διὰ νὰ νομίσουν ὅτι σπεύδει πρὸς τὰ ἐκεῖ πολὺς στρατός· διὰ νὰ πιστεύσουν δὲ ὅτι ἑτοιμάζουν ἐπίθεσιν, τὰ ἔσβυσαν ὅλα κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε, διότι τὴν πρωΐαν οὐδὲ ἴχνος ἐχθροῦ παρουσιάσθη. Ἀλλὰ καὶ οἱ πολιορκούμενοι Ἀρκάδες, ἀφοῦ εἶδον τὸν δρόμον ἐλεύθερον, ἔφυγον διὰ τὴν Κάλπην ἀκολουθούμενοι χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθε καὶ ὁ Χειρίσοφος καὶ οὕτω εὑρέθησαν πάλιν ὅλοι ἡνωμένοι. Τὸ πρῶτον καθῆκόν των ἦτο νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τῶν Ἀρκάδων. Ἡ λύπη των ἐκ τούτου ἦτο τόσον μεγάλη καὶ τόσον καθαρὰ εἶδον τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς διασπάσεως, ὥστε ἀπεφασίσθη χωρὶς ἀντιρρήσεις νὰ ἐπιβληθῇ θάνατος εἰς πάντα ὅστις ἤθελε προτείνει ἐκ νέου τὴν διάσπασιν· στρατηγοὺς δὲ ὥρισαν τοὺς ἰδίους καὶ μόνον τὸν ἀποθανόντα Χειρίσοφον ἀντικατέστησεν ὁ Νέων.

Οὕτω ἐπρόκειτο νὰ προχωρήσουν κατὰ ξηράν, ἀλλ' ἠμπόδισαν αὐτοὺς αἱ θυσίαι. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Νέων ἐπιχειρεῖ ἐπιδρομὴν διὰ λάφυρα, ἀλλὰ ἀνέλπιστος ἐχθρὸς παρουσιάσθη, τὸ ἱππικὸν τοῦ Φαρναβάζου, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Βιθυνῶν νικᾷ τὸν Νέωνα, τὸν καταδιώκει ἕως τὸ στρατόπεδον καὶ κατορθώνει νὰ φονεύσῃ περίπου 500. Τοῦτο ἠνάγκασε τοὺς Ἕλληνας νὰ διανυκτερεύσουν ἔνοπλοι καὶ ἕτοιμοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Τὴν ἑπομένην ἔπρεπε νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς. Ἀφήνουν λοιπὸν τὸν Νέωνα εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ προχωροῦν θάπτοντες ὅσους νεκροὺς εὕρισκον. Οἱ ἐχθροὶ μὲ τὴν ἐντύπωσιν τῆς πρώτης νίκης ὥρμησαν διὰ νὰ νικήσουν καὶ πάλιν, ἀλλὰ μάτην· ἡ ἐπίθεσίς των προσέκρουσε εἰς τοὺς παλαιμάχους μυρίους καὶ ἔφυγον φοβισμένοι ἀφήσαντες πολλοὺς νεκρούς. Τοιουτοτρόπως οἱ Ἕλληνες ἐπέστρεψαν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ τοὺς ἐνοχλήσουν πλέον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐνῷ λοιπὸν ἔμενον ἐκεῖ περιμένοντες τὸν Κλέανδρον, ἁρμοστὴν τοῦ Βυζαντίου, μὲ πλοῖα πολλά, ἔρχεται μόνον μὲ δύο πολεμικὰ πλοῖα καὶ μὲ τὸν Δέξιππον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πεντηκόντορον, τὴν ὁποίαν ἔδοσαν οἱ Τραπεζούντιοι εἰς τοὺς μυρίους (Βιβλ. Ε΄. 1, 15), ἔφυγεν εἰς τὸ Βυζάντιον.

Ὁ Κλέανδρος ἀποβιβάζεται διὰ νὰ δημιουργήσῃ ἐπεισόδιον. Τινὲς τῶν μυρίων ἐπιστρέφοντες ἀπὸ λαφυραγωγίαν ἤρχοντο μὲ πρόβατα καὶ ἄλλα διάφορα. Ἐπειδὴ δὲ ἄλλοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἔτρεξαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐφώναζον ὅτι τὰ λάφυρα εἶναι κοινά, εἷς ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ σώσῃ τὰ λάφυρά του ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ Δεξίππου καὶ τοῦ Κλεάνδρου. Δίδεται λοιπὸν διαταγὴ αὐστηρὰ κανεὶς νὰ μὴ πειράξῃ τὰ λάφυρα. Ἀλλὰ εἷς ἐκ τοῦ λόχου τοῦ Ἀγασίου περιφρονεῖ τὴν διαταγὴν καὶ συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Δεξίππου. Ὁ Ἀγασίας τὸν ἀποσπᾷ καὶ οἱ παρόντες στρατιῶται φωνάζουν, ἀποκαλοῦν τὸν Δέξιππον προδότην καὶ τὸν καταδιώκουν πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἀκολουθεῖ αὐτὸν ὁ Κλέανδρος καὶ γίνεται σύγχυσις καὶ ταραχὴ μεγάλη. Ὁ Δέξιππος δὲν λησμονεῖ τὴν παλαιὰν ἔχθραν καὶ δι᾿ ὅλα αὐτὰ διαβάλλει τὸν Ξενοφῶντα. Ἀμέσως ὁ προβλεπτικὸς Ξενοφῶν συγκαλεῖ τὸ στράτευμα, ὁμιλεῖ ὅπως πάντοτε καὶ κατορθώνει νὰ πείσῃ τὸν Ἀγασίαν καὶ τὸν λοχίτην του νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τὸν Κλέανδρον καὶ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ ἐκθέσουν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν προτέραν διαγωγὴν τοῦ Δεξίππου. Τοῦτο πράγματι ἔγινε. Τότε ὁ Κλέανδρος κρατεῖ μόνον τὸν λοχίτην καὶ ὑπόσχεται νὰ γίνῃ δι᾿ αὐτὸ δίκη δημοσίᾳ.

Ἐνῷ δὲ πλέον ἥσυχος ὁ Κλέανδρος ἐπρογευμάτιζεν, ὁ Ξενοφῶν συγκαλεῖ καὶ πάλιν τὸ στράτευμα καὶ πείθει αὐτὸ νὰ στείλῃ ἀντιπροσώπους εἰς τὸν Κλέανδρον διὰ νὰ παρακαλέσουν αὐτὸν πρῶτον μὲν νὰ συγχωρήσῃ τοὺς ἀδικήσαντας, ἔπειτα δὲ νὰ δεχθῇ νὰ γίνῃ ἀρχηγός των διὰ νὰ δοκιμάσῃ καὶ τὸν Δέξιππον καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἴδῃ ποίαν ἀξίαν ἔχει ἕκαστος. Ὁ Κλέανδρος συγκινεῖται, συγχωρεῖ τοὺς πάντας καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ αἱ θυσίαι δὲν εἶναι εὐνοϊκαὶ καὶ φεύγει διὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ, ὡς εἶπεν, εἰς τὸ Βυζάντιον.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τοὺς παλαιοὺς πάλιν στρατηγούς των πεζοὶ προχωροῦντες καὶ λαφυραγωγοῦντες τὴν Βιθυνίαν φθάνουν μετὰ ἓξ ἡμέρας εἰς Χρυσόπολιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κ΄. Διάβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βυζάντιον, ἐξέγερσις τῶν στρατιωτῶν καὶ καθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος. (Ἀρχαὶ Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Α΄, § 1—32.

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἔπραξαν οἱ 1
Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου πεζῇ ἐξιόντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποίουν, μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, 2
μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον—ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὢν—ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς 3
στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν 4
αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- 5
φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν· «Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα 6
μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ
ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ».

7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρα-
τιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ
λαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς
ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρα-
τιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν
πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάν-
8 δρῳ τῷ ἁρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο
αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «Μὴ ποιή-
σῃς ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἕξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς
9 ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ στράτευμα». ὁ
δ' εἶπεν· «Ἀλλ' αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ
στρατιῶται αὐτοί, ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι, διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι
10 πρὸς τὴν ἔξοδον». «Ἀλλ' ὅμως», ἔφη, «ἐγώ σοι συμβουλεύω
ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευσόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ
στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ
Ξενοφῶν, «ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα». οὕτως
ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

11 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην
συσκευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν
ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὑτὸν αἰτιάσεται. ἐν-
12 τεῦθεν ἐξῆσαν οἵ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι· καὶ ἄρδην
πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἱστήκει
παρὰ τὰς πύλας ὡς, ὁπότε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλεί-
13 σων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος
συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ
μὲν ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρᾳκίων κωμῶν·
εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τἆλλα ἐπιτή-
δεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνί-
14 σκος ὑμῖν μισθοδοτήσει». ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ
στράτευμα. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύ-
θου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ
ὄρους δέοι πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θρᾴκης.
Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες 15
τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖ-
χος εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον
προσθέοντας τοὺς ὁπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν
μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας 16
καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς
πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἑκόντες
ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ τὴν θάλατταν καὶ παρὰ τὴν 17
χηλὴν τοῦ τείχους ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ,
οἳ ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ
ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖ-
θρα, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ᾽ εἰσπίπτουσιν.
Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ 18
ἐφ᾽ ἁρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ
γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ
συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ δὲ Βυζάντιοι, 19
ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπῖπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς
ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον
ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν
ταῖς τριήρεσι σῴζοιντο, πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς
ἑαλωκυίας τῆς πόλεως. ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀπο-
φεύγει. ὁ δὲ Ἀναξίβιος, καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν, ἐν ἁλι- 20
ευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μετα-
πέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν
εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.
Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι 21
πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα,
ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνή-
22 σαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». ὁ δ' ἀπεκρίνατο·
«Ἀλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπι-
θυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». καὶ αὐτός τε
23 παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν τίθε-
σθαι τὰ ὅπλα. οἱ δέ, αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι, οἵ τε
ὁπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτα-
σταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἑκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ δὲ χω-
24 ρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαί ἐστι, τὸ Θρᾴκιον καλού-
μενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

25 Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ
ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε· «Ὅτι μὲν ὀργί-
ζεσθε, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν
ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. ἢν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ
Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώ-
μεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖ-
σθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

26 »Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις
καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν
δὴ πάρεστιν, ἑωρακότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγε-
27 νημένα. ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον
τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους, ἔχοντες τριή-
ρεις, τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις, οὐκ ἐλάτ-
τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ
πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων
καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ
τῶν νήσων ἁπασῶν, καὶ ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες
πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο
τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν
οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

»Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν 28
καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καί,
οἳ ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι, πάντων προσγεγενημένων,
Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων
πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ
ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων,
ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἴεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;
»Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ᾽ αἰσχρῶς ἀπολώμεθα, 29
πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν
φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσίν εἰσι πάντες ταῖς
ἐφ᾽ ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν
πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦν-
τες, Ἑλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην
ἐξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοίνυν εὔχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν 30
ὑφ᾽ ὑμῶν γενόμενα, μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιὰς
γενέσθαι. καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω, Ἕλληνας ὄντας, τοῖς
τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους, πειρᾶσθαι τῶν
δικαίων τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
κουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι 31
δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον
ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ἢν μὲν δυνώ-
μεθα παρ᾽ ὑμῶν ἀγαθόν τι εὑρίσκεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ
δηλώσοντες, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερ-
χόμεθα».
Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἠλεῖον 32
ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Περίληψις. Κεφ. Α΄, § 33—41 καὶ Κεφ. Β΄—Ζ΄.

Οἱ μύριοι μέχρι τῆς παραδόσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος εἰς τὸν Θίβρωνα. (Ὀκτώβριος τοῦ 400—Μάρτιος 399).

Τὸ στράτευμα ἀνυπομόνως περιμένει τοὺς ἀποσταλέντας πρὸς τὸν Ἀναξίβιον. Αἴφνης παρουσιάζεται ὁ Θηβαῖος Κοιρατάδας καὶ τοὺς προτείνει νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν στρατηγὸν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θρᾴκης, βορειοδυτικῶς τοῦ Βυζαντίου, ὅπου ὑπῆρχον ἄφθονα τρόφιμα. Αἱ προτάσεις ἠλεκτρίζουν αὐτοὺς—μάλιστα μετὰ τὴν σκοτεινὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἀναξιβίου, ὅτι θὰ σκεφθῇ ὅ,τι ἦτο καλύτερον δι᾽ αὐτοὺς—καὶ δέχονται τὸν τυχοδιώκτην Θηβαῖον. Τότε ὁ Ξενοφῶν ἀποφασίζει νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ὁ Κοιρατάδας ἦτο τυχοδιώκτης ὄχι πολὺ ἐπιτήδειος· δὲν κατώρθωσε νὰ δώσῃ ἔστω καὶ μιᾶς ἡμέρας μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας· ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ παραίτησίς του. Ἡ ἀνάγκη τότε ὤθησε τοὺς μυρίους πρὸς τὰ Θρᾳκικὰ χωρία, ὅπου καὶ ἐστρατοπέδευσαν μὴ γνωρίζοντες τί νὰ πράξουν, διότι οἱ στρατηγοὶ ἐδιχογνώμουν. Ἡ στιγμὴ ἦτο δυσκολωτάτη. Ὁ Ξενοφῶν, ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεός, παρουσιάζεται καὶ τὰ πράγματα μεταβάλλονται.

Ὁ Ἀναξίβιος ἀντικατεστάθηκαὶ ὁ πονηρὸς Φαρνάβαζος δὲν φροντίζει πλέον νὰ τηρήσῃ τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας. Ἔξαλλος λοιπὸν ἐκ τῆς ὀργῆς ὁ Ἀναξίβιος ζητεῖ ἐκδίκησιν. Ἀμέσως ἀποφασίζει νὰ μεταχειρισθῇ διὰ τὸν σκοπόν του τὸν Ξενοφῶντα, ὁ ὁποῖος συνέπλεε μετ᾽ αὐτοῦ. Στέλλει λοιπὸν αὐτὸν μὲ τὴν παράκλησιν νὰ διαβιβάσῃ τοὺς μυρίους εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ πολεμήσῃ μὲ πάντα τρόπον τὸν Φαρνάβαζον. Οὕτω ὁ Ξενοφῶν χωρὶς νὰ θέλῃ ἦλθε πλησίον τῶν παλαιῶν του στρατιωτῶν. Μὲ μεγάλην χαρὰν ἔγινε δεκτὸς καὶ ὅλοι μαζὶ φεύγουν διὰ τὴν Πέρινθον μὲ σκοπὸν νὰ διαβοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλὰ ὁ νέος ἁρμοστὴς τοῦ Βυζαντίου Ἀρίσταρχος χαριζόμενος εἰς τὸν κόλακα καὶ δόλιον Φαρνάβαζον τοὺς ἐμποδίζει.

Τότε ὁ Ξενοφῶν ἐνθυμεῖται τὸν ἡγεμόνα τῶν Θρᾳκῶν Σεύθην. Ἔρχεται λοιπὸν τὴν νύκτα καὶ τοῦ προτείνει νὰ ὁδηγήσῃ τὸ στράτευμα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ὅπως ἄλλοτε τὸν εἶχε παρακαλέσει. Μὲ πολλὰς προφυλάξεις ὁ Σεύθης δέχεται αὐτοὺς καὶ συμφωνοῦν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ τοὺς μισθοὺς καὶ ἄλλα σχετικά. Μετὰ τοῦτο φεύγει ὁ Ξενοφῶν καὶ πρὶν ἐξημερώσῃ ἦτο εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐκεῖ δὲ εὑρίσκει καὶ πρόσκλησιν τοῦ ἁρμοστοῦ Ἀριστάρχου νὰ πορευθοῦν εἰς τὴν Χερσόνησον διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως δὲν θέλει νὰ δεχθῇ αὐτήν, μὲ σαρκασμὸν ὁμιλεῖ εἰς τὸ στράτευμα διὰ τὸν Ἀρίσταρχον καὶ πείθει αὐτὸ νὰ φύγουν πρὸς τὸν Σεύθην.

Ἐνῷ ἐπροχώρουν—ἐκτὸς ἀπὸ τὸν διαφωνήσαντα Νέωνα — 5-6 χιλιάδες στρατιῶται, συναντοῦν τὸν Σεύθην καὶ μὲ συγκεντρωμένον τὸ στράτευμα γίνεται συμφωνία νὰ ὑπηρετήσουν αὐτὸν μὲ μισθόν. Τὴν συμφωνίαν ἠκολούθησε δεῖπνον καὶ διασκέδασις μὲ πολλὰ καὶ παράξενα ἔθιμα Θρᾳκικὰ καὶ ἡ εὐχαρίστησις ἦτο γενική. Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον ὁ Σεύθης παρακαλεῖ τοὺς στρατηγοὺς νὰ ὁρμήσουν αἰφνιδιαστικῶς εἰς τὰ χωρία τῶν ἐχθρῶν του Θυνῶν, πρὶν μάθουν τὴν συμμαχίαν των, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ εἶναι πλούσια τὰ λάφυρα.

Παρατάσσονται λοιπὸν κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ξενοφῶντος ἐμπρὸς οἱ ἱππεῖς, ἔπειτα οἱ πελτασταὶ καὶ τελευταῖοι οἱ ὁπλῖται, καὶ προχωροῦν πρὸς ὄρος πολὺ χιονισμένον. Τρέχει ἐμπρὸς ὁ Σεύθης διὰ νὰ κατοπτεύσῃ καὶ ἀφοῦ εἶδε ὅτι κανεὶς δὲν ἐφαίνετο προτρέπει τοὺς Ἕλληνας νὰ σπεύσουν νὰ διέλθουν τὸ ὄρος καὶ ἀμέσως θὰ κυριεύσουν πολλὰ πλούσια χωρία μὲ τοὺς κατοίκους καὶ τὰ ὑπάρχοντά των. Ἐντὸς ὀλίγου ἐπλησίασαν καὶ μετά τινας ἀναγκαίας προφυλάξεις περιέζωσαν τὰ χωρία καὶ συνέλαβον 1000 ἀνθρώπους καὶ 12000 διάφορα ζῷα. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη, ἂν καὶ ὁ χειμὼν ἦτο πολὺ βαρύς. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σεύθου νὰ ἐπιστρέψουν χωρὶς κανένα φόβον, ὑπακούουν μόνον οἱ ἀνίκανοι νὰ φέρουν ὅπλα. Οἱ ἄλλοι ἔμειναν εἰς ὀλίγα οἰκήματα ἐπὶ τοῦ ὄρους πάντοτε ἀπειλητικοὶ καὶ ἐπικίνδυνοι πρὸ πάντων εἰς τὰς προφυλακάς, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Ξενοφῶν. Καὶ πράγματι πολὺ ἐκινδύνευσεν οὗτος· διότι τινὲς τῶν ἐχθρῶν βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ σκότους ἐπεχείρησαν νὰ πυρπολήσουν τὸ χωρίον, ὅπου ἔμενεν ὁ Ξενοφῶν. Θὰ ἐκαίοντο δὲ ὅλοι οἱ στρατιῶταί του, ἐὰν δὲν ἔσωζε τὴν κατάστασιν ἡ ἀποφασιστικότης αὐτοῦ. Οἱ ἐχθροὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ζητοῦν ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰρήνην. Τὸν λόγον ἔχει ὁ Ξενοφῶν. Εἶναι ἐλεύθερος νὰ τοὺς συγχωρήσῃ ἢ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Προτιμᾷ τὸ πρῶτον μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ δώσουν ὁμήρους ἐκ τῶν νέων οἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁποῖοι ἐπεχείρησαν τὴν νύκτα νὰ καύσουν τὸ χωρίον μαζὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Ξενοφῶντος.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Θυνῶν ἀποφασίζεται νὰ ἔλθουν εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ ὁ μισθός. Τότε ὁ Ἡρακλείδης, ταμίας τοῦ Σεύθου, προφασίζεται ὅτι δὲν ἔχει μετρητὰ καὶ δίδει μόνον εἴκοσι ἡμερῶν μισθούς. Ὁ Ξενοφῶν διαμαρτύρεται καὶ αἱ δυσαρέσκειαι ἀρχίζουν. Ὁ πονηρὸς Ἡρακλείδης θέλει ν' ἀπομονώσῃ τὸν Ξενοφῶντα καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ παρουσιάσῃ χωριστὰ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς εἰς τὴν Σεύθην. Εἰς τὴν ἄρνησιν αὐτῶν προσκαλεῖ μόνον τὸν Ξενοφῶντα μὲ τὴν ὑστεροβουλίαν νὰ τὸν διαβάλῃ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς. Ἀλλὰ ὁ προβλεπτικὸς Ξενοφῶν παρουσιάζεται μὲ ὅλους τοὺς λοιποὺς στρατηγοὺς καὶ ἀποφεύγει κάθε ἰδιαιτέραν ὁμιλίαν. Γίνονται νέαι συνεννοήσεις διὰ τοὺς μισθοὺς καὶ ἀφοῦ ἦλθον εἰς Σαλμυδησσὸν ὑποτάσσουν τὰ πέριξ καὶ ἐπιστρέφουν εἰς Σηλυμβρίαν ὅπου καὶ στρατοπεδεύουν. Ἐδῶ πλέον ἡ δυσαρέσκεια εἶναι φανερά· ὁ Σεύθης εἶναι πολυάσχολος καὶ δὲν εὑρίσκει καιρὸν νὰ δεχθῇ τὸν Ξενοφῶντα, οἱ δὲ στρατιῶται ζητοῦν τοὺς μισθούς. Αἴφνης τὰ πράγματα μεταβάλλονται. Οἱ Σπαρτιᾶται ἀποφασίζουν νὰ βοηθήσουν τὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ ἀποστέλλουν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἔφεσον τὸν Θίβρωνα, τὴν ἄνοιξιν τοῦ 399. Ὁ Θίβρων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπελόγισε νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς μυρίους. Διὰ τοῦτο στέλλει δύο ἄνδρας νὰ ζητήσουν τὰς ὑπηρεσίας των. Μόλις ἔμαθε τοῦτο ὁ Σεύθης καὶ ὁ Ἡρακλείδης παρουσιάζουν ἀμέσως αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα καὶ φροντίζουν ν' ἀπαλλαγοῦν αὐτοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐβαρύνθησαν πλέον τοὺς ξένους καὶ θέλουν νὰ ὑπηρετήσουν τοὺς Σπαρτιάτας. Μάλιστα δὲ οἱ Ἀρκάδες κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα καὶ ζητοῦν νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον, διότι τοὺς ἔφερε νὰ ὑπηρετήσουν καὶ νὰ πλουτίσουν τὸν Σεύθην χωρὶς καμμίαν σχεδὸν ἀμοιβήν. Ὁ Ξενοφῶν μὲ θάρρος σηκώνεται διὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἄδικον καὶ κακοήθη αὐτὴν κατηγορίαν. Χωρὶς ρητορικὸν στόμφον ἀλλὰ μὲ λόγους πειστικοὺς ἐκθέτει ποία ἦτο ἡ θέσις των, ὅταν τοὺς ἠμπόδιζεν ὁ Ἀρίσταρχος νὰ διαβοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ μὲ πόσην δυσκολίαν θὰ διήρχοντο τὸν χειμῶνα χωρὶς κανένα φίλον, ἂν δὲν ὑπηρέτουν τὸν Σεύθην. Τώρα δὲ διῆλθον καλῶς τὸν χειμῶνα χωρὶς ἔξοδα καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔχουν καὶ κάτι περίσσευμα· ἐνῷ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὄχι μόνον δὲν ὠφελήθη τίποτε ἀλλὰ καὶ ὑποπτεύονται αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐνῷ ἄλλοτε τὸν ἐτίμων πολύ, καὶ αὐτὸς ὁ Σεύθης δὲν τοῦ εἶναι πλέον φίλος. Ἐπίκουρος τοῦ Ξενοφῶντος ἦλθε καὶ ὁ εἷς τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Θίβρωνος, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ τὸν Ξενοφῶντα ὡς πολὺ φιλοστρατιώτην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμε νὰ δυσαρεστήσῃ καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Σεύθην. Ὡμίλησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι καὶ παρεκάλεσαν τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ λάβουν τοὺς μισθούς των παρὰ τοῦ Σεύθου μὲ πάντα τρόπον, πρὶν τοὺς διαβιβάσουν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ Σεύθης—ἦτο καὶ αὐτὸς παρὼν—μόλις ἤκουσε ταῦτα φεύγει καὶ προσπαθεῖ κρυφίως νὰ πείσῃ τὸν Ξενοφῶντα νὰ μείνῃ μαζί του μὲ τοὺς χιλίους στρατιώτας.

Ἐνῷ ταῦτα ἐγίνοντο ὁ στρατὸς ἔμενε εἰς τὰ χωρία τῆς Σηλυμβρίας. Τότε ὁ Μηδοσάδης, διοικητὴς τοῦ Σεύθου εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Ξενοφῶντος νὰ μὴ λεηλατῇ αὐτὰ τὸ στράτευμα. Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ μὲ τόνον αὐστηρόν, ἐλέγχει τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἂν δὲν ἦσαν οἱ μύριοι δὲν θὰ εἶχε τὰ μέρη αὐτά, καὶ τὸν παραπέμπει εἰς τοὺς νέους ἄρχοντας τοῦ στρατοῦ, τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐν τῷ μεταξὺ συνεννοεῖται μὲ αὐτοὺς καὶ μόλις παρουσιάσθη ὁ Μηδοσάδης δὲν ἔκαμον τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπῄτησαν τοὺς μισθοὺς τῶν στρατιωτῶν μὲ τὴν ἀπειλὴν ὅτι θὰ τοὺς πάρουν καὶ μὲ τὰ ὅπλα. Ὁ Μηδοσάδης προτείνει τότε νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τὸν Σεύθην καὶ οὕτω στέλλεται ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβῃ τοὺς μισθοὺς μὲ καλὸν τρόπον.

Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ εἰς τὸν Σεύθην μὲ ἐπιχειρήματα ἀκαταμάχητα καὶ ἐκθέτει ὅτι τὸ δίκαιον, ἡ τιμή, τὸ συμφέρον καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ἀπαιτεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸ στράτευμα. Ὁ λόγος του τόσην ἐντύπωσιν ἔκαμεν ὥστε ὁ Σεύθης χωρὶς καμμίαν ἀντιλογίαν, δέχεται νὰ πληρώσῃ τοὺς μισθοὺς ὅλους, ἐν ἀνάγκῃ καὶ εἰς εἶδος, καὶ προσπαθεῖ, χωρὶς βεβαίως ἀποτέλεσμα, νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μὲ χιλίους στρατιώτας. Τέλος ὁ Ξενοφῶν παραλαμβάνει μετρητὰ ἓν τάλαντον, 4600 ζῷα καὶ 120 ἀνδράποδα καὶ φεύγει διὰ τὸ στρατόπεδον. Οἱ στρατιῶται τὸν ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς· οὗτος δὲ παραδίδει τὰ ὅσα ἔφερε εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους διὰ νὰ τὰ μοιράσουν εἰς τὸ στράτευμα καὶ ἑτοιμάζεται ν' ἀναχωρήσῃ. Δὲν τὸ κατορθώνει ὅμως,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διότι οἱ φίλοι του τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς τὸν Θίβρωνα.

Μὲ πλοῖα λοιπὸν ἦλθον πρῶτον εἰς τὴν Λάμψακον. Ἐκεῖ μὲ μεγάλην του λύπην ἐπώλησε τὸν ἀγαπητόν του ἵππον 50 δαρεικοὺς διὰ νὰ ἔχῃ χρήματα κατὰ τὸ ταξείδιόν του—τόσον πλούσιος ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα του!—καὶ ἐδέχθη τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θίβρωνος Βίωνα καὶ Ναυσικλείδην, μὲ τοὺς ὁποίους καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας. Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὡς δῶρον φιλίας ἔλαβε πάλιν τὸν ἀγαπητόν του ἵππον· οἱ νέοι φίλοι του τὸν ἐξηγόρασαν. Ἐκ τῆς Λαμψάκου ἦλθον εἰς τὴν Τρωάδα, τὴν Ἄντανδρον, τὸ Ἀδραμύτιον καὶ προχωρήσαντες ἔφθασαν εἰς Πέργαμον. Ἐκεῖ γνωρίζει ὁ Ξενοφῶν τὴν Ἑλλάδα, χήραν τοῦ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, παρὰ τῆς ὁποίας μανθάνει ὅτι ἐκεῖ πλησίον ἦτο πάμπλουτός τις Πέρσης, ὁ Ἀσιαδάτης, καὶ ὅτι ἦτο εὔκολον νὰ τὸν συλλάβῃ καὶ νὰ τοῦ πάρῃ πολλὰ χρήματα. Τοῦτο ἤρεσεν εἰς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ ἐπιχειρεῖ μὲ τοὺς φίλους του. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπέτυχεν· ἀλλὰ τὴν ἑπομένην τὸν συνέλαβε μὲ τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν ἀφῆκε, ἀφοῦ ἔλαβε πολλὰ χρήματα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθε καὶ ὁ Θίβρων καὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, βοηθὸν πολὺ σπουδαῖον κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ τοῦ Φαρναβάζου. Ἐδῶ λήγει ἡ πολυθρύλητος ἐκστρατεία τῶν μυρίων, καθ᾽ ἣν διέτρεξαν οὗτοι ἐπὶ 15 μῆνας ἀπὸ τὰς Σάρδεις ἕως τὰ Κούναξα καὶ ἀπὸ τὰ Κούναξα ἕως τὴν Πέργαμον 34650 στάδια.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ὁ Ξενοφῶν ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας (περὶ τὸ 430 π. Χ.) ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς, τὸν Γρύλλον καὶ τὴν Διοδώραν.

Εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν (401 π. Χ.) κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ μετέβη εἰς Σάρδεις, ὅπου ἐγνώρισε τὸν Κῦρον τὸν νεώτερον, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησεν ὡς ἐθελοντὴς εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου ἐκστρατείαν. Μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους δολοφονίαν τοῦ Κλεάρχου καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς ὡδήγησε τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν, ὅπου τοὺς παρέδωκεν εἰς τὸν Σπαρτιάτην στρατηγὸν Θίβρωνα (399 π. Χ.). Τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα τοῦ Ξενοφῶντος ὀφείλεται ἀφ᾿ ἑνὸς μὲν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ὁποίαν οὗτος ἔλαβεν ἐν Ἀθήναις καθὼς συνήθιζον οἱ πλούσιοι νέοι τῆς ἐποχῆς του, ἀφ᾿ ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐπὶ δέκα ἔτη μετὰ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Σωκράτους συναναστροφήν του. Παρὰ τούτου ἐδιδάχθη νὰ λαμβάνῃ ἀκριβῆ γνῶσιν παντὸς πράγματος καὶ νὰ προβλέπῃ τὰ ἄφευκτα ἀποτελέσματα αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ δὲ καὶ τὴν διαλεκτικὴν ἱκανότητα, τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, νὰ ἀποδεικνύῃ εἰς ἄλλους ταῦτα καὶ νὰ τοὺς πείθῃ. Τοιαῦτα ἐφόδια ἔχων ὁ Ξενοφῶν ἀνυψώθη εἰς τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ στρατὸς τῶν μυρίων ἀνεγνώρισε καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ στρατηγοί, οἱ ὁποῖοι εἰς πᾶσαν δύσκολον περίστασιν αὐτὸν μετεχειρίζοντο. Εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἐπέστρεψε, διότι ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, ἐπειδὴ ἐβοήθησε τὸν ἐχθρόν των Κῦρον. Ἔμεινε λοιπὸν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πολεμῶν μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ ἔγινε στενὸς φίλος τοῦ Ἀγησιλάου μὲ τὸν ὁποῖον ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπολέμησεν εἰς τὴν Κορώνειαν (394 π.Χ.) κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἀμείβοντες τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ξενοφῶντος ἔδωκαν εἰς αὐτὸν ὡς δῶρον (393) μέγα κτῆμα εἰς Σκιλλοῦντα τῆς Ἤλιδος πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ὁ Ξενοφῶν ἔζησε μέχρι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ 371 π. Χ. ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν διαφόρων ἔργων. Ἐκ τῆς συζύγου του Φιλησίας ἐγέννησε δύο υἱούς, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον. Ἀλλὰ τὸν ἥσυχον βίον του ἐτάραξαν οἱ Ἠλεῖοι, οἱ ὁποῖοι συμμαχοῦντες πρὸς τοὺς Θηβαίους κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἠνάγκασαν τὸν Ξενοφῶντα νὰ φύγῃ εἰς Κόρινθον, ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (355 π. Χ.) Εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἐπανῆλθεν, ἂν καὶ ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἐξορίας, ἔστειλεν ὅμως τοὺς δύο υἱούς του νὰ ἀγωνισθοῦν μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον τῶν Θηβαίων, ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα ὁ Γρύλλος ἔπεσε γενναίως μαχόμενος.

Ὁ Ξενοφῶν ὑπῆρξε φιλόπατρις, εὐσεβής, φιλαλήθης, πειστικὸς ῥήτωρ, καρτερικός, γενναῖος, στρατηγικός, μετριόφρων, θαυμαστὴς τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτείας καὶ φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος. Οὗτος συνέγραψε τέσσαρα μεγάλα ἔργα καὶ ἕνδεκα μικρά. Τὰ μεγάλα ἔργα του εἶναι ἡ Κύρου Ἀνάβασις, ἡ Κύρου Παιδεία, τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Ἀπομνημονεύματα. Ἡ Κύρου Ἀνάβασις διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ βιβλία. Ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸ πρῶτον μέρος δηλ. τὴν ἐκστρατείαν Κύρου τοῦ νεωτέρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος αὐτῆς ἐκθέτει τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου κάθοδον τῶν Μυρίων ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον.

Τὸ Περσικὸν Κράτος. Ἱδρυτὴς τούτου ἦτο ὁ Κῦρος ὁ πρεσβύτερος (550 π. Χ.), ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη μέγας κατακτητής. Ἐπεξέτεινε τὸ Κράτος του μέχρι τῆς Μεσογείου πρὸς Δ καὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ πρὸς Α καὶ ἀπέθανε (529) πολεμῶν κατὰ τῶν Σκυθῶν. Τοῦτον διεδέχθη ὁ υἱός του Καμβύσης, ὁ ὑποτάξας τὴν Αἴγυπτον. Ἀποθανόντος καὶ τούτου (521) ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπους, ὅστις ὑπῆρξεν ἄριστος διοργανωτὴς τοῦ ἀχανοῦς Περσικοῦ κράτους. Εἰσήγαγε τάξιν καὶ καλὴν διοίκησιν, ἐφρόντισε περὶ τῆς συγκοινωνίας, οὕτως ὥστε εἰς 9 ἡμέρας ἔφθανον εἰδήσεις ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὰ Σοῦσα, ἐνῷ πρότερον ἐχρειάζοντο 90 ἡμέραι, καὶ ἔκοψε νομίσματα, τοὺς Δαρεικούς. Διῄρεσεν αὐτὸ εἰς 20 σατραπείας, τῶν ὁποίων τοὺς διοικητὰς (σατράπας), ἐπειδὴ εἶχον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ ἐπομένως ἦσαν ἐπικίνδυνοι, ἐπετήρει αὐστηρῶς δι᾽ ἀφωσιωμένων ἀνθρώπων του. Ἐπὶ τοῦ Δαρείου τούτου ἤρχισαν οἱ κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμοι τοὺς ὁποίους ματαίως ἐσυνέχισεν ὁ υἱός του Ξέρξης (485—467) καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπέφερον τὴν μείωσιν τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν Περσῶν. Τοῦ Ξέρξου δολοφονηθέντος ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ υἱός του Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ (467—425) ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρήκμασε τὸ κράτος ἕνεκα ἐσωτερικῶν ταραχῶν καὶ πολέμων. Τὸν διεδέχθη ἐπὶ 45 μόνον ἡμέρας ὁ υἱός του Ξέρξης ὁ Β´ καὶ τοῦτον πάλιν Δαρεῖος ὁ Β´ ὁ Ὦχος, πατὴρ Κύρου τοῦ νεωτέρου (424—405). Ἐπὶ τῶν τελευταίων τούτων βασιλέων τὰ πράγματα τοῦ Περσικοῦ κράτους ἐχειροτέρευσαν. Αἱ μηχανορραφίαι τῶν αὐλικῶν, ἡ μαλθακότης τῶν βασιλέων καὶ ἡ μεγίστη δύναμις τῶν σατραπῶν διετάραξαν τὴν ἑνότητα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ διέσεισαν τὰ θεμέλια τοῦ κράτους. Αἱ ἀποστασίαι τῶν σατραπῶν διεδέχοντο ἀλλήλας δεικνύουσαι τὴν σαθρότητα τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος. Τὸ σπουδαιότερον δὲ στασιαστικὸν κίνημα ὑπῆρξεν ἡ ἀνταρσία Κύρου τοῦ νεωτέρου ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξου Β´ τὴν ὁποίαν διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν καὶ ἡ ὁποία ἀπέδειξε, τί ἠδύνατο τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ κατορθώσῃ, ἐὰν ἦτο ἡνωμένον καὶ εἶχε τοὺς καταλλήλους ἀρχηγούς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Α΄. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ πρὸς αὐτὴν (Κεφ. Α΄ § 1—11).

§ 1—5. ***Γίγνομαί τινος***=γεννῶμαι ἀπό τινα. ***ἐπεὶ***=ἐπειδή. ***ὑποπτεύω τελευτὴν τοῦ βίου***=προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. ***βούλομαι***=ἐπιθυμῶ. ***παρεῖναι*** ἀπαρέμφ. τοῦ ***πάρειμι***=παρευρίσκομαι. ***τυγχάνω παρὼν***=κατὰ τύχην εἶμαι παρών. ***μεταπέμπομαί τινα***=προσκαλῶ τινα. ***ἀρχὴ***=ἡ σατραπεία. ***σατράπης*** (λ. Περσική), ἐλέγετο ὁ διοικητὴς σατραπείας. Εἰς ταύτην ἦτο ἀπόλυτος κύριος· ὁ μόνος δὲ δεσμὸς πρὸς τὸν βασιλέα ἦτο ὁ δασμὸς τὸν ὁποῖον ἀπέστελλεν εἰς αὐτὸν καὶ ἡ στρατολογία ἐν περιπτώσει πολέμου. Συνήθως οἱ σατράπαι ἦσαν ἀλαζόνες καὶ ἔκαμνον κατάχρησιν τῆς δυνάμεώς των. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σημερινὴ σημασία τῆς λέξεως. Ὁ Κῦρος δὲ ὡς σατράπης ἦτο ἄρχων τῆς Λυδίας, Μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας. ***ποιῶ***=καθιστῶ. ***καὶ ... δὲ***=καὶ... προσέτι. ***ἀποδείκνυμι***=διορίζω. ***στρατηγόν***, αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἑκάστης διοικήσεως συνηθροίζοντο εἰς ὡρισμένα μέρη κατ᾽ ἔτος πρὸς ἐπιθεώρησιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ· ὁ ἐπιθεωρητὴς οὗτος ὀνομάζεται ἐνταῦθα στρατηγός. ***ἀναβαίνω***=πορεύομαι ἀπὸ τὰ παράλια εἰς τὰ μεσόγεια. ***καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὁπλίτας***=καὶ ἔχων Ἕλληνας ὁπλίτας. ***ὁπλίτης***, ἐλέγετο ὁ βαρέως ὡπλισμένος πεζὸς στρατιώτης φέρων κράνος, θώρακα, ξίφος, κνημῖδας, ἀσπίδα μεγάλην καὶ δόρυ (βλ. εἰκ.). ***ἄρχων***=ἀρχηγός. ***ἐπεὶ***=ἀφοῦ. ***τελευτῶ (τὸν βίον)***=ἀποθνήσκω. ***κατέστη*** (ἀόρ. τοῦ ***καθίσταμαι***) ***εἰς τὴν***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βασιλείαν=έγινε βασιλεύς. ***διαβάλλω***=ψευδώς κατηγορώ. Ὁ Τισσαφ. ἐμίσει τὸν Κῦρον, διότι εἶχε δοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ Λυδία, ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τὸν Τισσαφ. ***ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ***=ὅτι μελετᾷ κακόν τι κατ᾽ αὐτοῦ. ***ὁ δὲ***=οὗτος δὲ (δηλ. ὁ Ἀρταξέρξης). ***ὡς ἀποκτενῶν*** (μέλλ. τοῦ ***ἀποκτείνω***)=ἵνα τὸν φονεύσῃ. ***ἐξαιτησαμένη***=ἐπεὶ ἐζητήσατο. ***ἐξαιτοῦμαί τινα***=μὲ παρακλήσεις σῴζω τινά. ***ἀποπέμπει*** (τὸν Κῦρον)=στέλλει τὸν Κ. ***ἐπὶ τὴν ἀρχὴν***=εἰς τὴν σατραπείαν του. ***Ὡς***=ἀφοῦ. ***ἀπῆλθε***, δηλ. ἀπὸ τὰ Σοῦσα εἰς τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσαν τῆς σατραπείας του. ***ἀτιμάζομαι***=προσβάλλομαι. ***βουλεύομαι***=σκέπτομαι. ***ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά... βασιλεύσει***=πῶς νὰ μὴ εἶναι πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ πῶς νὰ βασιλεύσῃ. ***μὲν δὴ***=βεβαίως. ***ὑπάρχω τινὶ***=ὑποστηρίζω τινά. Ἡ Παρύσατις ὑπεστήριζε τὸν Κῦρον παρέχουσα χρήματα πρὸς στρατολογίαν. ***φιλοῦσα***=ἐπειδὴ ἠγάπα. ***ὅστις ἀφικνεῖτο... πάντας***=πάντα, ὁ ὁποῖος ἤρχετο. ***τῶν παρὰ βασιλέως***=ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βασιλέως. ***βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεύς,*** εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. ***διατιθείς,*** ἐνεστ. μετχ. τοῦ ***διατίθημί (τινα)***=περιποιοῦμαί (τινα). ***ἀποπέμπομαι***=ἀποπέμπω. ***οἱ παρ᾽ ἑαυτῷ βάρβαροι***=οἱ βάρβαροι (Πέρσαι), τοὺς ὁποίους εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. ***ἐπιμελοῦμαί τινος***=φροντίζω διά τινα. ***ὡς***=ἵνα. ***εὐνοϊκῶς ἔχω τινὶ***—εἶμαι ἀφωσιωμένος πρός τινα.

§ 6—8. ***Δύναμις***=στράτευμα. ***ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος***=ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον κρυφίως. ***ὅπως***=ἵνα. ***ὅτι ἀπαρασκευότατον***=ὅσον τὸ δυνατὸν ἐντελῶς ἀπαράσκευον. ***λαμβάνω***=καταλαμβάνω. ***ὧδε***=ὡς ἑξῆς. ***ποιοῦμαι τὴν συλλογὴν***=συναθροίζω. ***ὁπόσας... ἑκάστοις λαμβάνειν***=παρήγγειλεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν φρουράρχων τῶν φρουρῶν, ὅσας εἶχεν εἰς τὰς (Ἰωνικὰς) πόλεις νὰ προσλαμβάνῃ. Αἱ φρουραὶ καὶ οἱ φρούραρχοι ἦσαν Πελοποννήσιοι. ***ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους***=ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους καὶ γενναιοτάτους. ***ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ.***=προφασιζόμενος ὅτι ὁ Τισσ. ἐπεβούλευε. ***καὶ γὰρ***= καὶ πράγματι. ***τὸ ἀρχαῖον***(=ἐξ ἀρχῆς)=πρότερον. ***ἐκ***=ὑπό. ***ἀφειστήκεσαν***, (ὑπερσ. τοῦ ***ἀφίσταμαι) πρὸς Κῦρον***=ἀπεστάτησαν καὶ ἦλθον μὲ τὸ μέρος τοῦ Κύρου. ***προαισθόμενος,*** ἀόρ. τοῦ ***προαισθάνομαι***=πληροφοροῦμαι ἐγκαίρως. ***βουλευομένους (τοὺς Μι-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λησίους)=ὅτι οἱ Μιλήσιοι ἐσκέπτοντο. ***οἱ μὲν... οἱ δὲ***=ἄλλοι μὲν... ἄλλοι δέ. ***ἐκβάλλω***=ἐξορίζω. ***ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας***=ὑποδέχομαι τοὺς ἐξορίστους. ***πειρῶμαι***=προσπαθῶ. ***κατάγω τινά***=ἐπαναφέρω τινὰ εἰς τὴν πατρίδα του. ***τοὺς ἐκπεπτωκότας***=τοὺς ἐξορίστους. ***καὶ αὕτη***=καὶ τοῦτο (δηλ. ἡ πολιορκία τῆς Μιλήτου). ***αὖ***=πάλιν. ***ἄλλη πρόφασις,*** ἡ πρώτη πρόφασις ἦτο τὸ ἀνωτέρω «ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεσι.» ***ἀξιῶ***=ἔχω τὴν ἀπαίτησιν. ***ἀδελφὸς ὤν***, μτχ. αἰτιολ. ***οἷ***=ἑαυτῷ. ***ταύτας τὰς πόλεις***, δηλ. τὰς Ἰωνικάς. ***συμπράττω τινί τι***=βοηθῶ τινα εἴς τι. ***τὴν ἐπιβουλήν,*** δηλ. τοῦ Κύρου. ***Τισσ. δὲ ἐνόμιζε... δαπανᾶν***=ἀλλ' ἐνόμιζεν ὅτι αὐτὸς (ὁ Κῦρος), ἐπειδὴ ἐπολέμει πρὸς τὸν Τισσ., ἐδαπάνα διὰ τὰ στρατεύματα. ***οὐδὲν ἄχθομαι***=οὐδόλως δυσαρεστοῦμαι. ***αὐτῶν πολεμούντων***=διότι αὐτοὶ ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλους. ***οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ***=οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. ***ὧν Τισσ.... ἔχων***= ἃς (πόλεις) Τισσ. ἐτύγχανεν ἔχων (ὁ Κῦρος).

§ 9—11. ***Ἄλλο... στράτευμα..***, ἐκτὸς δηλ. τοῦ ἐν Ἰωνίᾳ συναθροιζομένου. ***αὐτῷ***=χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). ***κατ' ἀντιπέρας***=ἀπέναντι. ***τόνδε τὸν τρόπον***=κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. ***φυγὰς***=ἐξόριστος. ***συγγίγνομαί (τινι)***=γνωρίζομαι μὲ κάποιον. ***ἠγάσθη***, τοῦ ρήμ. ***ἄγαμαι***=ἐκτιμῶ. ***μύριοι***=δέκα χιλιάδες. ***δαρεικὸς***=νόμισμα χρυσοῦν, ὀνομασθὲν ἀπὸ τὸν κόψαντα αὐτὸ βασιλέα Δαρεῖον καὶ ἔχον ἀξίαν εἴκοσιν ἀττικῶν δραχμῶν (βλ. εἰκ.). ***χρυσίον***=χρήματα. ***ὁρμῶμαι***=ἔχω ὁρμητήριον, ξεκινῶ. ***ἐπολέμει... τοῖς Θρᾳξί,*** οἱ ὁποῖοι ἠδίκουν τοὺς Ἕλληνας τῆς Προποντίδος. ***ὑπὲρ Ἑλλήσποντον***=πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου. ***συμβάλλομαι***=συνεισφέρω. ***εἰς τὴν τροφὴν***=διὰ τὴν διατροφήν. ***ἑκὼν***=θεληματικῶς. ***τὸ στράτευμα ἐλάνθανε τρεφόμενον***=τὸ στράτευμα συνετηρεῖτο κρυφίως. ***αὐτῷ*** (βλ. § 9). ***ξένος***=φίλος (ἀπὸ ξένην χώραν). ***οἱ οἴκοι ἀντιστασιῶται***=οἱ εἰς τὴν πατρίδα του πολιτικοὶ ἀντίπαλοι. ***αἰτῶ τινά τι***=ζητῶ ἀπὸ κάποιον κάτι. ***εἰς δισχιλίους ξένους***=πρὸς διατροφὴν δύο χιλιάδων μισθοφόρων. ***ὡς οὕτω περιγενόμενος ἄν***=***νομίζων οὕτω περιγενέσθαι ἂν***=νομίζων ὅτι τοιουτοτρόπως θὰ κατέβαλε. ***δέομαί τινος***=παρακαλῶ τινα. ***καταλύω πρός τινα***=συμφιλιώνομαι μὲ κάποιον. ***πρὶν ἂν αὐτῷ (τῷ Κύρῳ) συμβουλεύσηται***=πρὶν ἢ ζητήσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ Κύρου. ***κελεύω*** = προτρέπω. ***λαβόντα*** (χρονικ.).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παραγίγνομαι=προσέρχομαι. ***ὡς...βουλόμενος***=προφασιζόμενος ὅτι ἤθελε. ***εἰς Πισίδας***=εἰς τὴν χώραν τῶν Πισιδῶν. ***ὡς πράγματα παρεχόντων***=διότι παρεῖχον ἐνοχλήσεις. ***χώρα***=ἀρχή. ***παραγενέσθαι... ἐλθεῖν***, δηλ. εἰς Σάρδεις. ***ὡς πολεμήσων Τισσ.*** =προφασιζόμενος ὅτι θὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ Τισσ.

Β΄. Πορεία τοῦ εἰς τὰς Σάρδεις συναθροισθέντος στρατοῦ τοῦ Κύρου μέχρι τοῦ Τυριαείου τῆς Φρυγίας (6 Μαρτ.—8 Μαΐου 401 π. Χ.)

Κεφ. Β΄ § 1—18.

§ 1—4. ***Ἐδόκει αὐτῷ (πορεύεσθαι)***=ἐφαίνετο καλὸν εἰς αὐτὸν νὰ π. ***ἤδη***=πλέον. ***πορεύομαι ἄνω***=ἀναβαίνω. ***τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι***=προφασίζομαι. ***ἐκ τῆς χώρας***=ἐκ τῆς χώρας του. ***ὡς ἐπὶ τούτους (τοὺς Πισίδας)***=δῆθεν ἐναντίον τούτων τῶν Π. ***τὸ βαρβαρικὸν***=ἡ βαρβαρικὴ δύναμις (οἱ Πέρσαι). ***ἐνταῦθα*** (χρονκ)=τότε. ***λαβόντι***=ἀφοῦ παραλάβῃ. ***ἥκειν***=νὰ ἔλθῃ. ***καὶ τῷ Ἀριστ.***, δηλ. παραγγέλλει. ***συναλλαγέντι (=ἐπὰν συναλλαγῇ)***=ἀφοῦ συμφιλιωθῇ. ***προειστήκει***, ὑπερσ. τοῦ ***προΐσταμαί (τινος)***=εἶμαι ἀρχηγός (τινος). ***ξενικὸν***=μισθοφορικὸν στράτευμα. ***ταῖς πόλεσι***, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς. ***πλὴν ὁπόσοι***=ἐκτὸς τόσων, ὅσοι. ***εἰ καλῶς καταπράξειεν***=ἐὰν τελειώσῃ μὲ τὸ καλό. ***ἐφ᾽ ἃ*** =ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα. ***μὴ πρόσθεν παύσεσθαι τὸν πόλεμον πρὶν αὐτοὺς (τοὺς φυγάδας) καταγάγοι οἴκαδε***=ὅτι δὲν θὰ παύσῃ τὸν πόλεμον πρότερον παρὰ ἀφοῦ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα. ***ἡδέως***=εὐχαρίστως. ***πιστεύω τινί***=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἴς τινα. ***παρῆσαν***, παρατ. τοῦ ***πάρειμι***=προσέρχομαι. ***δὴ***= λοιπόν. ***εἰς τετρακισχιλίους· εἰς*** καὶ ὡς πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν= περίπου. ***γυμνήτας*** (ὀν. ὁ γυμνὴς καὶ ὁ γυμνήτης)=ἐλαφρῶς ὡπλισμένους (σφενδονήτας, ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας). ***πελταστάς,*** οἱ ὁπλῖται ἦσαν βαρέως ὡπλισμένοι, οἱ γυμνῆτες δὲν εἶχον κράνος, ἀσπίδα καὶ κνημῖδας, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶχον δόρυ, ξίφος καὶ πέλτην ἤτοι μικρὰν ἡμισεληνοειδῆ ἀσπίδα (βλ. εἰκ.) ***οἱ ἀμφὶ Μίλητον στρατευόμενοι***=οἱ πολιορκοῦντες τὴν Μίλητον. ***ταῦτα***, δηλ. τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τοῦ Κύρου. ***μείζονα εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν παρασκευὴν=ὅτι ἡ προετοιμασία ἦτο μεγαλυτέρα παρὰ ὅση ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Πισιδῶν. **ὡς βασιλέα**= πρὸς τὸν βασιλέα. **ᾗ ἐδύνατο τάχιστα**=ὅσον ἠδύνατο τάχιστα. **στόλος**=ἡ πρὸς ἐκστρατείαν προετοιμασία. **ἀντιπαρασκευάζομαι** =ἑτοιμάζομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

§ 5—9. **οὓς εἴρηκα**=τούτους τοὺς ὁποίους ἀνέφερον ἀνωτέρω. **ἐξελαύνω**=προχωρῶ. **σταθμὸς**=πορεία μιᾶς ἡμέρας. **παρασάγγης** (λ. Περσική)=πορεία μιᾶς ὥρας· ὡς μέτρον μήκους ἰσοδυναμεῖ μὲ 5 χιλιόμετρα περίπου. **εὖρος**=πλάτος. **πλέθρον**, μέτρον μήκους ἴσον μὲ 31 μέτρα. **ἐπῆν,** παρατκ. τοῦ **ἔπειμι**=εἶμαι ἐπάνω. **ἐζευγμένη,** τοῦ ρ. **ζεύγνυμαι**=καμωμένη μὲ τὴν σύνδεσιν (ἑπτὰ πλοίων). **οἰκουμένην**=κατοικουμένην (διότι ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πόλεις ἔρημοι). **εὐδαίμων**=πλουσία. **ἐνταῦθα ἔμεινε,** πιθανῶς περιμένων τὸν Μένωνα τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Ἀρίστιππος. **βασίλεια**=ἀνάκτορα. **παράδεισος** (λ. Περσική)= μέγας κῆπος, πάρκον. **ἀπὸ ἵππου**=ἔφιππος. **ὁπότε βούλοιτο**= ὁσάκις ἤθελε. **ἐρυμνὸς**=ὀχυρός. **ἐπὶ ταῖς πηγαῖς**=πλησίον τῶν πηγῶν. **ἐμβάλλει**=χύνεται μέσα. **ἐκδεῖραι** (ἀόρ. τοῦ **ἐκδέρω**)= ὅτι ἔγδαρε ἀφοῦ ἐκρέμασεν αὐτὸν ἀπὸ ἓν πεῦκο (βλ. εἰκ.). **νικήσας** μετχ. χρονκ. **ἐρίζοντα,** μετχ. ἐπιθετ. **οἷ**=ἑαυτῷ (δηλ. τῷ Ἀπόλλωνι). **σοφία**=μουσικὴ τέχνη. **ἄντρον**=σπήλαιον. **ὅθεν**= εἰς τὸ ὁποῖον (σπήλαιον). **ἡττηθεὶς** τοῦ ρ. **ἡττῶμαι**=νικῶμαι. **τῇ μάχῃ**=εἰς τὴν γνωστὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην. **ἀποχωρῶ**=ἐπιστρέφω. **ἐνταῦθα ἔμεινε,** περιμένων καὶ τὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ στρατεύματα. **ἅμα δὲ**=συγχρόνως δέ. **ἐξέτασις**=ἐπιθεώρησις. **ἀριθμὸς** =ἀρίθμησις. **ἐγένοντο**=εὑρέθησαν. **ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους**=περίπου δύο χιλιάδες. Εἰς τοὺς πελταστὰς περιλαμβάνονται καὶ οἱ γυμνῆτες. Πόσοι ἀκριβῶς ἦσαν οἱ ὁπλῖται καὶ πόσοι οἱ πελτασταί;

§ 10—13. **ἐν αἷς**=κατὰ ταύτας δέ. **θύω τὰ Λύκαια**=μὲ θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια. **τίθημι ἀγῶνα**=διοργανώνω ἀγῶνα. **ἆθλον**=βραβεῖον. **στλεγγὶς** (ἡ)=κόσμημα χρυσοῦν ὅμοιον πρὸς στέμμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρουν εἰς τὴν κεφαλὴν αἱ γυναῖκες πρὸς περιορισμὸν τῆς κόμης καὶ οἱ θεωροὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς ἀντὶ στεφάνου. **πρὸς τῇ Μυσίᾳ**=πλησίον τῆς Μυσίας. **πλέον ἢ**=περισσότερον ἤ. **ἰόντες**=ἐρχόμενοι. **ἐπὶ τὰς θύρας**=εἰς τὴν σκηνὴν (τοῦ Κύρου). **διῆγε λέγων ἐλπίδας**=πάντοτε ἔδιδεν ἐλπίδας. **δῆλός εἰμι**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

=φαίνομαι. **ἀνιώμενος** (τοῦ ρ. **ἀνιῶμαι**)=ὅτι ἐστενοχωρεῖτο. **οὐκ ἦν πρὸς τοῦ τρόπου**=δὲν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα. **ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι**=νὰ ἔχῃ καὶ νὰ μὴ δίδῃ. **παρὰ Κ.**=πρὸς τὸν Κ. **ἐλέγετο,** ὑποκ. **ἡ Ἐπύαξα. δ᾽ οὖν**=τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι... **μισθόν,** ὁ συνήθης μισθὸς τοῦ στρατιώτου ἦτο εἷς δαρεικὸς κατὰ μῆνα, τοῦ λοχαγοῦ δύο καὶ τοῦ στρατηγοῦ τέσσαρες· ἐδίδετο δὲ διὰ τὴν ἐνδυμασίαν, τὸν ὁπλισμὸν καὶ τὴν τροφήν, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ὁ στρατιώτης ἠγόραζε. **ἡ Κίλισσα**=ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας. **φυλακὴ**=σωματοφύλακες. **ἐφ᾽ ἧ**=πλησίον τῆς ὁποίας. **θηρεῦσαι**=ὅτι συνέλαβε. **κεράσας** (τοῦ ρ. **κεράννυμι) αὐτὴν οἴνῳ**=ἀναμείξας τὸ νερὸ αὐτῆς μὲ οἶνον.

§ 14—18. δεηθῆναι, ἀόρ. τοῦ **δέομαί (τινος)**=παρακαλῶ τινα. **ἐξέτασιν**, ἡ ἐπιθεώρησις ἐδῶ γίνεται διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Ἐπύαξαν. **ὡς νόμος αὐτοῖς (ἦν τάττεσθαι)**=ὅπως ἦτο εἰς αὐτοὺς συνήθεια νὰ παρατάσσωνται. **στῆναι** (ἀόρ. τοῦ **ἵσταμαι)**=νὰ σταθοῦν. **ἕκαστον** (τῶν στρατηγῶν) **τοὺς ἑαυτοῦ** (στρατιώτας). **ἐπὶ τεττάρων**=εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν. **τὸ δεξιὸν (κέρας)**=τὴν δεξιὰν (πτέρυγα). **οἱ ἄλλοι στρατηγοί**, δηλ. Ξενίας, Πρόξενος, Σοφαίνετος, Σωκράτης, Πασίων, Σῶσις, Ἀγίας. **θεωρῶ**=ἐπιθεωρῶ. **παρελαύνω**=περνῶ ἔμπροσθέν τινος. **ἴλη**=τμῆμα ἱππικοῦ (συνήθως ἀπὸ 64 ἱππεῖς). **τάξις**=τμῆμα πεζικοῦ (συνήθως ἀπὸ 100 πεζούς). **ἅρμα**=πολεμικὸν ὄχημα μὲ δύο τροχούς (βλ. εἰκ.). **ἁρμάμαξα**=ὄχημα μὲ τέσσαρας τροχούς, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο εἰς τὰς ὁδοιπορίας γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἐπίσημοι. **φοινικοῦς**=κόκκινος. **χιτὼν**=ὑποκάμισον (τὸν ἐφόρουν κατάσαρκα, εἰς τὸν πόλεμον δὲ εἶχον κόκκινον ἵνα συνηθίζουν νὰ καταφρονοῦν τὸ χυνόμενον ἐκ τῶν πληγῶν αἷμα). **κνημῖδες,** ἦσαν χάλκιναι ἀπὸ τὰ γόνατα ἕως τὰ σφυρά. **ἀσπίς,** δύο εἴδη ἀσπίδων ὑπῆρχον 1) ἡ μεγάλη ᾠοειδὴς καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ 2) ἡ μικροτέρα κυκλικὴ καλύπτουσα τὸν ὁπλίτην ἀπὸ τὸ γόνυ ἕως τὴν σιαγόνα (βλ. εἰκ.). **ἐκκεκαλυμμένας**=ξεσκεπασμένας (κατὰ τὴν πορείαν ἐσκέπαζον τὴν ἀσπίδα μὲ δέρμα πρὸς προφύλαξιν καὶ ἐξεσκέπαζον αὐτὴν εἰς τὰς μάχας καὶ τὰς ἐπιθεωρήσεις). **ἐπειδὴ** (χρνκ.). **πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης**=πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος· ἐκαλεῖτο δὲ φάλαγξ τὸ ὅλον στράτευμα παρατεταγμένον εἰς μάχην· καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἐλέγετο μέτωπον, βάθος δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τῶν οὐραγῶν. **παρὰ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

=πρός. **προβάλλομαι (τὰ ὅπλα)**=προτείνω τὰ ὅπλα δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς ἄμυναν). **ἐπιχωρῶ** προχωρῶ. **προεῖπον** (ἀόρ. τοῦ **προαγορεύω**)=ἀνεκοίνωσαν. **ἐπῆσαν**, παρατκ. τοῦ **ἐπέρχομαι**. **ἐκ τούτου**=μετὰ ταῦτα. **θᾶττον προϊόντων (τῶν στρατιωτῶν)**=ἐπειδὴ ταχύτερον ἐπροχώρουν (παρ᾽ ὅσον ἔπρεπε). **ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου**=χωρὶς διαταγήν. **δρόμος ἐγένετο τοῖς στρ.**=ἔτρεξαν οἱ στρατιῶται. **τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς (**δηλ. **ἐγένετο)**=οἱ δὲ βάρβαροι πολὺ ἐφοβήθησαν. **οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς**=οἱ πωληταί. **τὰ ὤνια**=τὰ εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς πώλησιν πράγματα. **τὴν λαμπρότητα** δηλ. τῶν ὅπλων. **τὴν τάξιν**, διότι οἱ Ἕλληνες προχωροῦντες ἐτήρησαν τὰς θέσεις των. **ἥσθη** (ἀόρ. τοῦ **ἥδομαι)**=εὐχαριστήθη. **τὸν ἐκ τῶν Ἑλλ. εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον**=τὸν φόβον, τὸν ὁποῖον ἐπροξένησαν οἱ Ἕλληνες εἰς τοὺς βαρβάρους.

Γ΄. Παρασκευαὶ πρὸς μάχην (1—3 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Ζ΄ § 1—13.

§ 1—7. **ἐδόκει** (ὁ Κῦρος)=ἐνόμιζε. **εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω**=τὴν ἐπομένην πρωΐαν. **μαχούμενον** (μέλλ. τοῦ **μάχομαι)**=ἵνα συνάψῃ μάχην. **ἡγοῦμαί (τινος)**=διοικῶ (τινα). **διατάσσω**=παρατάσσω. **ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμ.**=συγχρόνως μὲ τὰ ἐξημερώματα τῆς ἐπομένης ἡμέρας. **αὐτόμολοι**=οἱ ἐγκαταλείποντες τὴν τάξιν των θεληματικῶς καὶ καταφεύγοντες εἰς τοὺς ἐχθρούς. **ἀπαγγέλλω**=φέρω εἰδήσεις. **συνεβουλεύετο** δηλ. **αὐτοῖς**=συνεσκέπτετο μὲ αὐτούς. **πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο**=πῶς δύναται νὰ κάμῃ τὴν μάχην. **παρῄνει τοιάδε θαρρύνων**=συνεβούλευε λέγων τοὺς ἑξῆς ἐνθαρρυντικοὺς λόγους. **ἀπορῶ τινος**=στεροῦμαί τινος. **ἀμείνων καὶ κρείττων** (=ἀνώτερος κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα)=ἀνδρειότερος καὶ δυνατώτερος. **ὅπως ἔσεσθε** (ἐξαρτ. ἐκ τοῦ νοουμένου ρ. **ὁρᾶτε ἢ σκοπεῖτε**)=κοιτάξετε πῶς νὰ φανῆτε. **ἧς κέκτησθε**=τὴν ὁποίαν ἔχετε. **ἧς ἡμᾶς εὐδαιμονίζω**=διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς μακαρίζω. **ἴστε**, προστκ τοῦ **οἶδα**=γνωρίζω. **τὴν ἐλευθερίαν**, πάντες εἰς τὸ Περσικὸν κράτος καὶ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἐθεωροῦντο ὡς δοῦλοι τοῦ βασιλέως. **ἑλοίμην ἂν** (ἀόρ. τοῦ **αἱροῦμαι)**=ἤθελον προτιμήσει. **ἀνθ᾽ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων....**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

=ἀντὶ πάντων τὰ ὁποῖα ἔχω καὶ ἀντὶ ἄλλων. **πολλαπλάσια**= πολὺ περισσότερα. **ἐγὼ εἰδὼς**=ἐγὼ ὁ ὁποῖος γνωρίζω. **κραυγῇ πολλῇ ἐπίασι** (μέλλ. τοῦ **ἐπέρχομαι**)=μὲ πολλὴν κραυγὴν ἐπέρχονται. **(ἂν δὲ) ταῦτα,** δηλ. τὸ πλῆθος καὶ τὴν κραυγήν. **ἀνάσχησθε,** ἀόρ. τοῦ **ἀνέχομαί** (τι)=δὲν φοβοῦμαί τι. **τὰ ἄλλα**= ὡς πρὸς τὰ ἄλλα. **δοκῶ μοι αἰσχυνεῖσθαι**=νομίζω ὅτι θὰ ἐντροπιασθῶ. **οἵους γνώσεσθε**=διότι τοιούτους θὰ γνωρίσετε (δηλ. δειλούς). **τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῖν ὄντας ἀνθρώπους**=τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν χώραν μας. **ὑμῶν ἀνδρῶν ὄντων** =ἐὰν σεῖς φανῆτε γενναῖοι. **εὖ τῶν ἐμῶν πραγμάτων γενομένων**=ἂν αἱ ἐπιχειρήσεις μου λάβουν καλὸν τέλος. **ζηλωτὸς**= ἀξιοζήλευτος. **οἱ οἴκοι**=οἱ συμπολῖταί του. **οἶμαι**=νομίζω. **ἑλέσθαι τὰ παρ' ἐμοὶ**=νὰ προτιμήσουν νὰ μένουν πλησίον μου. **ἀντὶ τῶν οἴκοι**=ἀντὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των. **καὶ μὴν**=καὶ ὅμως. **διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναί (σε)**=διότι εὑρίσκεσαι εἰς τοιαύτην (δύσκολον) θέσιν. **τοῦ κινδύνου προσιόντος** (ἐπεξήγησις τοῦ προηγουμένου)=διότι δηλ. ὁ κίνδυνος πλησιάζει. **οὐ μεμνήσεσθαι** (δηλ. **τῶν ὑπεσχημένων**), τοῦ ρ. **μιμνήσκομαι**=ἐνθυμοῦμαι. **εἰ μεμνῇο καὶ βούλοιο (ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ)**=ἐὰν ἐνεθυμεῖσο καὶ ἤθελες (νὰ ἐκπληρώσῃς τὰς ὑποσχέσεις σου). **οὐκ ἂν δύνασθαί (σε)**=ὅτι δὲν θὰ ἠδύνασο. **ἔστι μὲν** =ἐκτείνεται βεβαίως. **πατρῷος**=πατρικός. **ἀρχὴ**=κράτος. **μέχρι οὗ**=ἕως ἐκεῖ, ὅπου. **ἄρκτος**=βορρᾶς. **χειμὼν**=ψῦχος. **τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων,** δηλ. τῶν χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας δὲν δύνανται νὰ κατοικοῦν ἄνθρωποι. **ἐγκρατὴς τούτων**=κύριος τούτων. **οὐ δέδοικα μὴ οὐκ...**=δὲν φοβοῦμαι μήπως δέν. **ὅ,τι δῶ**=τί νὰ δώσω. **ἱκανὸς**=ἀρκετός. **οἷς δῶ**=εἰς τοὺς ὁποίους νὰ δώσω. **ὑμῶν τῶν Ἑλλήνων** (δηλ. τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν). **χρυσοῦν στέφανον,** οὗτος ἐδίδετο ὡς ἀμοιβὴ διὰ πολὺ μεγάλην ὑπηρεσίαν.

§ 8—13. τοῖς ἄλλοις, δηλ. εἰς τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν παρόντες. **εἰσῇσαν**, παρατκ. τοῦ **εἰσέρχομαι. παρ' αὐτόν**, δηλ. τὸν Κῦρον. **τὶ σφίσιν ἔσται**=τί θὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί. **κρατῶ**=νικῶ. **(ἐμπιμπλὰς)** τοῦ ρ. **ἐμπίμπλημι ἁπάντων τὴν γνώμην** (=γεμίζω τὴν ὄρεξιν ὅλων)=εὐχαριστῶ ὅλους. **παρακελεύομαί τινι**=προτρέπω τινά. **καιρὸς**=εὐκαιρία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὧδέ πως=ὡς ἑξῆς περίπου. **ἤρετο**, ἀόρ. τοῦ **ἐρωτῶ. οἴει** (τοῦ ρ. **οἴομαι) γάρ;**=ἀληθῶς νομίζεις; **μαχεῖσθαι**, μέλλ. τοῦ **μάχομαι. νὴ Δί(α)**=μὰ τὸν Δία. **εἴπερ γε**=ἂν βεβαίως. **ἀμαχεὶ**= χωρὶς μάχην. **ταῦτ᾽**, δηλ. τὸ ἀνωτέρω περιγραφὲν περσικὸν κράτος. **ἐξοπλισία**=ἐπιθεώρησις. **ἐνταῦθα δή**, ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἐν § 1. **ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων** = ἀριθμηθέντες οἱ Ἕλληνες εὑρέθησαν. **ἀσπίς**=ὁπλῖται (10400). Κατὰ τὰ προηγούμενα ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων ἦτο 14100, τώρα δὲ εὑρίσκονται 12900 ἤτοι λείπουν 1200, οἱ ὁποῖοι φαίνεται ὅτι ἐδραπέτευσαν ἐν τῷ μεταξὺ ἢ ἐχάθησαν διαφοροτρόπως. **δρεπανηφόρα** (βλ. εἰκ.), ἦσαν πολεμικὰ ἅρματα, τὰ ὁποῖα εἶχον σιδηρᾶ δρέπανα ὑπὸ τὰ καθίσματα τῶν ἡνιόχων, πλαγίως εἰς τοὺς ἄξονας καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ρυμοῦ. Ταῦτα πρὶν νὰ ἐπιτεθῇ τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ ἐφέροντο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ μὲ τὴν ὁρμήν των ἔφθειρον τοὺς ἐχθροὺς καὶ διέσπων τὰς τάξεις των. **ἄλλοι δὲ**=πρὸς τούτοις δέ. **τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος**=(ὢν) ἕκαστος (ἦν ἄρχων) τριάκοντα μυριάδων. **παραγίγνομαι**=παρευρίσκομαι. **ὑστερῶ τῆς μάχης ἡμέραις πέντε**=ἔρχομαι πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην. **ἐλαύνων ἐκ Φ.**=ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν Φοινίκην (τῆς ὁποίας ἦτο σατράπης).

Δ΄. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου. (5 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Η΄ § 1=29.

§ 1—7. ***Ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν,*** ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἡ ἡμέρα διῃρεῖτο εἰς 4 μέρη: 1) **πρωΐα** (6-9 π.μ.), 2) **ἀμφὶ** (ἢ **περὶ) ἀγορὰν πλήθουσαν** (9-12 π.μ.), 3) **μεσημβρία** (12-2 μ.μ.) καὶ 4) **δείλη** (2-6 μ.μ.). **σταθμὸς**=μέρος πρὸς διαμονὴν τῶν στρατιωτῶν. **καταλύω**=σταθμεύω. **ἡνίκα**=ὅτε. **προφαίνεται**=φαίνεται μακρόθεν. **ἐλαύνω ἀνὰ κράτος**=τρέχω ἔφιππος παρὰ πολὺ (στὰ τέσσερα). **ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ**=μὲ ἱδρωμένον τὸν ἵππον. **ἔνθα δὴ** =τότε λοιπόν. **τάραχος**=ταραχή. **αὐτίκα**=ἀμέσως. **καὶ πάντες δὲ**=καὶ προσέτι ὅλοι (οἱ ἄλλοι). **ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὖσιν)**=ὅτι (ὁ βασιλεύς) θὰ ἐπιπέσῃ ἐναντίον των, ἐνῷ εὑρίσκοντο εἰς ἀταξίαν. **ἐνέδυ**, ἀόρ. τοῦ **ἐνδύομαι. παλτὰ (τὰ)**=τὰ ἀκόντια. οἱ Πέρσαι εἶχον δύο, τὸ μὲν ἓν διὰ νὰ ρίπτουν, τὸ δὲ ἄλλο διὰ νὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεταχειρίζωνται ἐκ τοῦ πλησίον. **καθίσταμαι**=τοποθετοῦμαι. **τάξιν**=θέσιν. **παρήγγελλεν**, ἡ παραγγελία (=διαταγὴ) ἐγίνετο διὰ τοῦ κήρυκος ἢ τῆς σάλπιγγος ἢ καὶ προφορικῶς ὁ εἷς εἰς τὸν ἄλλον ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ μέχρι τῶν στρατιωτῶν. **σπουδῇ**=βία. **τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος**=τὸ δεξιὸν κέρας (τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ὅλου τοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου). **πρὸς τῷ Εὐφράτῃ**=πλησίον τοῦ Εὐφράτου. **ἐχόμενος (Κλεάρχου)**=πλησίον τοῦ Κλ. **ἔσχε**=κατέλαβε. **καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελ.**=καὶ παρὰ τὸ Ἑλλ. πελ. **ὕπαρχος**=ὑπαρχηγός. **ὅσον**=περίπου. **παραμηριδίοις (ὅπλοις)**=ταῦτα ἦσαν καλύμματα προφυλάττοντα τοὺς μηρούς. **ψιλὴν** (=χωρὶς κράνος)=ἀπροφύλακτον. **καθίστατο**=προσήρχετο, ἐπορεύετο. **προμετωπίδια καὶ προστερνίδια,** ταῦτα ἦσαν καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέρνον (στῆθος).

§ 8—13. **οὔπω καταφανεῖς ἦσαν**=δὲν ἐφαίνοντο ἀκόμη καλά. **λευκή,** ἦτο ἡ νεφέλη ἀπὸ τὸ χρῶμα τοῦ κονιορτοῦ. **χρόνῳ συχνῷ ὕστερον**=μετὰ πολὺν χρόνον. **μελανία... ἐπὶ πολὺ**=μαυρίλα εἰς μεγάλην ἔκτασιν. **ἐγγύτερον γίγνομαι**= ἔρχομαι πλησιέστερον. **τάχα δὴ**=εὐθὺς πλέον. **χαλκός τις**=κάτι ὡς χαλκός. **ἄρχω τινὸς**=εἶμαι στρατηγός τινος. **ἐχόμενοι (τούτων ἦσαν)**=κατόπιν τούτων ἦσαν. **γερροφόροι**=οἱ φέροντες γέρρα· ἦσαν δὲ ταῦτα τετράγωνοι ἀσπίδες πλεγμέναι ἀπὸ λυγαριά. **ποδήρης**=ὁ ὁποῖος φθάνει μέχρι τῶν ποδῶν. **ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται,** ἐνν. **ἐχόμενοι τούτων ἦσαν. ἕκαστον τὸ ἔθνος ἐπορ** =καὶ ἕκαστον ἔθνος ἐπορεύετο (ἐν πλαισίῳ=τετραγώνῳ). **διαλείποντα**=ἀπέχοντα. **δὴ** =ὡς γνωστόν. **εἶχον,** ὑποκείμ. **τὰ ἅρματα. ἀποτεταμένα,** μτχ. παρακ. τοῦ **ἀποτείνομαι εἰς πλάγιον**=ἐκτείνομαι πρὸς τὰ πλάγια. **ὡς διακόπτειν**=ὥστε κατακόπτειν. **ἡ γνώμη**=ὁ σκοπός. **ἐλῶντα,** μτχ. μέλλ. τοῦ **ἐλαύνω. ὡς ἐλῶντα... καὶ διακόψοντα** =νὰ εἰσορμήσουν καὶ νὰ διασπάσουν (τὰς τάξεις). **ἐψεύσθη τοῦτο** =ἠπατήθη εἰς τοῦτο. **ὡς ἀνυστὸν**=ὅσον ἦτο κατορθωτόν. **ἡσυχῇ** =ἡσύχως. **ἐν ἴσῳ (βήματι)**=κανονικῶς. **ἐν τούτῳ** δηλ. **τῷ χρόνῳ. παρελαύνω (τὰς τάξεις)** = περνῶ ἔφιππος πλησίον τῶν τάξεων. **τὸ στράτευμα,** δηλ. τὸ δεξιὸν κέρας τὸ ὁποῖον ὡδήγει ὁ Κλέαρχος. **κατὰ μέσον τὸ τῶν π.**=εἰς τὸ μέσον τῶν πολεμίων. **ὅτι**=διότι. **κἂν τοῦτο**=καὶ ἂν τοῦτο, δηλ. τὸ μέσον τῶν πολεμίων. **πάντα ἡμῖν πεποίηται.**=τὰ πάντα ἔχομεν κατορθώσει. **ὁρῶν...**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀκούων=ἂν καὶ ἔβλεπε... ἂν καὶ ἤκουε. **τὸ μέσον στῖφος**, δηλ. οἱ πρὸ τοῦ βασιλέως παρατεταγμένοι 6000 ἱππεῖς. **ἔξω ὄντα βασιλέα**=ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο ἔξω τοῦ ἀριστεροῦ. **περιῆν**=ὑπερεῖχε. **ἔχων**=ἂν καὶ κατεῖχε. **ὅτι αὐτῷ μέλοι**=ὅτι αὐτὸς θὰ φροντίσῃ. **ὅπως καλῶς ἔχοι (τὸ πρᾶγμα)**=πῶς τὰ πράγματα νὰ ἔχουν καλὴν ἔκβασιν.

§ 14—20. Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ=εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν. **προήει**, παρτκ. τοῦ **προέρχομαι**=προχωρῶ. **ἐν τῷ αὐτῷ**, δηλ. **τόπῳ** (ὅπου ἕως τώρα εὑρίσκετο). **ἔτι προσιόντων**, δηλ. **ἐκ τῆς πορείας. οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρ.**=ὄχι πολὺ πλησίον τοῦ στρατεύματος. **καταθεῶμαι**=μὲ προσοχὴν παρατηρῶ. **ἑκατέρωσε ἀποβλέπων**=διευθύνων τὰ βλέμματα καὶ πρὸς τὸ ἓν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. **ὑπελαύνω**=προχωρῶ ἔφιππος μὲ συστολήν· (ὁ Ξεν. ἐπλησίασε οὕτω, διότι δὲν ἦτο στρατιώτης ἀλλ' ἁπλῶς συνώδευε τὸν Πρόξενον). **εἴ τι παραγγέλλοι**=ἐὰν ἔχῃ νὰ δώσῃ διαταγήν τινα. **ἐπιστήσας**=σταματήσας (τὸν ἵππον). **ἱερὰ** =(τὰ μαντικὰ) σημεῖα τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ θυσιασθέντος ζῴου. **σφάγια**=(τὰ μαντικὰ) σημεῖα ἤτοι αἱ κινήσεις τοῦ ζῴου, τὰς ὁποίας ἔκαμνε πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν. **τίς ὁ θόρυβος εἴη**=τί ἐσήμαινεν ὁ θόρυβος. **τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον**=τὸ σύνθημα περνᾷ δευτέραν φορὰν (ἐπιστρέφει δηλ. εἰς τὸν στρατηγὸν ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὸν τελευταῖον στρατιώτην ἀπὸ στόματος εἰς στόμα). **καὶ ὅς**=καὶ οὗτος. **παραγγέλλει**=δίδει τὸ σύνθημα. **Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη**, τὸ σύνθημα τὸ ὁποῖον ἐδῶ δίδει ὁ Κλέαρχος φανερώνει τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν θὰ δώσῃ ὁ σῴζων τοὺς κινδυνεύοντας Ζεύς· ἦτο λοιπὸν κατάλληλον νὰ τονώσῃ τὸ ἠθικὸν τῶν στρατιωτῶν του. **ἀλλὰ δέχομαι**=(ἂν καὶ δὲν τὸ ἔδωκα ἐγώ), ὅμως τὸ δέχομαι. **χώρα**=θέσις. **ἀπελαύνω**=ἀπέρχομαι ἔφιππος. **οὐκέτι διειχέτην**=δὲν ἀπεῖχον πλέον. **στάδιον**=186 περίπου μέτρα. **παιανίζω**=ψάλλω τὸν παιᾶνα, ἤτοι τὸ πολεμικὸν ἐμβατήριον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως. **ἤρχοντο**, τοῦ ἄρχομαι. **ἀντίοι ἰέναι**=νὰ πορεύωνται ἐναντίον (τῶν πολεμίων). **ὡς . . . ἐξεκύμαινέ τι τῆς φ.** =ὅτε μέρος τι τῆς φάλαγγος ἐξήρχετο (ὡς κῦμα) ἀπὸ τὴν γραμμὴν πρὸς τὰ ἐμπρός. **δρόμῳ θεῖν**=νὰ τρέχῃ (διὰ νὰ προλάβῃ τοὺς ἐξελθόντας τῆς γραμμῆς). **φθέγγομαι**=κραυγάζω. **οἷον. . .**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλελίζουσι=καθὼς φωνάζουν (ἐλελεῦ) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον. ***πρὶν τόξευμα ἐξικνεῖσθαι***=πρὶν ἔλθουν εἰς βολὴν τόξου. ***ἐκκλίνω***=ὑποχωρῶ. ***κατὰ κράτος***=μὲ ὅλην τὴν δύναμιν. ***τὰ μέν . . . τὰ δὲ***=ἄλλα μὲν ἄλλα δέ. ***κενὰ ἡνιόχων***, διότι οὗτοι ἐπήδησαν κάτω καὶ ἔφευγον μὲ τοὺς ἄλλους στρατιώτας. ***ἐπεὶ προΐδοιεν***=ὁσάκις ἔβλεπον αὐτὰ ἀπὸ μακράν. ***διΐσταντο***=ἤνοιγον δρόμον. ***ἔστιν ὅστις***=τίς. ***κατελήφθη*** (τοῦ ρ. ***καταλαμβάνομαι***), δηλ. ***ὑπὸ τῶν ἁρμάτων***. ***ὥσπερ ἐν ἱπποδρόμῳ ἐκπλαγεὶς***=διότι τὰ ἔχασε, καθὼς τὰ χάνει τις εἰς τὸν ἱππόδρομον. ***καὶ μέντοι***=καὶ ὅμως.

§ 21—29. ***τὸ καθ᾽ αὑτοὺς***=τὸ ἀπέναντί των. ***οὐδ᾽ ὡς ἐξήχθη*** (τοῦ ρ. ***ἐξάγομαι***)=ὅμως δὲν παρεσύρθη. ***συνεσπειραμένην τὴν τάξιν***=συμπυκνωμένον τὸ τάγμα. ***ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει***=παρετήρει μὲ προσοχὴν τὶ θὰ κάμῃ. ***καὶ γὰρ***=διότι βεβαίως. ***ᾔδει αὐτόν, ὅτι ἔχοι***=ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὸς εἶχε. ***ἡγοῦνται***=διοικοῦν. ***οὕτω***, δηλ. ἔχοντες τὸ κέντρον. ***χρῄζω***=ἔχω ἀνάγκην. ***ἄν..αἰσθάνεσθαι***=ὅτι θὰ ἐμάνθανε ***ἐκ τοῦ ἀντίου***=ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. ***ὡς εἰς κύκλωσιν***=ἵνα περικυκλώσῃ (δηλ. τὸ ἀριστερὸν τοῦ Κ.). ***δείσας***=φοβηθείς. ***ὄπισθεν γίγνομαι***=καταλαμβάνω τὰ νῶτα. ***ἐμβάλλω***=ἐφορμῶ. ***τροπὴ***=φυγή. ***κατελείφθησαν***, τοῦ ρ. καταλείπομαι=μένω. ***ὁμοτράπεζοι***, ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι τοῦ βασιλέως καὶ ἦσαν πιστώτατοι (ὁμοτραπέζους εἶχε καὶ ὁ Κῦρος). ***ἠνέσχετο***= συνεκρατήθη. ***ἵετο***=ὥρμησε. ***παίω***=κτυπῶ. ***τιτρώσκω*** = πληγώνω. ***ἰᾶσθαι***, ἀπαρ. τοῦ ***ἰῶμαι*** = θεραπεύω. ***βιαίως***=μὲ δύναμιν. ***ἀποθνῄσκω***=φονεύομαι. Κατὰ τὸν Κτησίαν ὁ Ἀρταξέρξης ἔχασε 20000 στρατιώτας εἰς τὴν μάχην. ***τῶν σκηπτούχων***=ἐκ τῶν σκηπτούχων (ὑπασπιστῶν). ***περιπεσεῖν αὐτῷ***=ὅτι ἔπεσεν ἐπάνω εἰς αὐτόν. ***ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ***= νὰ σφάξῃ αὐτὸν ἐπάνω εἰς τὸν Κῦρον. ***ἀκινάκης*** =μάχαιρα περσική. ***σπασάμενον***=ἀφοῦ ἔσυρε. ***στρεπτὸς***=περιδέραιον ἀπὸ πολύτιμον μέταλλον. ***ψέλια***=βραχιόλια. ***εὔνοια***=ἀφοσίωσις. ***ἐτετίμητο***, διὰ τούτων, δηλ. στρεπτοῦ . . .

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε'. Δευτέρα μάχη καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (5 Σεπτεμβρίου)

Κεφ. Ι'. § 1—19.

§ 1—8. ***Ἐνταῦθα δή***, δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου. ***ἀποτέμνεται***=ἀποκόπτεται. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Περσῶν διεμελίζοντο τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἐχθρῶν. ***οὐκέτι ἵστανται***=δὲν μένουν πλέον (εἰς τὴν θέσιν των). ***ἔνθεν***=ἀπὸ τὸν ὁποῖον (σταθμόν). ***ὥρμηντο***, τοῦ ὁρμῶμαι=ξεκινῶ. ***τῆς ὁδοῦ***=τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ. ***διέσχον***, ἀόρ. τοῦ ***διέχω***=ἀπέχω. ***οἱ μέν***, δηλ. οἱ Ἕλληνες. ***τοὺς καθ' αὐτοὺς***=τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν. ***ὡς νικῶντες***=μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐνίκων. ***οἱ δ' (ἁρπάζοντες)***, δηλ. ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ***ᾔσθοντο***, ἀόρ. τοῦ ***αἰσθάνομαι***=μανθάνω. ***ἐν τοῖς σκευοφόροις***=εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν τὰ ὑποζύγια καὶ αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ στρατεύματος. ***Τισσαφέρνους***=ἀπὸ τὸν Τισσ. ***εἰς τὸ πρόσθεν***=πρὸς τὰ ἐμπρός. ***οἴχομαι διώκων***=καταδιώκω δρομαίως. ***εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν***=ἂν ἔπρεπε ν' ἀποστείλουν μερικοὺς ἢ ὅλοι νὰ πορευθοῦν. ***ἀρήξοντες***, δηλ. ***αὐτῷ*** (τοῦ ρ. ***ἀρήγω***)=διὰ νὰ βοηθήσουν αὐτό. ***προσιὼν***=ὅτι προσήρχετο. ***ὡς ταύτῃ προσιόντος (τοῦ βασιλέως) καὶ (ὡς) δεξόμενοι (αὐτὸν)***=μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος (ὄπισθεν) θὰ προσέλθῃ ὁ βασιλεὺς καὶ μὲ τὸν σκοπὸν ν' ἀντισταθοῦν κατ' αὐτοῦ. ***ἦγε*** =προσήρχετο. ***ᾗ δὲ (ὁδῷ) παρῆλθεν ἔξω...***=ἀλλὰ ἀπὸ τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπέρασε πέραν τοῦ ἀριστεροῦ (μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). Τὸ κέρας τοῦτο ἦτο ἀριστερὸν πρὶν στραφοῦν οἱ Ἕλληνες· διότι μετὰ τὴν στροφὴν αὐτῶν ἔγινε δεξιὸν (βλ. σχέδια μάχης). ***ἀπάγω***=ἐπιστρέφω. ***ἀναλαμβάνω*** = παραλαμβάνω. ***σύνοδος*** = συμπλοκή. ***διήλασε*** = ἐπέρασεν ἔφιππος. ***κατὰ τοὺς πελτ.*** = διὰ μέσου τῶν π. ***κατέκανε*** = ἐφόνευσε. ***διαστάντες*** = ἀνοίξαντες δρόμον. ***φρόνιμος γενέσθαι*** = ὅτι ἐνήργησε φρονίμως (διότι ἀφῆκε τὸν Τισσ. νὰ περάσῃ καὶ ἔπειτα προσέβαλεν αὐτόν). ***ὡς***=ἀφοῦ. ***μεῖον ἔχω***=μειονεκτῶ. ***ἀπηλλάγη***, ἀόρ. τοῦ ***ἀπαλλάττομαι***=ἀποχωρῶ. ***πάλιν***=πρὸς τὰ ὀπίσω, ***ἀναστρέφω***=ἐπιστρέφω. ***συντυγχάνω τινὶ***=συναντῶ τινα.

§ 9—15. ***μὴ προσάγοιεν (ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Τισσ.) πρὸς τὸ κέρας***=μήπως ἐπέλθουν ἐναντίον τοῦ (ἀριστεροῦ) κέρατος αὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν. Τοῦτο, ἂν καὶ ἔγινε μετὰ τὴν στροφὴν δεξιόν, φυλάττει τὴν ἀρχικήν του ὀνομασίαν. **περιπτύξαντες**=ἀφοῦ περικυκλώσουν. **ἀναπτύσσω**=ἁπλώνω· οἱ Ἕλληνες διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν κύκλωσιν ἀποφασίζουν νὰ δώσουν τοιαύτην ἔκτασιν εἰς τὸ κέρας ὥστε νὰ γίνῃ μέτωπον καὶ ἡ φάλαγξ νὰ ἔχῃ τὸν ποταμὸν ὄπισθεν καὶ ὄχι εἰς τὰ πλάγια. **καὶ δὴ**=εὐθύς. **παραμειψάμενος (τὸ κέρας τῶν Ἑλλ.)** ἀόρ. τοῦ **παραμείβομαι**=περνῶ πλησίον. **ἀντίαν (τοῖς Ἕλλησι) κατέστησε τὴν φάλαγγα**=παρέταξε τὴν φάλαγγα ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων. **εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα**=ὁμοίως. **τὸ πρῶτον**, (κεφ. 8, § 14). **συνῄει**, παρατ. τοῦ **συνέρχομαι**=ἐπέρχομαι. **αὖθις**=πάλιν. **τὸ πρόσθεν**=πρότερον (κεφ. 8, § 17—20). **δέχομαι**=ἀνθίσταμαι. **ἐκ πλείονος**=ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. **ἔστησαν** = ἐστάθησαν. **ἀνεστράφησαν**=ἐστράφησαν πρὸς τὰ ὀπίσω (δηλ. πρὸς τοὺς Ἕλληνας). **γιγνώσκειν,** ὑποκμ. **τοὺς Ἕλληνας τὸ ποιούμενον,** τί ἔπραττον δηλ. οἱ Πέρσαι ὄπισθεν τοῦ λόφου καὶ διατί ἐγύρισαν ὀπίσω. **σημεῖον**=σημαία. **ἀετόν τινα ἀνατεταμένον**=κάτι ὡς ἀετὸν μὲ ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας. **πέλτη**=ἀκόντιον. **δὴ**=ἤδη. **οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι**=ὄχι ὅμως πλέον ὅλοι μαζί. **ἀνεβίβαζε,** δηλ. τὸ στράτευμα. **ὑπ' αὐτὸν**=εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ. **κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου**=ἀφοῦ παρατηρήσουν τὰ πέραν τοῦ λόφου. **ἀπαγγεῖλαι**=νὰ φέρουν εἴδησιν. **ἤλασε**=ἐπορεύθη ἔφιππος. **ἀνὰ κράτος**=ὁλοταχῶς. **ὅτε ἦν**=ὅτε ἐγίγνετο.

§ **16—19.** **θέμενοι τὰ ὅπλα**=ἀφοῦ ἔθεσαν κατὰ γῆς τὰ ὅπλα. Οἱ στρατιῶται ἀναπαυόμενοι κατὰ τὴν πορείαν τὸ μὲν δόρυ ἐκάρφωνον εἰς τὴν γῆν ὄχι ἀπὸ τὴν αἰχμὴν ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο **σαυρωτήρ**, τὴν δὲ ἀσπίδα ἔθετον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐστήριζον εἰς τὰ γόνατα. **ἅμα μέν.... καὶ αὐτοὶ**= ἀφ' ἑνὸς μέν... ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐτοὶ (ἄνευ τοῦ Κύρου). **παρῄει**= ἤρχετο πρὸς αὐτούς. **εἴκαζον**=συνεπέραινον. **διώκοντα οἴχεσθαι**=ὅτι (αὐτὸς) ἀπεμακρύνθη καταδιώκων. **προεληλακέναι καταληψόμενόν τι**=ὅτι εἶχε προχωρήσει πρὸς τὰ ἐμπρός, ἵνα καταλάβῃ ὀχυράν τινα θέσιν. **εἰ.. ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν**=ἂν ἔπρεπε νὰ μεταφέρουν ἢ ν' ἀπέλθουν. **ἔδοξεν αὐτοῖς**=ἐφάνη καλὸν εἰς αὐτοὺς (νὰ ἀπ.). **ἀμφὶ δορπηστὸν**=περίπου τὴν ὥραν τοῦ δείπνου. **καταλαμβάνω τι**=εὑρίσκω τι. **χρήματα**=πράγματα. **εἰ λάβοι**=ἐὰν καταλάβῃ. **σφοδρὰ ἔνδεια**=μεγάλη ἔλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λείψις. ***διαδοίη***, του ***διαδίδωμι***=διαμοιράζω. ***ἀνάριστος***=ἀπρογευμάτιστος. ***δὴ***=ὡς γνωστὸν (κεφ. 8 § 1). ***πρὸς ἄριστον***=ἵνα γευματίση. ***διαγίγνομαι*** = περνῶ. ***οὕτω***, δηλ. ἄδειπνοι καὶ ἀνάριστοι. Οἱ ἀρχαῖοι συνήθως ἔτρωγον τὴν πρωΐαν (ἀκράτισμα), τὴν μεσημβρίαν (ἄριστον) καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου (δεῖπνον).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Στ'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (6 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Α'. § 2—23.

§ 2—6. ***ὅτι πέμποι***=ὅτι ἔπεμπε. ***σημανοῦντα***, μέλλ. τοῦ ***σημαίνω***=παραγγέλλω. ***ὅ,τι χρὴ***=τί πρέπει. ***συσκευάζομαι***=ἑτοιμάζω τὰ πράγματά μου. ***συμμείξειαν***, ἀόρ. τοῦ ***συμμείγνυμί τινι***=συναντῶ τινα. ***ἐν ὁρμῇ ὄντων (αὐτῶν)***=ἐνῷ ἦσαν ἕτοιμοι ν' ἀναχωρήσουν. ***ἀνέχει ὁ ἥλιος***=ἀνατέλλει ὁ ἥλ. ***γίγνομαι ἀπό τινος***=κατάγομαι ἀπό τινα. ***ἐν τῷ σταθμῷ...*** (πρβλ. Βιβλ. Α'. 10, 1). ***ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ***=εἶπεν ὅτι θὰ ἀναχωρήση διὰ τὴν Ἰωνίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βεβαίως. ***πυνθάνομαι***=πληροφοροῦμαι. ***βαρέως φέρω***=πολὺ λυποῦμαι. ***ὤφελε ζῆν***=εἴθε νὰ ἔζη. ***εἰ μὴ ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν***=ἐὰν δὲν ἤρχεσθε, θὰ ἐπορευόμεθα. ***ἐπαγγέλλομαι***=ὑπισχνοῦμαι. ***εἰς τὸν θρόνον***, ὁ θρόνος ἦτο πολυτελὲς κάθισμα ὑψηλόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ὁ βασιλεὺς (βλ. εἰκ.). ***καθιεῖν***, μέλλ. τοῦ ***καθίζω***. ***μάχη***=εἰς τὴν μάχην. ***ᾤχοντο***, (τοῦ ***οἴχομαι***)=ἀπῆλθον. ***σῖτος***=τρόφιμα. ***ξύλοις ἐχρῶντο... τοῖς οἰστοῖς... καὶ τοῖς γέρροις...***=ἐχρησιμοποίουν ὡς ξύλα... τὰ βέλη... καὶ τὰ γέρρα (πρβλ. Βιβλ. Α'. 8, 10). ***οὗ***=ὅπου (πρβλ. Βιβλ. Α'. 8, 17—20). ***ἐκβάλλειν***, ἀπὸ τὰς φαρέτρας τῶν φονευθέντων. ***πέλτη***=ἀκόντιον. ***ἅμαξαι ἔρημοι***=ἅμαξαι χωρὶς ἡνίοχον. ***φέρεσθαι***=διὰ νὰ φέρωνται (ὑπὸ τῶν ἐπιθυμούντων). ***ἕψω***=βράζω.

§ 7—14. ***κήρυκες***, ἀπεστέλλοντο πρὸς τοὺς πολεμίους διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν ἱεροὶ καὶ ἀπαραβίαστοι· ὡς σημεῖον τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον ῥάβδον ***(κηρύ-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κειον). ἐντίμως ἔχω=τιμῶμαι. **ἐπιστήμων**=γνώστης. **τὰ ἀμφὶ τάξεις**=ἡ στρατιωτικὴ τακτική. **ἀπέκτονε,** παρακ. τοῦ **ἀποκτείνω. αἱ θύραι**=τὰ ἀνάκτορα. **εὑρίσκομαί τι**=ἐπιτυγχάνω τι. **βαρέως**=μὲ ἀγανάκτησιν. **τοσοῦτον**=τόσον μόνον. **οὐ τῶν νικώντων ἐστὶ**=δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικώντων. **ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε (ἀποκρίνασθαι)**=ὅ,τι ἀξιοπρεπέστατον καὶ ὠφελιμώτατον ἔχετε νὰ ἀποκριθῆτε. **αὐτίκα ἥξω**=ἀμέσως θὰ ἐπιστρέψω. **τὰ ἱερὰ ἐξῃρημένα**=τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων βγαλμένα ἀπὸ τὴν κοιλίαν. **ἂν ἀποθάνοιεν ἢ παραδοίησαν**=**ἀποθανοῦνται ἢ παραδώσουσι. ὡς κρατῶν**=ὡς νικητής. **τί δεῖ**=τίς ἡ ἀνάγκη. **ἡγεῖται**=νομίζει. **τίς ἀντιποιεῖται τῆς ἀρχῆς αὐτῷ ;**=ποῖος διαφιλονικεῖ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀρχήν ; **ἑαυτοῦ εἶναι**=ὅτι εἶσθε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. **ἔχων... δυνάμενος,** αἰτιολογ. μετχ. **ἐν μέσῃ τῇ χώρᾳ**=εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας. **ὅσον... ἀποκτεῖναι**=(τοσοῦτον) ὅσον δὲν θὰ ἠδύνασθε νὰ φονεύσητε. καὶ ἂν ἤθελεν ἐπιτρέψει εἰς σᾶς νὰ (τὸ) φονεύσητε. **ἀρετὴ**=ἀνδρεία. **ἄν...χρῆσθαι**=ὅτι δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν. **ἄν... στερηθῆναι**=ὅτι θὰ στερηθῶμεν. **οἴου,** προστ. τοῦ **οἴομαι. ἔοικας**=ὁμοιάζεις. **ἄχαρις**=ἄνοστος. **ἴσθι,** προστ. τοῦ **οἶδα. περιγίγνομαί τινος** (βλ. Α΄. 1, 10). **ἔφασαν,** οἱ διηγηθέντες ταῦτα εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο παρών. **ὑπομαλακίζομαι**=φέρομαι μὲ κάποιαν δειλίαν **πολλοῦ ἄξιος γίγνομαί τινι**=πολὺ ὠφελῶ τινα. **ἄλλο τι**=εἰς ἄλλο τι. **συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ(αὐτὴν)**=δύνανται νὰ τὸν βοηθήσουν αὐτὸν νὰ τὴν ὑποτάξῃ.

§ 15—23. Ἐν τούτῳ (τῷ χρόνῳ). ἀποκεκριμένοι, παρακμ. τοῦ **ἀποκρίνομαι. ὑπολαμβάνω**=διακόπτω. **τί λέγεις**=τί φρονεῖς. **ἄσμενος**=μὲ χαράν. **καὶ ἡμεῖς (δηλ. Ἕλληνες) τοσοῦτοι ὄντες**=τόσον πολλοὶ ὄντες. **πράγματα**=δυσχέρειαι. **περὶ ὧν λέγεις**=περὶ τούτων ἃ λέγεις. **πρὸς θεῶν**=ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν. **οἴσει,** μέλλ. τοῦ **φέρω. ἀναλεγόμενον**=ἐπαναλαμβανόμενον. **ἀνάγκη,** δηλ. **ἐστί. ἃ ἂν συμβουλεύσῃς**=ὅ,τιδήποτε μᾶς συμβουλεύσῃς. **ταῦτα ὑπήγετο** (δηλ. **τὸν Φαλῖνον)**=μὲ αὐτὰ προσεπάθει νὰ παρασύρῃ πρὸς τὸν σκοπόν του τὸν Φαλῖνον. **τὸν πρεσβεύοντα**=τὸν ἀπεσταλμένον. **μᾶλλον εὔελπίς εἰμι**=ἔχω περισσοτέρας ἐλπίδας. **ὑποστρέψας**=στρέψας ἐπιτηδείως (τὸν λόγον). **δόξα**=προσδοκία. **μία τις**=καὶ μόνον μία. **μυρίαι**=ἄπει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ροι. **τοι**=βεβαίως. **ἄκοντος βασιλέως**=χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ βασιλεύς. **ὅπῃ δυνατόν (ἐστι)**=μὲ ὅποιον τρόπον εἶναι δυνατόν. **εἰ δέοι**. =ἐὰν εἶναι ἀνάγκη. **πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι**=ὅτι θὰ εἴμεθα χρησιμώτεροι φίλοι. **ἄμεινον ἄν πολεμεῖν**=ὅτι καλύτερον θὰ πολεμῶμεν. **δή**=βεβαίως. **μένουσι.. προϊοῦσι** (δηλ. **ἐπὶ βασιλέα**)...**ἀπιοῦσι** (δηλ. **οἴκαδε**) = ἐὰν μένητε...ἐὰν προχωρῆτε (κατὰ τοῦ βασιλέως)...ἐὰν ἐπιστρέφητε (εἰς τὴν πατρίδα). **σπονδαὶ**= ἀνακωχή. **ἢ ὡς πολέμου ὄντος...ἀπαγγελῶ**=ἢ **ἀπαγγείλω ὡς πόλεμός ἐστι. τοίνυν**=λοιπόν. **ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ**=ἡμεῖς τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχομεν. **ὅ,τι ποιήσοι**=τὶ θὰ κάμῃ **διασημαίνω**= λέγω καθαρά.

Ζ΄. Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων (7 Σεπτεμβρίου).

Κεφ. Β΄. § 1—21.

§ 1—9. οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἧκον=ἐπέστρεψαν δὲ οἱ σταλέντες πρὸς τὸν Ἀριαῖον. **ὅτι φαίη**=ὅτι ἔλεγε. **οὐκ ἄν ἀνασχέσθαι**=ὅτι δὲν ἤθελον ἀνεχθῆ. **αὐτοῦ βασιλεύοντος**=νὰ εἶναι αὐτὸς βασιλεύς. **συναπιέναι** (δηλ. **τῷ Ἀριαίῳ**). **κελεύει**=προτρέπει. **ἤδη**=ἀμέσως. **τῆς νυκτὸς**=αὐτὴν τὴν νύκτα (ἀπόψε). **πρῷ**= πρωΐ. **ὁποῖον ἄν τι οἴησθε**=ὅ,τι δήποτε νομίζετε. **τοιάδε**=τοιαῦτα περίπου. **οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά...**=**τὰ ἱερὰ οὐκ ἐγίγνετο** (καλὰ) ἰέναι..ἐπὶ β... **εἰκότως ἄρα**=εὐλόγως βεβαίως. **ναυσίπορος**=διαβατὸς μόνον μὲ πλοῖα. **οὐκ ἂν δυναίμεθα**=δὲν θὰ ἠδυνάμεθα **οὐ μὲν δὴ οἷόν τε (ἐστὶ)**=ἀλλ᾽ ὅμως πράγματι δὲν εἶναι δυνατόν. **αὐτοῦ γε**=ἐδῶ τοὐλάχιστον. **ἔστιν**= εἶναι δυνατόν. **παρὰ τούς...** = εἰς τούς,..**ἀπιόντας**=ἀφοῦ ἀπέλθητε. **σημαίνει**=δίδεται σημεῖον. **κέρας**=σάλπιγξ κυρτή, μὲ τὴν ὁποίαν ἐδίδοντο τὰ σημεῖα εἰς τὸ στρατόπεδον (βλ. εἰκ.). **ὡς ἀναπαύεσθαι**=ὡς πρὸς ὕπνον. **ἀνατίθεμαι**=φορτώνω. **ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ** (δηλ. **σημείῳ**). **τὸ ἡγούμενον**=ἡ ἐμπροσθοφυλακή. **πρὸς τοῦ ποταμοῦ**=πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ. **τὰ ὅπλα ἔξω**=οἱ ὁπλῖται πρὸς τὰ ἔξω.=**τὸ λοιπὸν** =εἰς τὸ ἑξῆς. **ἑλόμενοι... ὁρῶντες,** αἰτιολκ. μετχ. **ἡγεῖτο τοῖς ἄλλοις**=προηγεῖτο τῶν ἄλλων. **τὰ παρηγγελμένα**=αἱ διαταγαί. **ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα**=ἀφοῦ παρετάχθησαν (ἔχοντες τὰς μὲν ἀσπίδας στηριγμένας πρὸς τὰ γόνατα, τὸ δὲ δόρυ καρφω-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένον εἰς τὴν γῆν). **ὤμοσαν**=ὡρκίσθησαν. **προσώμοσαν**=ὡρκίσθησαν προσέτι. **εἰς ἀσπίδα**=ὥστε νὰ ρεύσῃ τὸ αἷμα εἰς τὸ κοίλωμα τῆς ἀσπίδος. **ταῦρος, κάπρος καὶ κριός,** ἐθυσιάζοντο εἰς ἐπισήμους ὁρκωμοσίας καὶ ἐκαλεῖτο ἡ θυσία αὕτη **τριττὺς** ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν ζῴων. Τὸ δὲ ξῖφος ἢ ἡ λόγχη ἐμβαπτιζομένη εἰς τὸ αἷμα ἐφανέρωνε συμβολικῶς ὅτι τὸν ἐπίορκον περιέμενεν ὁ θάνατος.

§ 10—15. **τὰ πιστὰ ἐγένετο**=συνήφθη ἡ ἔνορκος συνθήκη. **ἄρα δή . . . εἰπὲ**=ἐμπρὸς λοιπὸν εἰπέ. **ἐπείπερ**=ἀφοῦ βεβαίως. **στόλος**=πορεία. **ἄπιμεν** (μέλλ. τοῦ **ἀπέρχομαι**), δηλ. **ὁδόν, ἥνπερ**=θὰ ἀπέλθωμεν ἀπὸ τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὁποῖον βεβαίως. **ἐννενοηκέναι δοκεῖς**=νομίζεις ὅτι ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου. **ἀπιόντες**=**εἰ ἀπίοιμεν. ἣν ἤλθομεν**=**ταύτην τὴν ὁδόν, ἣν ἤλθομεν. ἀπολοίμεθα ἂν ὑπὸ λιμοῦ**=θὰ καταστραφῶμεν ὑπὸ τῆς πείνης. **ἑπτακαίδεκα σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω**=κατὰ τοὺς δέκα ἑπτὰ πλησιεστάτους σταθμούς. **δεῦρο ἰόντες** = ὅτε ἠρχόμεθα ἐδῶ. **ἔχω**=δύναμαι. **διαπορεύομαι**=διέρχομαι. **ἐπινοῶ**=σκέπτομαι. **ἀποσπῶ τινος**=ἀπομακρύνομαι ἀπό τινα. **ἀπόσχωμεν**= ἀπομακρυνθῶμεν. **οὐκέτι μὴ δυνήσεται**=δὲν εἶναι πλέον φόβος μήπως δυνηθῇ. **καταλαμβάνω τινὰ**=φθάνω τινά. **στόλος**=στρατός. **σπανιεῖ**, μέλλ. τοῦ **σπανίζω** = στεροῦμαι. **Ἦν . . . οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν**=πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἰσοδύναμος παρὰ πρὸς ἀπόδρασιν ἢ φυγήν. **στρατηγία**=στρατηγικὸν σχέδιον. **ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον,** δηλ. πρὸς βορρᾶν. **λογίζομαι**=λογαριάζω. **ψεύδομαί τι**=ἀπατῶμαι εἴς τι. **ἔτι ἀμφὶ δείλην** = ἐνῷ ἀκόμη ἦτο δειλινόν. **ἔδοξαν**=ἐνόμισαν. **ἐτέτρωτο** =ἦτο πληγωμένος. **σκοπὸς**=κατάσκοπος. **νέμομαι**=βόσκω. **οὐ πρόσω**=ὄχι μακράν.

§ 16—21. **ᾔδει** τοῦ ρ. **οἶδα**. **ἀπειρηκότας**, μετχ. παρακμ. τοῦ **ἀπαγορεύω** = κουράζομαι. **ὀψὲ** = ἀργά. **οὐ μέντοι** = ἀλλ' ὅμως. **ἀποκλίνω**=ἀλλάσσω δρόμον. **φυλάττομαι μὴ**=προσέχω μήπως. **δοκῶ**=φαίνομαι. **εὐθύωρον**=κατ' εὐθεῖαν. **ἐξ ὧν,** δηλ. **κωμῶν. τρόπῳ τινὶ**=μὲ κάποιαν τάξιν. **σκοταῖοι**=ἐν καιρῷ σκότους. **αὐλίζομαι**=στρατοπεδεύω. **οἱ ἐγγύτατα τῶν πολεμίων** (δηλ. **σκηνοῦντες**)=ὅσοι ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἐστρατοπέδευον πολὺ πλησίον (τῶν Ἑλλήνων). **σκήνωμα**=σκηνή. **ὡς ἔοικε**=ὡς φαί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νεται. **οἷς**=μὲ αὐτὰ τὰ ὁποῖα. **προϊούσης**=ἐνῷ ἐπροχώρει. **φόβος**, ὁ πανικὸς ὁ ὁποῖος αἰφνιδίως καταλαμβάνει τοὺς στρατούς. **δοῦπος**=ταραχή. **οἷον εἰκός (ἐστι) γίγνεσθαι**=καθὼς εἶναι φυσικὸν νὰ γίνεται. **ἀνειπεῖν** (τοῦ ρ. **ἀναγορεύω**)=νὰ κηρύξῃ. **σιγὴν κηρύττω** = ἐπιβάλλω σιωπήν. **προαγορεύω** = προκηρύττω. **ὅπλα**=στρατόπεδον. **τὸν ὄνον**, οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν πρόληψιν ὅτι ὄνος εὑρισκόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον ἦτο αἴτιος πανικοῦ διὰ τοῦτο ὁ Κλέαρχ. πλάττει, ὅτι δῆθεν ὄνος εὑρέθη εἰς τὸ στρατόπεδον, ὁ αἴτιος τοῦ θορύβου, καὶ ὅτι οἱ στρατηγοὶ ζητοῦν τὸν ἀπολύσαντα τὸν ὄνον, τὸν εὑρεθέντα δῆθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἵνα τὸν τιμωρήσουν. **μισθὸν**=ὡς ἀμοιβήν. **κενὸς**=μάταιος. **σῷ**=σῶοι· **ὄρθρος**=τὰ χαράγματα. **ἧπερ εἶχον**=ὅπως ἦσαν.

Η'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους. Σύλληψις καὶ φόνος τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν διὰ δόλου ὑπὸ τῶν Περσῶν (20—24 Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Ε'. § 1—42.

§ 1 — 15. **ἐπιβουλὴ** = ἐχθρικὴ ἐνέργεια. **συγγενέσθαι τῷ Τισσ.**=νὰ συναντηθῇ μὲ τὸν Τισσ. **εἴ πως δύναιτο**=(ἵνα ἴδῃ) ἂν ἴσως ἠδύνατο. **παύω**=διαλύω. **ἐξ αὐτῶν**=ἐξ αἰτίας αὐτῶν. **χρῄζω**= ἐπιθυμῶ. **ἑτοίμως** = προθύμως. **ἡμῖν** =ὑφ' ἡμῶν (τῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν). **ὅρκους... καὶ δεξιάς..**, κατὰ πληθυν. ἀριθμόν, διότι εἶναι πολλὰ πρόσωπα· ἡ δεξιὰ ἐδίδετο ὡς σημεῖον ἐπιβεβαιώσεως. **ἀντιφυλαττόμεθα** (δηλ. **ὑμᾶς**)=καὶ ἡμεῖς ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς. **σκοπῶ**=ἐξετάζω. **αἰσθέσθαι**=νὰ ἐννοήσω. **πειρῶμαι**=προσπαθῶ. **ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ**=συνομιλῶ μέ τινα. **ὅπως ἐξέλοιμεν**=ἵνα παύσωμεν. **καὶ γὰρ**=διότι. **οἶδα ἀνθρώπους . . . =οἶδα ἀνθρώπους οἵ, οἱ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἱ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας φοβηθέντες. φθάνω** = προλαμβάνω. **ἀνήκεστος**=ἀθεράπευτος. **τοὺς οὔτε μέλλοντας...**=τούτους, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἐσκέπτοντο. **ἀγνωμοσύνη**=παρεξήγησις. **συνουσίαι** = προφορικαὶ ἐξηγήσεις. **διδάσκω τινά, ὡς**=ἐξηγῶ εἴς τινα ὅτι. **πρῶτον καὶ μέγιστον**= πρῶτος καὶ σπουδαιότατος λόγος (εἶναι ὅτι). **οἱ θεῶν**=οἱ πρὸς τοὺς θεούς. **σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκὼς**=συναισθάνεται ὅτι παρέβη. **τὸν θεῶν πόλεμον** = τὸν ἐκ μέρους τῶν θεῶν π. **ἀπὸ ποίου τάχους**=μὲ ποίαν ταχύτητα. **ἂν ἀποφύγοι**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

= δύναται ν' ἀποφύγῃ. **ἂν ἀποδραίη** = ἀποδράς τις δύναται ν' ἀποφύγῃ. **ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίη** = πῶς εἰς ὀχυρὸν τόπον καταφυγὼν δύναται ν' ἀπομακρύνῃ (τὸν πόλεμον) ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. **πάντῃ** = πανταχοῦ. **ἴσον** = ἐξ ἴσου. **οὕτω γιγνώσκω** = αὐτὴν τὴν γνώμην ἔχω. **παρ' οὓς** (δηλ. **θεοὺς**) **κατεθέμεθα** = εἰς τοὺς ὁποίους (θεοὺς) ἐνεπιστεύθημεν. **συνθέμενοι,** ἀόρ. τοῦ **συντίθεμαι** = συνάπτω. **τῶν ἀνθρωπίνων,** δηλ. **πραγμάτων. εὔπορος** = εὔκολος. **ἀπορία** = ἔλλειψις. **διὰ σκότους** = ἄγνωστος. **δύσπορος** = δυσκολοπέραστος. **μανέντες**, ἀόρ. τοῦ **μαίνομαι. ἄλλο τι ἂν (δηλ. ποιοῖμεν)... ἢ... ἀγωνιζοίμεθα (ἄν) ;** = ἄλλο τι θὰ ἐκάμνομεν ἢ... θὰ ἠγωνιζόμεθα ; **ἔφεδρος** = ἀντίπαλος. **τῶν τότε** = τῶν συγχρόνων. **ᾗ ἐχρῆτο πολεμίᾳ** = τὴν ὁποίαν (δύναμιν) εἶχεν ἐχθρικήν. **τοιούτων ὄντων** = **οὕτως ἐχόντων. ὅστις οὐ βούλεται** = ὥστε νὰ μὴ θέλῃ. **λυπηρός εἰμί τινι** = ἐνοχλῶ τινα. **ἂν ταπεινοὺς παρασχεῖν** = ὅτι δύναμαι νὰ τοὺς κάμω εὐπειθεῖς. **Πισίδας,** δηλ. λυπηροὺς ὄντας. **Αἰγυπτίους** = ὡς πρὸς τοὺς Αἰγ. **τεθυμωμένους,** τοῦ ρ. **θυμοῦμαι** = ὀργίζομαι· ὠργίζοντο δὲ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων, διότι πρὸ πολλοῦ εἶχον ἐπαναστατήσει. **μᾶλλον** = εὐκολώτερον. **κολάζομαί τινα** = τιμωρῶ τινα. **ἀλλὰ μὴν** = ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ. **ἐν τοῖς** = μεταξὺ τῶν... **τῳ** = τινί. **ὡς μέγιστος** = ὅσον τὸ δυνατὸν σπουδαιότατος. **ἂν εἴης** = δύνασαι νὰ εἶσαι. **λυπῶ** = βλάπτω. **ἀναστρέφομαι** = συμπεριφέρομαι. **ὑπηρέτας** = βοηθούς. **ἔχω χάριν τινὶ** = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἴς τινα. **σωθέντες** = ἐὰν σωθῶμεν. **οὕτω θαυμαστὸν** = τόσον παράδοξον. **ἥδιστα** = πολὺ εὐχαρίστως. **τὸ ὄνομα, τὶς** = τὸ ὄνομα τούτου, ὁ ὁποῖος. **δεινὸς λέγειν** = ἱκανὸς ῥήτωρ.

§ 16—23. **ἀπημείφθη** (ἀόρ. τοῦ **ἀπαμείβομαι)** = ἀπεκρίθη. **ἀκούω τινός τι** = ἀκούω τι ἀπό τινα. **βουλεύω κακόν τινος** = σχεδιάζω (νὰ κάμω) κακὸν κατά τινος. **ἄν κακόνους εἶναι** = ὅτι θὰ ἦσο ἐχθρός. **ὡς ἄν μάθῃς** = ἵνα μάθῃς. **ἀντάκουσον** = ἄκουσον καὶ σύ. **ἀπολέσαι** = νὰ καταστρέψωμεν. **πότερά σοι δοκοῦμεν...ἀπορεῖν ;** = νομίζεις ὅτι στερούμεθα ; **ὅπλισις** = ὅπλα. **ἐν ᾗ** (δηλ. **ὁπλίσει)** = μὲ τὰ ὁποῖα (ὅπλα). **ἀντιπάσχειν** = νὰ κακοποιούμεθα πρὸς ἐκδίκησιν. **χωρία ἐπιτήδεια** = τόποι κατάλληλοι. **ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι** = διὰ νὰ ἐπιτιθέμεθα ἐναντίον σας. **φίλια ὄντα** = ἂν καὶ διάκεινται φιλικῶς. Διὰ ποῖον λόγον ἦσαν φίλια; οἱ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι (Τισσαφέρνης) τί εἶχον συνάψει μεταξύ των ; **ὑμῖν ὄντα πορευτέα**=ὅτι πρέπει σεῖς νὰ περνᾶτε. **ἡμῖν ἔξεστι**=δυνάμεθα. **παρέχω ἄπορα**=κάμνω ἀδιάβατα. **τοσοῦτοι δ' εἰσί...μάχεσθαι ;**=δὲν ὑπάρχουν δὲ τοσοῦτοι ποταμοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων (ἱστάμενοι ἡμεῖς) δυνάμεθα νὰ ἀποχωρίζωμεν (ὅταν διαβαίνετε) τόσους ἀπὸ σᾶς πρὸς ὅσους θέλομεν νὰ μαχώμεθα ; **εἰσίν...οὓς**=τινάς. **διαπορεύω τινὰ**=διευκολύνω τινὰ νὰ περάσῃ. **ἡττῶμαι**=μειονεκτῶ. **γέ τοι**=βεβαίως. **ὅν** (δηλ **καρπόν). λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι**=νὰ ἀντιτάξωμεν τὴν πεῖναν ὡς ἐχθρὸν ἐναντίον σας. **ᾧ** (δηλ. **λιμῷ). ἀγαθὸς**=ἀνδρεῖος. **πῶς ἄν...ἂν ἐξελοίμεθα... ;** (ὁ ἄν ἐπειδὴ ἀπεμακρύνθη πολὺ ἐπαναλαμβάνεται)=πῶς ἠθέλομεν προτιμήσει ; **ἔπειτα**=ὅμως. **πρὸς θεῶν ..πρὸς ἀνθρώπων**=ἐνώπιον θεῶν...ἐνώπιον ἀνθρώπων. **ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων**= εἶναι ἴδιον ἀνθρώπων εὑρισκομένων εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν. **ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι**=πιέζομαι ὑπ' ἀνάγκης. **καὶ τούτων**=καὶ μάλιστα. **ἐπιορκία**=παράβασις ὅρκου. **ἀπιστία**=ἀθέτησις ὑποσχέσεως. **τὶ δὴ**=διατὶ λοιπόν. **ἐξὸν (ἡμῖν)**=ἐνῷ ἠδυνάμεθα. **ἔρως**=σφοδρὰ ἐπιθυμία. **τὸ πιστὸν γενέσθαι**=τὸ νὰ φανῶ ἀξιόπιστος. **καὶ ᾧ...εὐεργεσίαν ἰσχυρὸν**=καὶ μὲ τοῦτο τὸ μισθοφορικὸν μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Κῦρος ἐξεστράτευσε ἔχων ἐμπιστοσύνην (εἰς αὐτὸ) διὰ τὰς μισθοδοσίας, νὰ καταβῶ ἐγὼ εἰς τὰ παράλια ἰσχυρὸς διὰ τὰς πρὸς αὐτὸ εὐεργεσίας μου. **ὅσα**=εἰς πόσα. **τιάρα** (λ. περσική) =περσικὸν κωνοειδὲς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς. **ὀρθὴν ἔχω**=φορῶ ὀρθίαν. **ἡ ἐπὶ τῇ καρδίᾳ (δηλ. τιάρα)**=τὸ θάρρος καὶ ἡ δύναμις ἡ ἴση πρὸς τὴν βασιλικήν. **ἂν ἔχοι**=δύναται νὰ ἔχῃ. **ὑμῶν παρόντων**=μὲ τὴν βοήθειάν σας. **εὐπετῶς**=εὐκόλως. **καὶ ἕτερος,** ὁ Τισσ. ἐννοεῖ τὸν ἑαυτόν του. .

§ 24—30. **ἔδοξε**, ὑποκμ. ὁ Τισσ. **τὰ ἔσχατα παθεῖν**=νὰ θανατωθοῦν. **τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων**=ἀφοῦ ἔχωμεν τοιαύτας ἀφορμὰς διὰ νὰ εἴμεθα φίλοι. **διαβάλλοντες,** ὁ Κλέαρχος ὑπονοεῖ τὸν Μένωνα. **ἐγὼ μέν γε**=ἐγὼ τοὐλάχιστον. **ἐλθεῖν μοι**= νὰ ἔλθετε εἰς τὴν σκηνήν μου. **ἐν τῷ ἐμφανεῖ**=φανερά. **ὅθεν**= ἀπὸ ποίους. **δῆλος ἦν οἰόμενος πάνυ φιλικῶς διακεῖσθαι τῷ Τισσ.**=ἐφαίνετο ὅτιἐπίστευεν ὅτι τὰ εἶχε πολὺ καλὰ μὲ τὸν Τισσ. **ἐλέγχομαι διαβάλλων**=ἀποδεικνύομαι ὅτι διαβάλλω. **οἳ ἂν τῶν Ἑλλ.**=ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. **εἰδὼς**=ἐπειδὴ ἐγνώριζε. **στασι-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄξω τινὶ=κάμνω κόμμα κατά τινος. **ἔχω τὴν γνώμην πρός τινα** = εἶμαι ἀφωσιωμένος πρός τινα. **παραλυπῶ**=παρενοχλῶ. **ἐκποδὼν εἰμι**=ἐκδιώκομαι. **ἰσχυρῶς κατέτεινε**=πολὺ ἐπέμενε. **ἔστε διεπράξατο**=ἕως ὅτου κατώρθωσε. **ὡς εἰς ἀγορὰν** (δηλ. **ἰόντες**) = ὡς διὰ νὰ ἀγοράσουν τρόφιμα (ἄοπλοι).

§ 31—42. **ἐπὶ ταῖς θύραις** = πρὸ τῆς σκηνῆς. **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου** = ταὐτοχρόνως. **ἡ ἱππασία** = τὸ τρέξιμον τῶν ἱππέων. **ἀμφιγνοῶ** = δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. **πρὶν** = ἕως ὅτου. **ἧκε φεύγων** = ἦλθε τρέχων. **ἐκ τούτου δὴ** =μετὰ ταῦτα λοιπόν. **αὐτούς**, δηλ. τοὺς **Πέρσας**. **γιγνώσκω** = ἀναγνωρίζω. **εἴ τις εἴη** = ἐὰν ὑπῆρχεν ἀκόμη κανείς. **ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον** = ἵσταμαι εἰς μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκούωμαι. **λύω τὰς σπονδὰς**=παραβαίνω τὰς συνθήκας. **ἔχει τὴν δίκην** = ἔχει τιμωρηθῆ. **ἀπαιτῶ τινά τι** = ἀπαιτῶ τι ἀπό τινα. **καὶ οἱ ἄλλοι**=καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι. **ἦτε,** παρατκ. τοῦ **εἰμί. ὀμόσαντες**=ἂν καὶ ὡρκίσθητε. **νομιεῖν**, μέλλ. τοῦ **νομίζω**=θεωρῶ. **προδόντες ἡμᾶς**=ἀφοῦ μᾶς ἐπροδόσατε. **ἄθεος**=ἀσεβής. **γὰρ**= (ἐπράξαμεν αὐτὰ) διότι. **ἐπὶ τούτοις** = μετὰ ταῦτα. **πρὸς ταῦτα**, ἀναφέρεται εἰς τὸ **οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.**

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Θ΄. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου (Νὺξ τῆς 24ης πρὸς τὴν 25ην Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Α΄. § 2—25.

§ 2—7. **συνειλημμένοι ἦσαν**, ὑπερσντλ. τοῦ **συλλαμβάνομαι. συνεπισπόμενοι**, ἀόρ. τοῦ **συνεφέπομαι**=συνακολουθῶ (πρβλ. Βιβλ. Β΄. 5, 31). **δὴ**=πράγματι. **ἐννοοῦμαι**=σκέπτομαι. **ἐπὶ ταῖς θύραις**=πλησίον τῆς πρωτευούσης. **κύκλῳ... πάντη** =ὁλόγυρα πανταχοῦ. **οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια**=οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ δέκα χιλιάδας στάδια. **ἡγεμὼν**=ὁδηγός. **διείργω**= διαχωρίζω. **τῆς οἴκαδε ὁδοῦ**=τοῦ δρόμου ὁ ὁποῖος ὡδήγει εἰς τὴν πατρίδα. **καταλελειμμένοι ἦσαν**, ὑπερσντλ. τοῦ **καταλείπομαι.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὔδηλον=ὁλοφάνερον. **ἂν κατακάνοιεν**=ἤθελον φονεύσει. **λειφθείη ἂν**=ἤθελε σωθῆ. **ἐπὶ τὰ ὅπλα**=εἰς τὸ στρατόπεδον. **οὔποτ᾽ ἔτι ὄψεσθαι**=ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ ἴδουν. **οὕτω διακείμενοι ἀνεπαύοντο**=εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν εὑρισκόμενοι ἐπλάγιαζον. **οἴκοθεν** = ἀπὸ τὴν πατρίδα του. **αὐτὸς ἔφη** (δηλ. ὁ **Πρόξενος**). **κρείττω ἑαυτῷ τῆς πατρίδος** = ὠφελιμώτερον διὰ τὸν ἑαυτόν του παρὰ τὴν πατρίδα του. (Ὁ Πρόξενος ἤλπιζε περισσοτέρας ὠφελείας ἀπὸ τὸν Κῦρον παρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του). **ἀνακοινοῦμαί τινι**=συσκέπτομαι μέ τινα. **μή τι... γενέσθαι**=**μὴ (τὸ) γενέσθαι φίλον Κύρῳ εἴη ὑπαίτιόν τι (αὐτῷ) πρὸς τῆς πόλεως**=μήπως τὸ νὰ γίνῃ ὁ Ξεν. φίλος τοῦ Κ. δώσῃ ἀφορμὴν κατηγορίας κατ᾽ αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του. **ἀνακοινῶ τινι**=ζητῶ τὴν γνώμην τινός. **ἐπήρετο,** ἀόρ. τοῦ **ἐπερωτῶ. καλῶς πράττω** = ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπόν μου. **ἀνεῖλε** =ἐχρησμοδότησε. **θεοῖς**, τὸ μαντεῖον ὥρισε διὰ τοῦ χρησμοῦ τὸν Δία. **αἰτιῶμαί τινα**=κατηγορῶ τινα. **λῷον** (συγκριτ. τοῦ **ἀγαθὸς**) =καλύτερον. **ἰτέον=δεῖ ἰέναι** (τοῦ **ἔρχομαι**). **πυνθάνομαι**= ἐρωτῶ. **ὅπως ἂν πορευθείη** =πῶς ἤθελε ταξειδεύσει.

§ 8—14. ἡ **ἄνω ὁδὸς**=ἡ πρὸς τὰ μεσόγεια. **ἐπειδὰν τάχιστα**=εὐθὺς ὡς. **ἀποπέμψει**=θ᾽ ἀποστείλῃ εἰς τὴν πατρίδα του. **ὁρμὴ**=ἐκστρατεία. **φοβούμενοι... καὶ ἄκοντες**=ἂν καὶ ἐφοβοῦντο καὶ δὲν ἤθελον. **οἱ πολλοί,** κατ᾽ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς δραπετεύσαντας Ξενίαν καὶ Πασίωνα. **ἀπορία ἦν,** δηλ. τοῖς **Ἕλλησι. λαχὼν** (ἀόρ. τοῦ **λαγχάνω**) **ὕπνου**=κοιμηθείς. **ἔδοξεν αὐτῷ**= τοῦ ἐφάνη δηλαδή. **σκηπτὸς**=κεραυνός. **τῇ μέν... τῇ δὲ**=ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ἀφ᾽ ἑτέρου δέ. **πόνος**=ταλαιπωρία. **ἀπὸ Διὸς βασιλέως,** ὁ Ξεν. ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Ζεὺς ὡς βασιλεὺς εἶναι ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. **(ἐφοβεῖτο) μὴ οὐ δύναιτο... ἀλλ᾽ εἴργοιτο**=μήπως δὲν δύναται, ἀλλ᾽ ἐμποδίζηται. **ὁποῖόν τι μὲν δή ἐστι**=ποίαν μὲν λοιπὸν σημασίαν ἔχει. **ἔξεστί (τινι) σκοπεῖν**= δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ. **γὰρ**=δηλαδή. **εὐθὺς ἐπειδὴ=εὐθὺς ὡς. ἔννοια ἐμπίπτει μοι**=σκέπτομαι. **εἰκός (ἐστι)**=εἶναι πιθανόν. **γίγνομαι ἐπί τινι**=ἔρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. **τί ἐμποδὼν (ἐστι) μὴ οὐχὶ ἀποθανεῖν (ἡμᾶς) ὑβριζομένους ἐπιδόντας ;**=τί ἐμποδίζει νὰ μὴ φονευθῶμεν μὲ ἐξευτελισμοὺς ἀφοῦ πρότερον ζήσωμεν καὶ ἴδωμεν ; **χαλεπώτατα**=τρομερώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τατα. **ὅπως ἀμυνούμεθα** (μέλλ. τοῦ **ἀμύνομαι**)=πῶς νὰ ὑπερασπίσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας. **ὥσπερ ἐξὸν**=ὡς ἐὰν ἦτο ἐπιτετραμμένον. **ποίαν ἡλικίαν ;** ὁ Ξενοφῶν ἦτο τότε τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἑπομένως ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ τὴν στρατηγίαν. **ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν**=ἐὰν σήμερον παραδώσω τὸν ἑαυτόν μου· (ὁ Ξεν. παρατηρῶν ὅτι ὁ μόνος Λακεδαιμόνιος στρατηγὸς Χειρίσοφος οὐδὲν τῶν δεόντων ἔπραττε, ἀποφασίζει, καίτοι ἐθεώρει τὴν ἡλικίαν του μικρὰν διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ, νὰ ἀναλάβῃ τὴν στρατηγίαν, σκεφθεὶς ὅτι, ἐὰν περιήρχοντο εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, θὰ ἐφονεύετο καὶ δὲν θὰ ἐγίνετο πρεσβύτερος διὰ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴν).

§ 15—25. **ἐν οἵοις** (δηλ. **πράγμασίν ἐσμεν**)=εἰς ποίαν δύσκολον θέσιν εὑρισκόμεθα. **ἐξέφηναν,** ἀόρ. τοῦ **ἐκφαίνω**=κηρύττω φανερά. **πρὶν** = παρὰ ἀφοῦ. **οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται** = οὐδόλως φροντίζει ἐπίσης. **ὅπως ἀγωνιούμεθα**=πῶς νὰ ἀγωνισθῶμεν. **καὶ μὴν**=καὶ ὅμως. **εἰ ὑφησόμεθα** (μέλλ. τοῦ **ὑφίεμαι**)= ἐὰν ἀδιαφορήσωμεν. **πείσεσθαι,** μέλλ. τοῦ **πάσχω. ὃς**=ἀφοῦ οὗτος. **καὶ τεθνηκότος ἤδη**=ἂν καὶ ἦτο πλέον νεκρός. **ἀνασταυρῶ**=κρεμῶ ἐπὶ μακροῦ ξύλου. **ἡμᾶς δέ,** ἀντὶ **ἡμεῖς δέ. κηδεμών,** ὅπως ἦτο τοῦ Κύρου ἡ Παρύσατις. **ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι**=μεταχειρίζομαι ὅλα τὰ μέσα. **ὡς παράσχοι φόβον**=ἵνα ἐμβάλῃ φόβον εἰς... **τὰ ἔσχατα αἰκίζομαί τινα** = σκληρότατα βασανίζω τινά. **ἀλλ' ὅπως τοι μὴ γενησόμεθα**=ἀλλὰ βεβαίως πῶς νὰ μὴ ἔλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. **ἔστε** = ἐφ' ὅσον. **διαθεώμενος** (μετχ. αἰτιολ.) τοῦ **διαθεῶμαι**=παρατηρῶ μὲ ἀκρίβειαν. **αὐτῶν, ὅσην χώραν...=ὅσην χώραν αὐτοί ὡς ἄφθονα** = πόσον ἄφθονα. **τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην** = ὁσάκις δὲ ἀφ' ἑτέρου ἐσκεπτόμην τὴν κατάστασιν τῶν στρατιωτῶν μας. **ὅτι... οὐδενὸς ἡμῖν μετείη** (τοῦ ρ. **μέτεστί μοι**)=ὅτι (δηλ.) οὐδενὸς ἡμεῖς μετέχομεν. **πριαίμεθα,** ἀόρ. τοῦ **ὠνοῦμαι**=ἀγοράζω. **ᾔδειν ὀλίγους ἔτι ἔχοντας (τοῦτο), ὅτου ὠνησόμεθα (=ὠνήσονται)**=ἐγνώριζον ὅτι ὀλίγοι ἀκόμη εἶχον τοῦτο, δηλ. χρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα νὰ ἀγοράσουν. **ἄλλως πως ἢ ὠνουμένους**=κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἢ ἀγοράζοντες. **ἔλυσαν τὰς σπονδάς,** φονεύσαντες μὲ δόλον τοὺς στρατηγούς. **δοκεῖ μοι λελύσθαι**=νομίζω ὅτι ἔχει λήξει. **ὕβρις**=αὐθαιρεσία (τὴν ὁποίαν ἀπέδειξαν πρὸς τοὺς Ἑλλ. εἰς τὰς σπονδάς). **(τούτοις)**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁπότεροι ἡμῶν=διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ ὁποῖοι. ***ἂν ὦσι***=θὰ εἶναι. ***ἀγωνοθέτης***=βραβευτής. ***στερρῶς***=αὐστηρῶς. ***ἐξεῖναί μοι δοκεῖ... ἢ τούτοις*** = νομίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐρχώμεθα εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ πολὺ μεγαλύτερον θάρρος παρὰ οὗτοι. ***οἱ ἄνδρες*** = οἱ πολέμιοι. ***καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν (εἰσι)*** = εὐκολώτερον ἀπὸ ἡμᾶς δύνανται νὰ πληγωθοῦν καὶ νὰ φονευθοῦν (διότι ὁ ὁπλισμός των ἦτο ἀτελής). ***καὶ ἄλλοι***, δηλ. ἄνδρες ἄλλων λόχων. ***ἐφ' ἡμᾶς*** = πρὸς ἡμᾶς. ***παρακαλοῦντας***, μέλλ. τοῦ ***παρακαλῶ***=προτρέπω. ***τὰ κάλλιστα ἔργα***, εἶναι ἡ παρασκευὴ πρὸς ἄμυναν. ***ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι*** = ἂς ἀρχίσωμεν νὰ παρακινήσωμεν. ***ἀξιοστράτηγος***=ἄξιος στρατηγός. ***ἐξορμᾶν***, δηλ. τοὺς ***ἄλλους. τάττω***=διατάσσω. ***ἡγεῖσθαι (ὑμῶν)***=νὰ σᾶς διοικῶ. ***προφασίζομαι***=προβάλλω ὡς πρόφασιν (τὴν ἡλικίαν· διότι ἦτο νεώτερος ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους λοχαγοὺς τοῦ Προξένου). ***ἀκμάζω***=ἔχω ἀκμαίας τὰς δυνάμεις μου. ***ἐρύκειν***=διὰ νὰ ἀπομακρύνω. ***τὰ κακὰ***=τοὺς κινδύνους.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ι΄. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων (14—16 Νοεμβρίου).

Κεφ. Α΄. § 1—28.

§ 1—9. ***Δὴ***=λοιπόν. ***ἐν τῇ ἀναβάσει*** = κατὰ τὴν ἀνάβασιν, ἤτοι τὴν πορείαν τοῦ Κύρου ἀπὸ τὰς Σάρδεις εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας. ***τῆς μάχης***, δηλ. παρὰ τὰ Κούναξα. ***ἐν ταῖς σπονδαῖς***= κατὰ τὰς συνθήκας. Κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῶν συνθηκῶν ἔχυνον οἶνον ἐκ ποτηρίου ***(ἔσπενδον)*** ἐπικαλούμενοι μάρτυρας τοὺς θεούς, ὅτι θὰ τηρήσουν τὰς συνθήκας. ***ὅσα ἐπολεμήθη***=ὅσαι πολεμικαὶ πράξεις ἔγιναν. ***ἐπακολουθοῦντος τοῖς Ἕλλησι*** = ἐνῷ κατεδίωκε τοὺς Ἕλληνας. ***ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ*** = εἰς τὰ προηγούμενα βιβλία. ***ἄπορος***=ἀδιάβατος. ***μέγεθος***=πλάτος. ***πάροδος*** = δρόμος πλησίον τοῦ ποταμοῦ. ***ἀπότομος*** = κρημνώδης. ***ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ*** = ἀκριβῶς ὑπεράνω τοῦ ποταμοῦ. ***δὴ***=τότε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλέον. **τῶν ἁλισκομένων** = ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους. Τοιούτους εἶχον συλλάβει κατὰ τὴν πορείαν. **περιίασι,** μέλλ. τοῦ **περιέρχομαι. πρόσω** = μακράν. **ἔστιν οὕτως ἔχον**=οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. **εἰς τοὺς Καρδούχους** = εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων. **ἐμβολὴν ποιοῦμαι**=εἰσβάλλω. **λανθάνω** = διαφεύγω τὴν προσοχήν. **ἄκρον**=κορυφή. **ἡνίκα ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν** = ὅτε ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας φρουρᾶς. Οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη ἤρχιζε περίπου εἰς τὰς 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον. **λείπομαι**=ὑπολείπομαι. **ὅσον σκοταίους διελθεῖν**=τόσον ὥστε νὰ περάσουν μὲ τὸ σκότος. **τὸ πεδίον**, τὸ μεταξὺ Τίγρητος καὶ Καρδουχείων. **ἀπὸ παραγγέλσεως**=κατόπιν προφορικῆς διαταγῆς (ἀπὸ ἀνωτέρου εἰς κατώτερον). **ἡγοῦμαι**=προηγοῦμαι. **τὸ ἀμφ' αὐτὸν**=τοὺς στρατιώτας του. **μή τις. . . ἐπίσποιτο,** (ἀόρ. τοῦ **ἐφέπομαι**)=μήπως τις ἀκολουθήσῃ. **οὐδεὶς κίνδυνος**, διότι ὁ Περσ. στρατὸς ἔπαυσε νὰ τοὺς καταδιώκῃ. **πορευομένων**=ὅταν πορεύωνται. **πρὶν αἰσθέσθαι** (τοῦ **αἰσθάνομαι**)=προτοῦ ἐννοήσουν. **ὑφηγοῦμαι**=προπορεύομαι βραδέως. **τὸ ἀεὶ ὑπερβάλλον**=τὸ μέρος (τοῦ στρατεύματος), τὸ ὁποῖον ἑκάστοτε ἐπέρνα. **τὸ ἄγκος-ους**= ἡ κοιλάς. **μυχὸς**=χαράδρα. **ἐπιτήδεια**=τρόφιμα. **ἦν (=ἐξῆν) λαμβάνειν** =ἦτο δυνατὸν νὰ λαμβάνουν. **παμπόλλοις κατεσκευασμέναι**= μὲ πάρα πολλὰ ἐφωδιασμέναι. **ἔφερον**=ἥρπαζον. **ὑποφειδόμενο**=ἀλλ' ἐφείδοντο κάπως. **εἴπως ἐθελήσειαν**=μήπως τυχὸν θελήσουν. **διιέναι** τοῦ ρ. **διίημι**=νὰ τοὺς ἀφήσουν νὰ περάσουν. **ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας**=διὰ τῆς χώρας ὡς διὰ φιλικῆς. **ἐπείπερ πολέμιοι,** οἱ Καρδοῦχοι ἀνθίσταντο κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἔζων ἀνεξάρτητοι. **ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι**=ὁσάκις τις κάπου εὕρισκεν αὐτά. **καλούντων (τῶν Ἑλλ.) ὑπήκουον**=ἔδιδον προσοχὴν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἑλλήνων.

§ 10—18. **ἐγένετο**=διήρκεσε. **ἐξ ἀπροσδοκήτου**=αἰφνιδίως. **εἰ συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι**=ἐὰν συνηθροίζοντο, θὰ ἐκινδύνευε νὰ καταστραφῇ. **αὐλίζομαι**=διανυκτερεύω. **συνεώρων ἀλλήλους**=ἔβλεπον ἀλλήλους, ὅλοι ὅλους ὁμοῦ ποῦ ἕκαστοι ἦσαν. Οἱ Καρδοῦχοι προσεπάθουν νὰ ἔλθουν μὲ κάθε μέσον εἰς συνεννόησιν διὰ νὰ ἀντισταθοῦν. **νεωστὶ**=πρὸ ὀλίγου. **ἀφεῖναι**, ἀόρ. τοῦ ρ. **ἀφίημι**=ἀπολύω. **σχολαίαν ποιῶ**=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπιβραδύνω. **οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες**=οἱ φυλάττοντες αὐτά. **ὄντων** =ἐπειδὴ ἦσαν. **δόξαν** (μετχ.)=ἐπεὶ ἔδοξε. **ἀριστῶ**=γευματίζω. **ὑποστήσαντές (τινας)** μετοχ. ἀορ. τοῦ **ὑφίστημι**=τοποθετῶ κρυφίως (πρὸς ἔρευναν). **ἔν τῳ στενῷ**=εἴς τι στενόν. **εἴ τι εὑρίσκοιεν μὴ ἀφειμένον**=ἐὰν (ὁσάκις) εὕρισκον ὅτι δὲν εἶχεν ἀφεθῆ τι. **τὰ μὲν ..τὰ δὲ**=ἄλλοτε μὲν ἄλλοτε δέ. **τὶ**=ὀλίγον. **εἰς τὴν ὑστεραίαν (ἡμέραν)**,δηλ. τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑλλ. εἰς τὰ Καρδούχεια ὄρη. **δ' ἦν**=καὶ ὅμως ἦτο. **ὠπισθοφυλάκει**=μὲ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἠκολούθει. **ἰσχυρῶς**= λυσσωδῶς. **ὄντων**=ἐπειδὴ ἦσαν. **ἀναχάζω**=γυρίζω εἰς τὴν θέσιν μου. **σχολῇ**=βραδέως. **θαμινὰ**=συχνά. **παρήγγελλεν**, δηλ. τῷ Χειρισόφῳ. **ὅτε.. ἐπικέοιντο** (τοῦ **ἐπίκειμαι**)=ὁσάκις ἐπετίθεντο. **ὅτε παρεγγυῷτο** (**τοῦ παρεγγυῶμαι**)=ὁσάκις παρηγγέλλετο. **ἄγω**=προχωρῶ. **ὅτι πρᾶγμά τι εἴη**=ὅτι κάτι δυσάρεστον συνέβαινε. **σχολὴ οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι (δηλ. τῷ Ξενοφ.)**=δὲν ὑπῆρχε καιρὸς εἰς τὸν Ξεν. ἀφοῦ προχωρήσῃ νὰ ἴδῃ. **σπουδὴ**=βιαστικὴ πορεία. **ἡ πορεία τοῖς ὀπισθοφύλαξι**=ἡ πορεία τῶν ὀπισθοφυλάκων. **σπολὰς** (βλ. εἰκ.)=δερμάτινος θώραξ. (Ὁ θώραξ συνήθως ἦτο χαλκοῦς). **διαμπερὲς** (ἐπίρρ.)=πέρα πέρα. **τὴν κεφαλὴν**=εἰς τὴν κεφαλήν.

§ 19—28. σταθμὸς=μέρος ὅπου ἐσταμάτησε τὸ στράτευμα νὰ ἀναπαυθῇ. **ὥσπερ εἶχε**=καθὼς ἦτο μὲ τὰ ὅπλα. **φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι**=νὰ φεύγουν καὶ συγχρόνως νὰ μάχωνται. **καὶ νῦν**=καὶ ἰδοὺ (τώρα τὸ ἀποτέλεσμα). **ἀνελέσθαι** (τοῦ ρ. **ἀναιροῦμαι)**=νὰ σηκώσωμεν ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης. **βλέπω**=στρέφω τὸ βλέμμα. **ἰδὲ**=παρατήρησον. **ἄβατος**=ἀδιάβατος. **κατειληφότες φ.**=ἔχουν καταλάβει καὶ φυλάττουν. **ἔκβασις** (καὶ **ὑπερβολὴ**)=ἔξοδος. **ταῦτα**=διὰ ταῦτα. **εἴ πως δυναίμην**=μήπως τυχὸν ἠδυνάμην. **οὔ φασιν εἶναι**=**φασὶν οὐκ εἶναι. ἄνδρας**= αἰχμαλώτους. **πράγματα**=ἐνοχλήσεις. **ὅπερ** δηλ. **ἐνεδρεῦσαι. λαβεῖν**=**συλλαβεῖν. ὅπως χρησαίμεθα**=ἵνα χρησιμοποιήσωμεν. **ἐλέγχω**=ἐξετάζω. **διαλαμβάνω**=ἀποχωρίζω. **εἰ εἰδεῖεν** (τοῦ **οἶδα)**=μήπως ἤξευρον. **ἢ τὴν**=ἐκτὸς τῆς. **φανεράν**, εἶναι ἡ ἀνωτέρω κληθεῖσα ὀρθία. **οὐκ ἔφη (εἰδέναι)**=ἔφη οὐκ. **προσαγομένων**=**εἰ καὶ προσήγοντο. φόβοι**=μέσα πρὸς ἐκφόβισιν. **ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου**=πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἄλλου. **ὁ λοιπὸς**=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ ἐναποιμείνας. ***παρ᾽ ἀνδρὶ ἐκδεδομένη***=ὑπανδρευμένη. ***ἡγήσεσθαι (αὐτοῖς) ὁδὸν***= ὅτι θὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς ἀπὸ δρόμον. ***δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι***= ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ζῷα δύνανται νὰ πορεύωνται. ***δυσπάριτος***=δυσκολοδιάβατος. ***ἐδόκει***, δηλ. ***τοῖς στρατηγοῖς***.. ***τὰ παρόντα***=τὴν παροῦσαν κατάστασιν. ***ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι***=ὅστις θὰ ἤθελε νὰ φανῇ γενναῖος. ***ὑποστὰς (τὸν κίνδυνον)***, μ. ἀορ. β΄. τοῦ ***ὑφίσταμαι***=ἀναλαμβάνω. ***ἐθελοντὴς***=ὡς ἐθελοντής. ***ἀντιστασιάζω τινὶ***=ἁμιλλῶμαι πρός τινα. ***ἕψονται***, μέλλ. τοῦ ***ἕπομαι***. ***ἐμοῦ ἡγουμένου***=ἐὰν ἐγὼ προηγοῦμαι. ***πολλαχοῦ***=εἰς πολλὰς περιστάσεις. ***πολλοῦ ἄξιος γίγνομαί τινι***=πολλὰς ὑπηρεσίας προσφέρω εἴς τινα. ***εἰς τὰ τοιαῦτα***=εἰς τὰς τοιαύτας δυσκόλους ἐπιχειρήσεις.

ΙΑ΄. Δυσχέρειαι τῶν Ἑλλήνων παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν καὶ διάβασις αὐτοῦ (21—22 Νοεμβρίου)

Κεφ. Γ΄. § 1—15.

§ 1—9. ***Αὖ***=πάλιν. ***εὖρος***=κατὰ τὸ πλάτος. ***δίπλεθρος***=ὁ ἔχων μῆκος δύο πλέθρα (62 μ. περίπου). ***πεδίον***, εἶναι ἡ πεδιὰς εἰς τὴν ὁποίαν ἦλθον ἀφοῦ ἐπέρασαν τὸ ὄρος. ***ὁρίζω***=χωρίζω. ***μάλα ἡδέως***=πολὺ εὐχαρίστως. ***παρεληλυθότων***, τοῦ ρ. ***παρέρχομαι***. ***μνημονεύω***=ἀναφέρω. ***μαχόμενοι διετέλεσαν***=διαρκῶς ἐμάχοντο. ***πού***=κάπου. ***ὡς κωλύσοντας***=μὲ σκοπὸν νὰ ἐμποδίσουν. ***ἐπὶ ταῖς ὄχθαις***=εἰς τὰ ὑψώματα (τὰ εὑρισκόμενα πέραν τοῦ ποταμοῦ). ***ἄνω τῶν ἱππέων***=ὄπισθεν τῶν ἱπ. ***ἄλκιμος***=γενναῖος. ***ἐλεύθεροι***=ἀνεξάρτητοι. ***τὸ γέρρον***, ἦτο ἀσπὶς τετράπλευρος πλεγμένη ἀπὸ λυγαριὰ καὶ σκεπασμένη πολλάκις μὲ δέρμα βοός. ***λόγχη*** = ἀκόντιον μὲ σιδηρᾶν αἰχμήν. ***ταύτῃ***=διὰ ταύτης. ***πειρωμένοις***, δηλ. ***διαβαίνειν*** = ὅτε προσεπάθουν νὰ δ. ***τραχὺς*** = δυσκολοδιάβατος. ***λίθοις***=ἕνεκα λ. ***ὀλισθηρὸς***=γλιστερός. ***ἦν ἔχειν***=ἦτο δυνατὸν νὰ κρατοῦν. ***εἰ φέροι***=ἂν ἐκράτει. ***γυμνοὶ***=ἀπροφύλακτοι. ***βέλος***=ἀκόντιον (πᾶν ριπτόμενον). ***ἀναχωρῶ***=ἐπιστρέφω. ***ἐν τοῖς ὅπλοις***=ἐνόπλους. ***συνειλεγμένους***, παρακμ. τοῦ ***συλλέγομαι***. ***ὁρῶσι***, (μετχ. δοτ.πληθ.) =διότι ἔβλεπον. ***δυσπορία***=τὸ δυσκολοδιάβατον. ***ἐπικεισομένους***,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μτχ. μέλλ. τοῦ **ἐπίκειμαι**=ἐπιτίθεμαι. **τοῖς διαβαίνουσι**=κατὰ τῶν διαβαινόντων. **ἀπορία**=ἀμηχανία, ἀπελπισία. **αἱ πέδαι**= τὰ δεσμά. **δεδέσθαι** (ἀπαρ. παθ. παρκμ. δέδεμαι τοῦ ρ. **δέω**)= ὅτι ἦτο δεμένος. **αὐτόμαται**=μόναι των. **περιρρυῆναι** (ἀπαμφ. παθ. ἀορ. β΄. τοῦ **περιρρέω**)=ὅτι ἔπεσον δλόγυρα. **διαβαίνειν**= περιπατεῖν. **καλῶς ἔσεσθαι**=ὅτι θὰ ἀποβοῦν τὰ πράγματα καλῶς. **ὡς τάχιστα**=εὐθὺς ὡς. **ἕως ὑπέφαινε**=ἤρχιζε νὰ φαίνεται ὀλίγον ἡ αὐγή. **θύομαι**=προσφέρω θυσίαν. **ἐπὶ τοῦ πρώτου**, δηλ. θυσιασθέντος ζῴου. **ἀριστοποιοῦμαι**=γευματίζω.

§ 10—15. **ἀριστῶντι**=ὅτε ἐγευμάτιζε. **ᾔδεσαν**, τοῦ **οἶδα**. **ὅτι ἐξείη**=ὅτι ἐπετρέπετο. **προσελθεῖν αὐτῷ... καὶ εἰπεῖν**. **ἐπεγείρω**=σηκώνω ἀπὸ τὸν ὕπνον. **τὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον**= σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. **ὡς ἐπὶ πῦρ**=διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιά. **κἄπειτα κατίδοιεν**=καὶ ἔπειτα (ὅτι) διέκριναν καλῶς. **ἐν τῷ πέραν**, δηλ. **τοῦ ποταμοῦ**. **πέτρα**=βράχος. **καθήκω**=ἐκτείνομαι. **μάρσιπος**=μικρὸς σάκκος, μποξᾶς. **κατατίθεμαι**=τοποθετῶ. **ἀντρώδης**=ἔχων σπήλαια. **δόξαι σφίσι**=(ἔλεγον) ὅτι ἐφάνη αὐτοῖς. **κατὰ τοῦτο (δηλ. τὸ μέρος) εἶναι τοῖς ἱππεῦσι προσβατὸν**=δυνατὸν νὰ πλησιάσουν. **ἐκδύντες**, ἀόρ. τοῦ **ἐκδύομαι**. **ἐγχειρίδιον**=μάχαιρα. **ὡς νευσόμενοι** (μέλλ. τοῦ **νέω** =κολυμβῶ)=διότι ἐνόμιζον ὅτι θὰ κολυμβήσουν. **πάλιν ἥκειν (ἔφασαν)**=ἔλεγον ὅτι ἐπέστρεψαν. **ἔσπενδε**=ἔκαμνε σπονδήν. Οἱ ἀρχαῖοι πρὶν πίουν ἔχυνον ὀλίγον οἶνον ἀπὸ τὸ ποτήριον εἰς τὸν βωμὸν ἢ κατὰ γῆς ἢ καὶ εἰς ἄλλο μέρος ὡς προσφορὰν εἰς τὸν θεόν, τὸν ὁποῖον ἐπεκαλοῦντο. **ἐγχέω**=χύνω οἶνον εἰς τὸ ποτήριόν τινος. **ἐκέλευε (τοὺς ὑπηρέτας)**· τοῦτο διέταξε διὰ νὰ κάμουν καὶ οἱ νεανίσκοι σπονδήν. **φήνασι**, μετχ. ἀορ. τοῦ **φαίνω**=δεικνύω, φανερώνω. **πόρος**=διάβασις (μέρος διαβατὸν τοῦ ποταμοῦ). **σπείσας**=ἐπεὶ ἔσπεισε **(σπένδω)**. **ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν**= πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ περάσουν ἀσφαλέστατα. **ὑπομένω**=μένω ὀπίσω (μένω εἰς τὴν θέσιν μου).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΒ΄. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας καὶ φιλικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑπάρχου αὐτῆς Τιριβάζου.

(23 Νοεμβρίου—4 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Δ΄. § 1—22

§ 1—13. ***Διέβησαν,*** δηλ. τὸν Κεντρίτην ποταμόν. ***ἅπαν*** (ἐπίρρ.) =ὅλως διόλου. ***λεῖος*** = οὐχὶ πετρώδης. ***οὐ μεῖον*** (ἐπίρρ.) = ὄχι ὀλιγώτερον. ***εἰς δὲ ἥν . . . κώμην***=ἡ δὲ κώμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο. ***βασίλειον***=ἀνάκτορον. ***τύρσις - εως (ἡ)*** = πύργος. ***δαψιλὴς***= ἄφθονος. ***ὑπερῆλθον***=ὑπερέβησαν. ***πρὸς ἑσπέραν***=δυτική. ***ὕπαρχος***=ὑποδιοικητής. ***βασιλεῖ,*** δηλ. τῷ ***Ἀρταξέρξῃ. ὁπότε παρείη*** =ὁσάκις ἦτο πλησίον (τοῦ βασιλέως). ***ἀναβάλλω***=ἀναβιβάζω. Τὸ νὰ ὑποβαστάζῃ καὶ βοηθῇ τις τὸν βασιλέα διὰ νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ἵππου ἐθεωρεῖτο μεγάλη τιμὴ καὶ δεῖγμα εὐνοίας. ***προσήλασε,*** τοῦ ***πρασελαύνω***=προσέρχομαι ἔφιππος. ***σπείσασθαι,*** ἀόρ. ἀπαρεμ. τοῦ ***σπένδομαι***=συνθηκολογῶ. ***ἐφ᾽ ᾧ***=μὲ τὴν συμφωνίαν. ***ἀδικῶ*** =βλάπτω. ***ὅσων δέοιντο***=ὅσων εἶχον ἀνάγκην. ***ἐπὶ τούτοις***=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν. ***δύναμις***=στρατός. ***γίγνεται τῆς νυκτὸς***= πίπτει κατὰ τὴν νύκτα. ***ἕωθεν***=πρωῒ πρωΐ. ***διασκηνῶ(-έω)***=κατασκηνώνω εἰς διάφορα μέρη. ***ἱερεῖον***=ζῷον κατάλληλον εἰς θυσίαν. ***παντοδαπὸς***=παντὸς εἴδους. ***ἀποσκεδάννυμαι***=ἀπομακρύνομαι. ***φαίνω***=φέγγω. ***ἐντεῦθεν***=κατόπιν αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως. ***καὶ γάρ..,*** δευτέρα αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν οἱ στρατηγοὶ ἀπεφάσισαν νὰ συναθροίσουν τὸ στράτευμα. ***διαιθριάζει***=καλυτερεύει ὁ καιρός. ***νυκτερεύω*** =διανυκτερεύω. ***ἄπλετος***=ἄφθονος. ***συνεπόδισε*** (ἀόρ. τοῦ ***συμποδίζω***)=ἔκαμε (ἡ χιὼν) νὰ πιασθοῦν τὰ πόδια τῶν ζῴων ἐκ τοῦ ψύχους (ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ κινηθοῦν). ***ὄκνος***=ἀπροθυμία. ***κατακειμένων***=ἐφ᾽ ὅσον (αὐτοὶ) ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς. ***ἀλεεινὸν*** =θερμαντικόν. ***ὅτῳ μὴ παραρρυείη*** (εὐκτ. ἀορ. τοῦ ***παραρρέω***) =ἐὰν δὲν ἤθελε καταρρεύσει εἴς τινα ἀπὸ τὰ πλάγια. ***γυμνός,*** δηλ. μὲ μόνον τὸ ὑποκάμισον. ***τάχα***=εὐθύς. ***ἐκείνου ἀφελόμενος*** (τοῦ ρ. ***ἀφαιροῦμαι***)=ἀφαιρέσας ἀπὸ ἐκεῖνον (τὴν ἀξίνην). ***χρίομαι,*** ἐχρίοντο ἵνα τὰ παγωμένα μέλη των καταστήσουν εὐκίνητα. ***χρῖμα***=ἄλειμμα (ὑγρὸν μὲ τὸ ὁποῖον ἠλείφοντο). ***σύειον***=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χοίρινον. **σησάμινον**=σησαμόλαδον. **τερμίνθινον**=καμωμένον ἀπὸ τὴν τέρμινθον (τσικουδιά).

§ 14—22. **στέγη**=οἰκία. **ἀπῆσαν,** δηλ. ἐκ τῶν στεγῶν. **ἐνέπρησαν,** ἀόρ. μὲ σημασίαν ὑπερσυντλ. τοῦ ρήματος **ἐμπίμπρημι**=καίω. **ἀτασθαλία**=ἀπερισκεψία. **δίκην δίδωμι**=τιμωροῦμαι. **κακῶς σκηνοῦντες,** διότι ἔμενον εἰς τὸ ὕπαιθρον. **ἀληθεύω**=δίδω ἀληθεῖς πληροφορίας. **τὰ ὄντα**=τὰ ἀληθῆ. **ἧκε**=ἐπανῆλθε. **φαρέτρα,** βελοθήκη ἀπὸ ξύλον, μέταλλον ἢ δέρμα, ἡ ὁποία ἐκρέματο ἀπὸ τοὺς ὤμους μὲ λωρίον (βλ. εἰκ.). **σάγαρις**=δίστομος πέλεκυς. **Ἀμαζόνες,** ὁ Ξενοφ. γνωρίζει τὰς Ἀμαζ. ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐν Ἀθήναις μνημεῖα τέχνης. **εἴη**=ἦν. **ἐπὶ τίνι**=πρὸς ποῖον σκοπόν. **ὡς ἐπιθησόμενον**=μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιτεθῇ. **ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ**=εἰς τὴν διάβασιν. **ἧπερ μοναχῇ εἴη πορεία**=διὰ τῶν ὁποίων (στενῶν) μόνον ἠδύναντο (οἱ Ἕλλ.) νὰ περάσουν. **ἀκούσασι**=ὅτε ἤκουσαν. **ἐπὶ τοῖς μένουσι**=ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔμενον. **ἁλόντα** (μετχ. ἀορ. β', **ἁλοὺς**) τοῦ ρ. **ἁλίσκομαι** = συλλαμβάνομαι **ὑπερβάλλω**=ὑπερβαίνω. **μένω**=περιμένω. **ἀνακραγόντες,** ἀόρ. τοῦ **ἀνακράζω**=φωνάζω δυνατά. **ὑπομένω**=ἀνθίσταμαι. **ἥλωσαν**=**ἑάλωσαν.** **ἔκπωμα**=ποτήριον. **ἀρτοκόπος**=ἀρτοποιός. **οἰνοχόοι,** οὗτοι ἀπὸ τὸν κρατῆρα μὲ τὴν οἰνοχόην (μικρὸν ἀγγεῖον) ἔχυνον οἶνον εἰς τὰ ποτήρια. **ἐπύθοντο,** ἀόρ. τοῦ **πυνθάνομαι**=πληροφοροῦμαι. **τὴν ταχίστην (ὁδὸν)**=τάχιστα. **ἐπὶ τὸ στρατόπεδον,** δηλ. **ἑαυτῶν,** ἔνθα εἶχον μείνει οἱ φύλακες ὑπὸ τὸν Σοφαίνετον. **μὴ γένοιτο**=μήπως γίνῃ. **ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι**=διατάσσω νὰ δοθῇ μὲ τὴν σάλπιγγα τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

ΙΓ'. Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς Ἀρμενίας φθάνουσι μετὰ πολλὰς κακουχίας εἰς πλουσίας κώμας αὐτῆς ἔνθα εὑρίσκουσι ἀναψυχὴν (5—20 Δεκεμβρίου).

Κεφ. Ε'. § 1—23.

§ 1—11. ***ὅπῃ δύναιντο*** = ὅσον ἠδύναντο. **τὸ στράτευμα,** δηλ. τοῦ Τιριβάζου, τὸ διασκορπισθὲν ὑπὸ τῶν πελταστῶν. **ἡγεμόνας πολλούς,** δηλ. τοὺς ἀρτοκόπους καὶ οἰνοχόους. **πρὸς τὸν ὀμφαλὸν**=σχεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. **διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου**=διὰ πεδιάδος σκεπασμένης μὲ πολὺ χιόνι. **χαλεπὸς**=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλήρης κακουχιῶν. **ἀποκάω**=κατακαίω. **πήγνυμι** = παγώνω. **τῶν μάντεων**, οἱ ὁποῖοι συνώδευον τὸν στρατόν. (Σήμερον τίνες συνοδεύουν;). **σφαγιάζομαί τινι**=προσφέρω θυσίαν εἴς τινα. **τῷ ἀνέμῳ**=οἱ ἄνεμοι ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς θεοί. **ἀνεῖναι**, ἀόρ. τοῦ **ἀνίημι**=μετριάζομαι. **τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος** =ἡ σφοδρότης τοῦ ἀνέμου. **ὀργυιὰ**= 1,85 μ. **διαγίγνομαι** =περνῶ. **οὐκ εἶχον,** διότι ὅλα τὰ ἐμάζευσαν οἱ πρότερον ἐλθόντες στρατιῶται **(οἱ πάλαι ἥκοντες)** . **οὐ προσίεσαν** (τοῦ ρ. **προσίημι)**= δὲν ἄφηνον νὰ πλησιάσουν. **ὀψίζω** = ἔρχομαι ἀργά. **εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς**=ἐὰν δὲν ἔδιδον εἰς αὐτούς. **πυρὸς**=σῖτος. **ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτὸν**=ὅ,τι δήποτε ἄλλο εἶχον φαγώσιμον. **ὧν εἶχον**=ἐκ τούτων, τὰ ὁποῖα εἶχον. **διατήκομαι**=λυώνω. **ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον**=μέχρι τοῦ ἐδάφους. **οὗ δὴ παρῆν**=καὶ ἐκεῖ βέβαια (δηλ. εἰς τοὺς βόθρους) ἦτο δυνατόν. **βουλιμιῶ**=πάσχω ἀπὸ βουλιμίαν ἤτοι ὑπερβολικὴν πεῖναν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἀπὸ ἀσιτίαν. **ὅ,τι εἴη τὸ πάθος**=τὶ ἦτο τὸ πάθημα (=ἀπὸ τὶ ἔπασχον). **ἐπειδὴ** = ὅτε. **τῶν ἐμπείρων,** δηλ. **τοῦ πάθους. περιιών**, μετχ. τοῦ **περιέρχομαι. εἴ πού τι ὁρῴη**=ὅπου ἔβλεπέ τι. **διαδίδωμι** =διαμοιράζω. **διέπεμπε τοὺς δυναμένους περιτρέχειν διδόντας (=ἵνα δίδουν) τοῖς βουλιμιῶσι. ἐπειδή τι ἐμφάγοιεν** =ὅταν ἔτρωγόν τι. **ἀμφὶ κνέφας** = ὅτε ἐσκοτείνιαζε (θάμπωμα). **ἔρυμα**=τεῖχος. **ὅσον**=περίπου. **διατελῶ τὴν ὁδὸν**= διανύω τὴν ὁδὸν (δηλ. τὴν μέχρι τῆς κώμης). **ἐνυκτέρευσαν**, δηλ. ἐν ὑπαίθρῳ.

§ 12—17. **τὰ μὴ δυνάμενα,** δηλ. πορεύεσθαι. **λείπομαι**= μένω ὀπίσω. **διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς**=χάνω τὸ φῶς μου. Οἱ πορευόμενοι διὰ μέσου χιόνος εὐκόλως προσβάλλονται ἀπὸ φλόγωσιν τῶν ὀφθαλμῶν. **οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους**=ἐκεῖνοι των ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον πέσει ἀπὸ τὸν παγετόν. **ἐπικούρημα τῆς χιόνος**=προφυλακτικὸν μέσον κατὰ τῆς χιόνος. **μέλαν τι (ὕφασμα) ἔχων·** (σήμερον τί μεταχειρίζονται;). **τῶν δὲ ποδῶν**, δηλ. **ἐπικούρημα ἦν. εἰς τὴν νύκτα**=τὴν νύκτα. **ὑπολύομαι**=βγάζω τὰ ὑποδήματα. **ὑποδοῦμαι**=φορῶ τὰ ὑποδήματα. **περιεπήγνυντο**=ὁλόγυρα (πέριξ τῶν ποδῶν) ἐπάγωναν. **ἐπέλιπε**=δὲν ὑπῆρχον πλέον (=κατεστράφησαν). **καρβάτιναι**=τσαρούχια. Ἦσαν ὅμοια μὲ τὰ γουρουνοτσάρουχα τῶν ση-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μερινῶν χωρικῶν. **νεόδαρτος βοῦς**=νεόγδαρτον δέρμα βοός. **ἀνάγκαι**=ταλαιπωρίαι. **χωρίον**=τόπος. **εἰκάζω**=συμπεραίνω. **τετηκέναι**, παρακ. τοῦ **τήκομαι**=λυώνω. **καὶ**=καὶ πράγματι. **ἦν ἀτμίζουσα (ἤτμιζεν)**=ἀνέδιδεν ἀτμούς. **νάπη**=κοιλὰς δασώδης. **ἐκτρέπομαι (τῆς ὁδοῦ)**=ἐξέρχομαι ἀπὸ τὸν δρόμον. **ὡς ᾔσθετο**=μόλις ἀντελήφθη τοῦτο. **πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ**=μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον. **ἀπολείπομαι**=μένω ὀπίσω. **τελευτῶν**=τελευταῖον. **χαλεπαίνω**=ὀργίζομαι. **οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι (ἔλεγον)**=διότι ἔλεγον ὅτι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ πορευθοῦν (καὶ ἂν δηλ. ἤθελον).

§ 17—23. **φοβῆσαι** τοῦ **φοβῶ**=ἐκφοβίζω. **μὴ**=ἵνα μή. **ἐπίοιεν**, τοῦ **ἐπέρχομαι. οἱ κάμνοντες**=οἱ ἀσθενεῖς. **προσῆσαν**, τοῦ **προσέρχομαι. διαφερόμενοι ἀμφὶ ὧν εἶχον** = φιλονικοῦντες δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶχον. **ἅτε ὑγιαίνοντες** = ἐπειδὴ ἦσαν ὑγιεῖς. **εἰς τοὺς πολ.**=κατὰ τῶν πολ. **ἐξαναστάντες**, διότι ἐκάθηντο πρὸς ἀνάπαυσιν μαζὶ μὲ τοὺς **κάμνοντας. δείσαντες**, ἀόρ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια**=φοβοῦμαι. **ἧκαν**, ἀόρ. τοῦ **ἵημι**=ρίπτω. **κατὰ τῆς χιόνος**=ἀπὸ τὸ χιόνι κάτω (εἰς μέρος κατωφερές). **ἐφθέγξατο** (τοῦ **φθέγγομαι**)=ἔκαμε λόγον (περὶ τῶν πολεμίων). **ἥξουσι** (τοῦ **ἥκω**) **ἐπ' αὐτοὺς**=θὰ ἔλθουν πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. **τοῖς στρατιώταις**· οὗτοι ἀπετέλουν μέρος τῆς ὀπισθοφυλακῆς. **ἐγκαλύπτομαι**=σκεπάζομαι. **καθειστήκει**, ὑπερσντλ. τοῦ **καθίσταμαι**=τοποθετοῦμαι. **ἀνίστασαν αὐτοὺς**=προσεπάθουν νὰ σηκώσουν αὐτούς. **ὑποχωρῶ**=προχωρῶ. **παριὼν**=πλησιάζων ἀπὸ τὰ πλάγια. **παραπέμπων**=ἀποστέλλων. **σκέψασθαι**, ἀόρ. τοῦ **σκοποῦμαι**=ἐξετάζω. **τὸ κωλῦον**, δηλ. νὰ προχωροῦν. **ὅλον τὸ στράτευμα**, πλὴν τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μὲ τὸν Χειρίσοφον, ἡ ὁποία ἐστρατοπέδευε εἰς κώμην τινά. **οἵας ἐδύναντο**· διότι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἦσαν ἀνίκανοι πρὸς φρούρησιν. **πρὸς ἡμέραν ἦν**=ἐπλησίαζε νὰ ἐξημερώσῃ. **τοὺς νεωτάτους**, δηλ. τῶν ὀπισθοφυλάκων. **ἀναστήσαντας**=ἐπειδὰν ἀναστήσωσι. **τῶν ἐκ τῆς κώμης πέμπει**=πέμπει τινὰς ἐκ τῶν ἐν τῇ κώμῃ στρατιωτῶν. **σκεψομένους** = ἵνα παρατηρήσουν. **πῶς ἔχοιεν**=εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκοντο. **ἐπὶ τὸ στρατόπεδον**· τὸ ὁποῖον ἦτο πλησίον τῆς κώμης, ὅπου ὁ Χειρίσοφος ἐστρατοπέδευε. **συνεγένοντο ἀλλήλοις**=συνηγνώθησαν οἱ περὶ τὸν Ξεν. καὶ Χει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρίσοφον. **κατὰ τὰς κώμας**=χωριστὰ εἰς τὰς κώμας. **αὐτοῦ,** δηλ. πλησίον τῆς κώμης ὅπου ἐστρατοπέδευε. **διαλαχόντες,** ἀόρ. τοῦ **διαλαγχάνω**=διαμοιράζω διὰ κλήρου.

ΙΔ΄. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς χώρας τῶν Ταόχων, τῶν Χαλύβων καὶ τῶν Σκυθηνῶν. Ἄφιξις εἰς τὸ ὄρος Θήχην ἐκ τοῦ ὁποίου βλέπουν τὴν θάλασσαν. (6 — 30 Ἰανουαρίου 400 π. Χ).

Κεφ. Ζ΄. § 1—27.

§ 1—14. ***Ἐκ τούτων*** δηλ. τῶν κωμῶν. ***εἰς Ταόχους*** = εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. ***χωρία ἰσχυρὰ***=τόποι ὀχυροί. ***ἀνακεκομισμένοι,*** τοῦ ρ. ***ἀνακομίζομαι*** = μεταφέρω (τι). ***συνεληλυθότες ἦσαν***=εἶχον συναθροισθῆ. ***προσβάλλω πρός τι***=προσβάλλω τι. ***εὐθὺς ἥκων***=εὐθὺς ὡς ἔφθασεν. ***ἐπειδὴ... ἀπέκαμνε***=ὁσάκις ἐκουράζετο. ***οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι***=διότι δὲν ἠδύναντο μαζευμένοι νὰ περικυκλώσουν (τὸ χωρίον). ***σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι,*** δηλ. ***οὖσι*** (=μὲ τοὺς ὀπισθ. οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ πελτ. καὶ ὁπλῖται)=μὲ τοὺς πελταστὰς καὶ ὁπλίτας τῆς ὀπισθοφυλακῆς. ***καλὸν (καιρὸν)*** = κατάλληλον περίστασιν. ***αἱρετέον (ἐστὶ)***=πρέπει νὰ κυριευθῇ. ***μία αὕτη πάροδός ἐστιν***=αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον μονοπάτι. ***ταύτῃ***=ἀπὸ τοῦτο. ***παριέναι,*** τοῦ ***παρέρχομαι*** = περνῶ. ***ὃς ἂν καταληφθῇ***=ὅποιος κτυπηθῇ (ὑπὸ τῶν λίθων). ***οὕτω διατίθεται***=ἰδοὺ τί παθαίνει. ***σκέλη***=εἰς τὰ σκέλη. ***ἀναλόω*** (καὶ ***ἀναλίσκω)***=ἐξαντλῶ. ***δὴ***= βεβαίως. ***ἐκ τοῦ ἐναντίου***=ἀντικρὺ (ἡμῶν). ***χωρίον***=ἀπόστασις. ***τρία ἡμίπλεθρα***=$1^1/_2$ πλέθρον. ***βάλλομαι***=κτυποῦμαι. ***τούτου,*** δηλ. τοῦ χωρίου. ***ὅσον***= περίπου. ***δασὺς***=κατάφυτος. ***διαλείπω***=ἀφήνω κενὸν διάστημα μεταξύ. ***ἀνθ᾽ ὧν***=ὄπισθεν τῶν ὁποίων. ***φέρομαι***=ρίπτομαι. ***γίγνεται ὡς***=ἀνέρχεται περίπου εἰς. ***λωφῶ***=παύω. ***παραδραμεῖν,*** τοῦ ***παρατρέχω***=διατρέχω. ***αὐτὸ ἂν τὸ δέον εἴη***= αὐτὸ θὰ ἔπρεπε (=θὰ ηὐχόμεθα) νὰ γίνῃ. ***ἔνθεν***=εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ὁπόθεν. ***ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται***=θὰ ἔχωμεν μικρόν τι διάστημα νὰ διατρέξωμεν. ***ἐν τῷ ἀσφαλεῖ***=εἰς τὴν ἀσφαλῆ θέσιν των. ***ὑπέρχομαι***=ἔρχομαι ὑποκάτω. ***καθ᾽ ἕνα***=ἀνὰ εἷς χωριστά. ***ἐφέστασαν*** = εἶχον σταθῆ εἰς ἀπόστασίν τινα. ***ἐπεὶ φέροιντο***=ὁσάκις ἐρρίπτοντο. ***ἀναχάζω***=ὑποχωρῶ. ***εὐπετῶς***=τα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χέως. **προδρομὴ**=τρέξιμον πρὸς τὰ ἐμπρός. **τὸν Καλλίμαχον, ἃ ἐποίει**= ἃ ὁ Καλλ. ἐποίει. **θεώμενον** = ὅτι θεᾶται. **δείσας μὴ οὐ... παραδράμῃ εἰς** = φοβηθεὶς μήπως δὲν φθάσῃ πρῶτος εἰς... **παρέρχεται**= ξεπερνᾷ. **ἐπιλαμβάνομαι**=πιάνω. **ἴτυς**= περιφέρεια τῆς ἀσπίδος. **παραθεῖ,** τοῦ **παραθέω**=τρέχων ξεπερνῶ. **ἀντιποιοῦμαι ἀρετῆς**=θέλω νὰ φαίνωμαι ἀνδρεῖος. **ἠνέχθη**, ἀόρ. τοῦ **φέρομαι. ῥίπτουσαι τὰ παιδία** (δηλ. εἰς τοὺς κρημνούς). **ἐπικαταρριπτῶ (—έω)**=κατόπιν ρίπτω κάτω. **ὡς ῥίψοντα**= διὰ νὰ ρίψῃ. **ἐπισπῶμαί τινα**=συμπαρασύρω τινά. **ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι**= ἐκρημνίσθησαν κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους.

§ 15—27. **ὧν διῆλθον**=ἐκ τούτων, διὰ τῆς χώρας τῶν ὁποίων ἐπέρασαν. **εἰς χεῖρας ἦσαν (**δηλ. **τοῖς Ἕλλησι). ἦτρον**= τὸ ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν μέρος (ὑπογάστριον). **πτέρυγες,** ἦσαν λωρίδες ἀπὸ δέρμα εἰς τὰς ὁποίας ἀπέληγε τὸ κάτω μέρος τοῦ θώρακος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸ ὑπογάστριον. **σπάρτον**=σχοινίον. **πυκνὰ ἐστραμμένα**=σφικτὰ πλεγμένα. **ὅσον ξυήλην**=τόσον μέγα ὅσον εἶναι ἡ ξυήλη. Αὕτη ἦτο μάχαιρα κυρτὴ πρὸς τὸ ἄκρον, ὅπως ἡ τῶν κρεοπωλῶν. **ὧν=τούτους ὧν. ἂν ἐπορεύοντο**=συνήθιζον νὰ πορεύωνται. **πόλισμα**=μικρὰ πόλις. **διὰ πεδίου εἰς κώμας**=καὶ ἀφοῦ ἐπέρασαν διὰ πεδιάδος ἔφθασαν εἰς κώμας. **ἐπισιτίζομαι**=προμηθεύομαι τρόφιμα. **διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας** = διὰ τῆς χώρας ἡ ὁποία ἦτο ἐχθρικὴ πρὸς αὐτούς. **πέντε ἡμερῶν**=ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. **τεθνάναι ἐπηγγείλατο**=ἐδήλωσεν ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ. **παρεκελεύετο (τοῖς Ἕλλησι)**=προέτρεπε τοὺς Ἕλληνας. **αἴθω** =καίω. **ᾧ καὶ**=ἐκ τούτου δὲ καί. **οὐ τῆς εὐνοίας τῶν Ἑλλ.**=ὄχι ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τοὺς Ἕλληνας. **ᾠήθησαν,** τοῦ ρ. **οἴομαι. αὐτῶν... τινὰς**=τινὰς ἐξ αὐτῶν. **ζωγρῶ(-έω)**=συλλαμβάνω ζωντανόν. **ὠμοβόειος**=ὁ κατεσκευασμένος ἀπὸ ἀκατέργαστον (ὠμὸν) δέρμα βοός. **πλείων**=ἰσχυροτέρα. **οἱ ἀεὶ ἐπιόντες... ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας**= οἱ ἑκάστοτε προσερχόμενοι πρὸς τοὺς ἀκαταπαύστως φωνάζοντας. **ὅσῳ δὴ**=ὅσον βεβαίως. **ἐδόκει δὴ... τῷ Ξεν.**=τότε πλέον ὁ Ξεν. ἐνόμισε. **μεῖζόν τι εἶναι**=ὅτι κάτι σπουδαιότερον συνέβαινε. **ἀναλαμβάνω τινὰ**=παραλαμβάνω τινά. **παραβοηθῶ**=τρέχω εἰς βοήθειαν. **τάχα δὴ**=εὐθὺς πλέον. **παρεγγυώντων,** προέτρεπον τοὺς ἐρχομένους κατόπιν νὰ σπεύσουν διὰ νὰ ἴδουν τὴν θάλασσαν. **ἐλαύνω**=κτυπῶ διὰ νὰ τρέξῃ. **ἐξαπίνης**=ἔξαφνα. **ὅτου δὴ πα-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρεγγυήσαντος=ἀφοῦ κάποιος, ἀγνοῶ ποῖος, προέτρεψε. **κολωνὸς**=ὕψωμα. Ἐποίησαν κολωνὸν ὡς τρόπαιον διὰ τὰς νίκας των. **αἰχμάλωτα**=λαφυραγωγηθέντα. **κατέτεμνε,** ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. **διακελεύομαι**=προτρέπω. **ἀποπέμπω**=ἀφήνω νὰ φύγῃ. **σκευὴ Περσική,** ἦτο ἔνδυμα πλατύ, μακρὸν καὶ μὲ πλατιὰ μανίκια· ἐκαλεῖτο δὲ **κάνδυς**. **δακτυλίους,** τοὺς ὁποίους ἐφόρουν οἱ Ἕλληνες. **οὗ σκηνήσουσι**=ὅπου ἔμελλον νὰ κατασκηνώσουν. **ἣν πορεύσονται εἰς...**=τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ πορευθοῦν διὰ νὰ ἔλθουν εἰς...

ΙΕ΄. Οἱ Ἕλληνες πορευόμενοι διὰ τῆς χώρας τῶν Μακρώνων καὶ τῶν Κόλχων φθάνουν εἰς Τραπεζοῦντα ἔνθα τελοῦσι θυσίας καὶ ἀγῶνας. (1—12 Φεβρουαρίου).

Κεφ. Η΄. § 1—28.

§ 1—9. **ὑπὲρ δεξιῶν**=ὑπεράνω των δεξιά. **οἷον χαλεπώτατον**=παρὰ πολὺ δύσβατον. **ἐξ ἀριστερᾶς (χειρὸς)**=πρὸς τὰ ἀριστερά. **κατ᾽ ἀντιπέρας τῆς διαβάσεως**=ἀπέναντι τοῦ μέρους, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπρόκειτο νὰ περάσουν. **διεκελεύοντο,** δηλ. πρὸς **ἐπίθεσιν. ἐξικνοῦντο** (δηλ. **τοὺς Ἕλληνας**)=ἔφθανον τοὺς Ἑλλ. **λέγων**=διαβεβαιῶν. **ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι**=ὅτι αὕτη ἡ χώρα εἶναι πατρίς μου. **ἀλλ᾽ οὐδὲν**=οὐδέν. **τὶ**=διατί. **ἀντιτετάχαται**=**ἀντιτεταγμένοι εἰσί. χρῄζω**=θέλω. **οὐ κακῶς γε ποιήσοντες**=(ἐρχόμεθα) ὄχι βεβαίως, ἵνα βλάψωμεν (τὴν χώραν σας). **εἰ δοῖεν ἂν**=ἂν δύνανται νὰ δώσουν. **τούτων,** δηλ. ὅτι δὲν ἔρχονται μὲ κακὸν σκοπόν. **ἔφασαν**, δηλ. οἱ Μάκρωνες. **συνεκκόπτω**=κόπτω μαζὶ μὲ ἄλλον. **ὁδοποιῶ τὴν ὁδὸν**=κάμνω τὸν δρόμον βατόν. **ὡς διαβιβῶντες** (μέλλ. τοῦ **διαβιβάζω**)=ἵνα διευκολύνουν τὴν διάβασιν. **ἀγορὰ**=τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. **παράγω**=παρακολουθῶν ὁδηγῶ. **καθίστημί τινα ἐπί τι**=φέρω τινὰ εἴς τι. **φάλαγγα**=εἰς φάλαγγα. Ἡ κατὰ μέτωπον αὕτη πορεία, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ λόχοι ἐβάδιζον συμπεπυκνωμένοι πλησίον ἀλλήλων, ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον ὁσάκις ὁ ἐχθρὸς ἦτο πλησίον καὶ προητοιμάζοντο εἰς μάχην. **ὡς ἄξοντες**=ἵνα προχωρήσουν. **βουλεύσασθαι συλλεγεῖσι**=**συλλεγῆναι καὶ βουλεύσασθαι.**

§ 10—21. *Δοκοίη* δηλ. **αὐτῷ. παύω τὴν φάλαγγα**=δια-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λύω τὴν εἰς φάλαγγα παράταξιν. **λόχοι ὄρθιοι,** ἦτο εἶδος παρατάξεως κατὰ τὸ ὁποῖον αἱ 4 ἐνωμοτίαι ἑκάστου λόχου ἵσταντο οὕτως ὥστε ἡ μία νὰ εἶναι ὄπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἷς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες μικρὰ κενὰ μεταξὺ αὐτῶν. Τοιουτοτρόπως ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν αἱ φυσικαὶ ἀνωμαλίαι ὑπερενικῶντο, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ δὲν ἠδύνατο ὁ ἐχθρὸς νὰ διασπάσῃ λόχον ἢ νὰ εἰσχωρήσῃ μεταξὺ αὐτῶν, διότι εὐκόλως παρεῖχον βοήθειαν οἱ παραπλεύρως ἱστάμενοι. **ἡ μὲν γὰρ... διασπασθήσεται... ἔπειτα περιττεύσουσι·** εἶναι αἱ δύο αἰτίαι διὰ τὰς ὁποίας ὁ Ξεν. προτιμᾷ τοὺς ὀρθίους λόχους. **τῇ μέν... τῇ δὲ**=ἀλλοῦ μέν... ἀλλοῦ δέ. **ἄνοδον**=ἀδιάβατον. **εὔοδον**=εὐκολοδιάβατον. **ἤν... προσάγωμεν**=ἐὰν ἐπερχώμεθα. **ἐπὶ πολλῶν**=εἰς βάθος πολλῶν. Ἡ φάλαγξ κατὰ τὰς περιστάσεις εἶχεν ἄλλοτε μὲν μικρότερον τὸ μέτωπον καὶ μεγαλύτερον τὸ βάθος ἄλλοτε δὲ μεγαλύτερον τὸ μέτωπον καὶ μικρότερον τὸ βάθος **(ἐπ᾽ ὀλίγων). περιττεύω τινὸς**=ὑπερφαλαγγίζω τινά. **οἱ περιττοὶ**=οἱ πλεονάζοντες (εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς παρατάξεως). **οὐδὲν ἂν εἴη**=οὐδόλως θὰ εἶναι. **εἰ διακοπείη**=ἐὰν διασπασθῇ. **ἐμπίπτω**=ἐπιπίπτω. **εἴ πῃ**=ἐὰν εἰς κανὲν μέρος. **χωρίον**=χῶρος. **κατασχεῖν τοῖς λόχοις**=νὰ καταλάβωμεν μὲ τοὺς λόχους. **διαλείπω**=ἀφήνω κενὸν διάστημα εἰς τὸ μεταξύ. **ὅσον γενέσθαι**=ὥστε νὰ εὑρεθοῦν. **προσίασι**=θὰ πλησιάσουν (τὸν ἐχθρόν). **ᾗ τε... ταύτῃ**=καὶ ὅπου... ἐκεῖ. **ἄξει** (ἀμτβ.)=θὰ ἔλθῃ. **ἔδοξε,** δηλ. **τοῖς στρατηγοῖς. ἀπιὼν**=ἐνῷ μετέβαινε. **ἐμποδὼν** (ἐπίρρ.)=ἐμπόδιον. **τὸ μὴ ἤδη εἶναι**=τοῦ νὰ μὴ εἴμεθα πλέον. **ἔνθα,** δηλ. εἰς τὴν θάλασσαν. **πάλαι**=πρὸ πολλοῦ. **χώρα**=θέσις. **ἕκαστοι,** δηλ. τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον συνέλθει εἰς σύσκεψιν πλησίον τοῦ Χειρισόφου. **σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατὸν (δηλ. ἐγένετο)**=περιεῖχε περίπου ἑκατὸν ἄνδρας. **τριχῇ ἐποιήσαντο**=ἔταξαν εἰς τρία μέρη χωριστά. **εὔχεσθαι,** κάμνουν προσευχὴν ἀντὶ τῆς συνήθους θυσίας. **γενόμενοι**=ταχθέντες. **ἀντιπαραθέοντες**=τρέχοντες ἀντικρὺ (τῶν Ἑλλ.) παραλλήλως πρὸς τὸ μέτωπον αὐτῶν, ἵνα ἀποφύγουν τὴν ὑπερφαλάγγισιν. **πολὺ**=μέγα μέρος. **ἤρξαντο,** δηλ. **οἱ πελτασταί. φυγῇ ἐτράπετο**=ἔφυγε. **τὰ ἄλλα οὐδὲν=τῶν ἄλλων οὐδέν,** δηλ. **ἦν. καὶ**=ἰδίως. **τὰ σμήνη**=τὰ μελίσσια. **κηρίον**=μελόπηττα. Τὸ μέλι τοῦτο **μαινό-**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενον (σήμερον τρελλόμελι) καλούμενον, συλλέγουν αἱ μέλισσαι ἀπὸ ἄνθη ναρκωτικὰ καὶ καθαρκτικά, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. **ἄφρων γίγνομαι**=χάνω τὰ λογικά μου. **ἤμουν**, παρατ. τοῦ **ἐμῶ (-έω)**=κάμνω ἐμετόν. **ἐδηδοκότες**, παρακμ. τοῦ **ἐσθίω. ἐῴκεσαν**, τοῦ **ἔοικά (τινι)**=ὁμοιάζω πρός τινα. **μεθύουσι**, δηλ. **ἀνθρώποις. ὥσπερ τροπῆς γενομένης**=ὡσὰν νὰ εἶχε γίνει ἧττα καὶ καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ. **πως**=περίπου. **ἀναφρονῶ**=ἐπανέρχομαι εἰς τὰ λογικά μου. **ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας**=ὅπως σηκώνεταί τις ὅταν πίῃ καθάρσιον ἰσχυρὸν ἢ ναρκωτικόν.

§ 22—28. ξένια=δῶρα φιλοξενίας. **ἄλφιτα**=κρίθινον ἄλευρον. **συνδιαπράττομαι ὑπέρ τινος**=μεσιτεύω νὰ γίνῃ συνθήκη πρὸς ὄφελός τινος. **εὔξαντο**, πότε καὶ τὶ ἔταξαν οἱ Ἑλλ.(βλ. Βιβλ. Γ΄. 2, 9). **ἱκανοὶ ἀποθῦσαι** = ἀρκετοὶ ὥστε νὰ προσφέρουν τὴν θυσίαν τὴν ὁποίαν ἔταξαν. **σωτήρια (ἱερὰ)**=διὰ τὴν σωτηρίαν (των). **ἡγεμόσυνα (ἱερὰ)**=διὰ τὴν ἀσφαλῆ καὶ καλὴν ὁδηγίαν. **Ἡρακλεῖ**, οὗτος ἐθεωρεῖτο προστάτης τῶν ταλαιπωρουμένων εἰς τὰς πορείας. **γυμνικὸς ἀγὼν**=σωματικαὶ ἀσκήσεις. **εἵλοντο** τοῦ **αἱροῦμαι**=ἐκλέγω. **κατακανών**, ἀόρ. τοῦ **κατακαίνω**. Ὁ φονεὺς ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος μέχρι τῆς συνδιαλλαγῆς αὐτοῦ μετὰ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος, ἡ ὁποία ἐπετυγχάνετο διὰ τῆς πληρωμῆς χρημάτων εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος. **δρόμος**=τόπος ὅπου γίνεται ὁ ἀγὼν τοῦ δρόμου (στάδιον). **ἐπιμεληθῆναι δρόμου**=νὰ φροντίσῃ περὶ κατασκευῆς προχείρου σταδίου. **προστατῶ** = εἶμαι ἐπιμελητής. **τὰ δέρματα**, παρέδοσαν εἰς τὸν Δρακόντιον ἵνα χρησιμεύσουν ὡς βραβεῖα διὰ τοὺς νικητάς. **ἡγεῖσθαι (δηλ. αὐτοῖς)**= νὰ ὁδηγῇ (αὐτούς). **οὗπερ**=ὅπου ἀκριβῶς. **ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτω**=εἰς τόσον ἀνώμαλον καὶ γεμᾶτον ἀπὸ δένδρα τόπον. **μᾶλλόν τι ἀνιάσεται** = θὰ πονέσῃ κατά τι περισσότερον. **στάδιον**= ἁπλοῦς δρόμος ἤτοι 186 μ. **δόλιχος** =μακρὸς δρόμος (ἑπταπλάσιος τοῦ σταδίου). **παγκράτιον** = πάλη καὶ πυγμὴ συγχρόνως. **θέα** = θέαμα. **καταβαίνω (εἰς τὸ στάδιον)** = λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. **ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων** = ἐπειδὴ παρετήρουν (αὐτοὺς) οἱ συστρατιῶταί των. **ἔδει αὐτοὺς (δηλ. τοὺς ἵππους)... ἄγειν (δηλ. τοὺς ἱππέας)**=ἔπρεπε αὐτοὺς νὰ ὁδηγοῦν οἱ ἱππεῖς... **κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας**=ἀφοῦ οἱ ἱππεῖς τρέξουν μὲ τοὺς ἵππους των εἰς τὸν κατήφορον. **ὑποστρέψαντας ἐν**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῇ θαλάττῃ=ἀφοῦ στραφοῦν πλησίον τῆς θαλάσσης. ***πρὸς τὸν βωμόν***, ὁ βωμὸς ἐχρησίμευεν ὡς ἀφετηρία ***(βαλβὶς)*** καὶ τέρμα, ἡ δὲ θάλασσα ὡς ***καμπτήρ***. ***καλινδοῦμαι***=κυλίομαι. ***οἱ πολλοὶ***= οἱ περισσότεροι (τῶν ἵππων). ***τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον***=τὸ πολὺ ἀνηφορικὸν μέρος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΙΣΤ΄. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα καὶ σύσκεψις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (12 Φεβρουαρίου — 12 Μαρτίου).

Κεφ. Α΄. § 2—17.

§ 2—8. ***Ἐκ τούτου*** δηλ. μετὰ τὴν θυσίαν καὶ τοὺς ἀγῶνας. ***ἀνέστη***, μόνος ὁ ὁμιλῶν ἵστατο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκάθηντο. ***ἀπείρηκα*** παρκμ. τοῦ ρ. ***ἀπαγορεύω***=ἀποκάμνω. ***τάξις***=στρατιωτικὴ παράταξις. ***παύομαί τινος***=ἀπαλλάττομαι ἀπό τι. ***ὥσπερ Ὀδυσσεύς***, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐταλαιπωρήθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκταθεὶς ἐπὶ πλοίου τῶν Φαιάκων ἐπέστρεψεν εἰς Ἰθάκην. ***ἀναθορυβῶ***=μὲ φωνὰς ἐπιδοκιμάζω. ***οἱ παριόντες***=οἱ παρουσιαζόμενοι (νὰ ὁμιλήσουν). ***ναυαρχῶν*** δηλ. τοῦ ἐν Βυζαντίῳ στόλου τῶν Σπαρτιατῶν. ***οἶμαι ἐλθεῖν ἂν***=νομίζω ὅτι θὰ ἐπιστρέψω. ***τριήρεις***=πολεμικὰ πλοῖα. ***πλοῖα***= μεταγωγικά. ***τὰ ἄξοντα ἡμᾶς***=τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς μεταφέρουν. ***ἔστ᾽ ἂν ...ἔλθω***=ἕως ὅτου ἐπιστρέψω. ***ἥσθησαν*** παθ. ἀόρ. τοῦ ***ἥδομαι***. ***ψηφίζομαι***=ἀποφασίζω. ***ἐπὶ πλοῖα***=διὰ πλοῖα. ***στέλλομαι***= ἑτοιμάζομαι ν᾽ ἀναχωρήσω. ***καιρὸς***=πρέπον. ***ἐν τῇ μονῇ*** = κατὰ τὴν ἐδῶ διαμονήν μας. ***οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία (δηλ. ἐστὶ)=οὔτε εὐπορία ἐστὶ τούτου (=χρημάτων) ὅτου ὠνησόμεθα***=οὔτε ἔχομεν χρήματα πολλὰ μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀγοράζωμεν. ***εἰ μὴ ὀλίγοις τισὶ (εὐπορία ἐστὶ)***=ἐκτὸς εἰς... ***προνομαὶ***=ἐκδρομαὶ συντεταγμένου στρατοῦ εἰς χώραν ἐχθρικὴν πρὸς διαρπαγήν. ***ἄλλως*** = ἀσκόπως. ***ὡς***=ἵνα. ***ἡμᾶς***, δηλ. ***τοὺς στρατηγούς***.

§ 9—17. ***ἐπὶ λείαν γὰρ***=διὰ λαφυραγωγίαν βεβαίως. ***ἐκ-***

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πορεύομαι=ἐξέρχομαι. **ὅποι**=εἰς ποῖον μέρος. **συμπαρασκευάζω** =βοηθῶ εἰς τὴν ἑτοιμασίαν. **ἐγχειρῇ ποι**=ἐπιχειρῇ νὰ ἐπιτεθῇ κάπου. **τὴν δύναμιν (τούτων) ἐφ' οὓς ἂν ἴωσι**=τὴν δύναμιν τούτων ἐναντίον τῶν ὁποίων θὰ ἐπέλθουν. **ἐννοῶ τι**=σκέπτομαί τι. **σχολή (ἐστι) τοῖς πολεμίοις**=ἔχουν καιρὸν οἱ ἐχθροί. **λῄζομαί τινα**=κάμνω ληστρικὰς ἐπιδρομὰς κατά τινος. **ὑπερκάθημαί τινος**=εἶμαι στρατοπεδευμένος ὑπεράνω τινός. **κατὰ μέρος**= κατὰ σειράν. **ἧττον ἂν δύναιντο**=δυσκολώτερον θὰ ἠδύναντο. **θηρᾶν**=**λῄζεσθαι**. **ἔτι τοίνυν...**=ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὰ ἑξῆς προσέχετε. **οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν(=τούτων ἃ)**=οὐδεμία ἀνάγκη θὰ ὑπῆρχε τούτων, τὰ ὁποῖα. **συμπαρασκευάζειν**, μετὰ τοῦ Χειρισ. **αὐτόθεν** =ἀπ' ἐδῶ. **ὑπαρχόντων**, ὑποθ. μτχ. **μακρὰ πλοῖα**=πολεμικὰ πλοῖα. **κατάγω**=διὰ τῆς βίας φέρω εἰς τὸν λιμένα. **παραλύομαι τὸ πηδάλιον**=ἀφαιρῶ τὸ τιμόνι. **οὐκ ἂν ἀπορήσαιμεν κομιδῆς** =δὲν θὰ ἔχωμεν ἔλλειψιν μέσου μεταφορᾶς κατὰ θάλασσαν. **εἰκὸς** =ὀρθόν. **ὅσον ἂν χρόνον**=ἕως ἄν. **συντίθεμαι**=συμφωνῶ **ἢν ἄρα ταῦτα μὴ ἐκπεραίνηται ἡμῖν**=ἂν τυχὸν δὲν κατορθώσωμεν νὰ τελειώσωμεν ταῦτα (δηλ. τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ μεταγωγικὰ πλοῖα). **ὁδοποιῶ (ὁδὸν)**=κάμνω τὸν δρόμον διαβατόν. **ἐπιψηφίζω** =θέτω εἰς ψηφοφορίαν πρότασίν τινα. Τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶχεν ὁ στρατηγὸς ἢ ὁ ἑκάστοτε ἀγορεύων καὶ κάμνων τὴν πρότασιν. **οὐδὲν**=οὐδόλως. **πεντηκόντορος**, ναῦς μὲ 50 κουπιὰ (βλ. εἰκ.). **ᾗ ἐπέστησαν** (τοῦ ρ. **ἐφίστημι**)=εἰς τὴν ὁποίαν διώρισαν πλοίαρχον. **ᾤχετο ἀποδρὰς**=**ἀπέδρα**, τοῦ **ἀποδιδράσκω**=δραπετεύω. **πολυπραγμονῶ τι**=ἀνακατεύομαι εἰς ξένας ὑποθέσεις. **ᾗ ἐπεστάθη** (τὸ παθητ. τοῦ **ἐπέστησαν**)=εἰς τὴν ὁποίαν διωρίσθη. **ὁπόσα λαμβάνοι**=ὅσα συνελάμβανε. ἐ**πὶ τὸ στρατόπεδον**, δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Τραπεζοῦντος, ὅπου τὸ στρατόπεδον. **ἀγώγιμα**=φορτία. **ἐξαιροῦμαι**=ξεφορτώνω. **παραγωγὴ**=ἡ δι' ἀκτοπλοΐας μετακόμισις (στρατοῦ πρὸς λαφυραγωγίαν). **ἦν**=συνέβαινον. **χαλεπὸν** =ὀχυρὸν ἐκ φύσεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΖ΄. Ἄφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα καὶ διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων (12—25 Μαρτίου)

Κεφ. Γ΄. § 1—13.

§ 1—8. ***Ἦν λαμβάνειν ἔτι***=ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ λαμβάνουν ***(σὺν προνομαῖς)***. ***ἀπιτέον εἶναι***=ὅτι ἔπρεπε ν᾽ ἀπέλθουν (ἐκ Τραπεζοῦντος). ***τὰ πλοῖα***· τίνα ; ***παῖδας καὶ γυναῖκας***, δηλ. ***αἰχμαλώτους***. ***ὡδοποιημένη***=διωρθωμένη. ***ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις... καὶ ἀριθμὸς***=ἐπιθεώρησις καὶ ἀρίθμησις τοῦ στρατοῦ μὲ τὰ ὅπλα του (ὡπλισμένου). ***καὶ εἴ τις νόσῳ***=καὶ μερικοὶ ἀπὸ ἀσθενείας. ***διαλαμβάνουσι***=μοιράζονται. ***τὸ γενόμενον ἀργύριον***=τὰ εἰσπραχθέντα χρήματα. ***ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων*** (οὐδ. γέν.)=ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν λαφύρων (ἀνθρώπων, ζῴων, κλπ.). ***ἡ δεκάτη***· ταύτην οἱ ἀρχαῖοι πάντοτε ἀπεχώριζον καὶ προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς εἴτε εἰς χρήματα εἴτε εἰς ἀφιέρωμά τι. ***ἐξεῖλον***, τοῦ ρ. ***ἐξαιρῶ***=ἀποχωρίζω. ***τὸ μέρος***=τὸ ἀνάλογον εἰς αὐτὸν μέρος. ***θησαυρός***· ἦτο οἰκοδόμημα χρησιμεῦον ὡς ἀποθήκη τῶν ἀφιερωμάτων τῶν προσφερομένων ὑπὸ μιᾶς πόλεως. Θησαυροὺς εἶχον πολλαὶ πόλεις εἰς Δελφοὺς καὶ Ὀλυμπίαν. ***ὅτ᾽ ἀπῄει τὴν εἰς Β. ὁδὸν***=ὅτε ἐπορεύετο εἰς Βοιωτίαν (394 π. Χ.). ***κινδυνεύσων ἰέναι***=ὅτι πορεύεται πρὸς κίνδυνον. ***ὅ,τι οἴοιτο***=ὅ,τι δήποτε θὰ ἐνόμιζεν. ***χαριεῖσθαι***, μέλλ. τοῦ ***χαρίζομαί τινι***=εἶμαι ἀρεστὸς εἴς τινα. ***θεωρήσων***=ἵνα παρευρεθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας ὡς θεατής. ***παρακαταθήκη***=τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν χρήματα πρὸς φύλαξιν. ***χωρίον***=κτῆμα. ***τῇ θεῷ***=διὰ τὴν θεάν. ***ἀνεῖλεν***, ἀόρ. τοῦ ***ἀναιρῶ***=χρησμοδοτῶ. ***τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν***· ἦτο ὀνομαστὸς θεωρούμενος ἓν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἐπυρπόλησεν αὐτὸν ὁ Ἡρόστρατος τὴν νύκτα καθ᾽ ἣν ἐγεννᾶτο ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος (356). ***ὁ θεὸς***=ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων. ***κόγχη***=κογχύλιον.

§ 9—13. ***βωμός***, τὸ μέρος ὅπου ἐγίνετο ἡ θυσία. Κατεσκευάζοντο δὲ οἱ βωμοὶ μὲ πλίνθους καὶ βραδύτερον μὲ λαξευμένους μεγάλους λίθους. Εἶχον σχῆμα στρογγύλον ἢ τετράγωνον καὶ ἐστολίζοντο μὲ στεφάνους καὶ ἄνθη. ***τὸ λοιπὸν***=ἔκτοτε. ***δεκατεύω***= ἀποχωρίζω τὸ δέκατον. ***τὰ ὡραῖα***=οἱ καρποί. ***οἱ πολῖται***, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι. ***τῆς ἑορτῆς***· ἡ ὁποία ἐπηκολούθει μετὰ τὴν θυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σίαν. **τοῖς σκηνοῦσι**=εἰς τοὺς ἑορτάζοντας. **ἄλφιτα·** ταῦτα ἐτρώγοντο ἐν εἴδει πλακοῦντος. **τραγήματα**=ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, κάστανα κτλ.). **λάχος**=μερίδιον. **τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς**=ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα ζῷα, τὰ ὁποῖα ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἱερῶν βοσκημάτων. **ἐξ αὐτοῦ**=ἐν αὐτῷ. **σῦς**=χοῖρος ἄγριος. **ἔστι**=κεῖται. **ᾗ πορεύονται**=εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὁποίου πορεύονται. **ἔνι**=ἔνεστι. **εὐωχεῖσθαι**=τρέφεσθαι. **ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὡραῖα**=ὅσων οἱ καρποὶ τρώγονται ξηροὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα, κάστανα). **ὡς μικρὸς μεγάλῳ**=ὡς μικρὸς δύναται νὰ ὁμοιάζῃ μὲ μεγάλον. **εἴκασται**=ἔχει ὁμοιότητα. **ξόανον**=ξύλινον ἄγαλμα. **στήλη**=πλὰξ λιθίνη. **ἱερὸς τῆς Ἀρτέμιδος**=ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἄρτεμ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ξεν. ἦσαν ἐν χρήσει μόνον τὰ κεφαλαῖα γράμματα χωρὶς τόνον, πνεύματα καὶ στίξιν, τὰ ὁποῖα εἰσήχθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν λογίων τὸν 3ον αἰῶνα π. Χ. **καταθύειν, ἐπισκευάζειν,** κεῖνται ἀντὶ τῆς προστακτικῆς **καταθυέτω, ἐπισκευαζέτω. τῇ θεῷ μελήσει** (=θὰ φροντίσῃ ἡ θεὰ)=θὰ τὸν τιμωρήσῃ ἡ θεά.

ΙΗ΄. Πορεία διὰ τῆς χώρας τῶν Χαλύβων καὶ Τιβαρηνῶν, ἄφιξις εἰς Κοτύωρα καὶ διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων
(2 Ἀπριλίου — 19 Μαΐου).

Κεφ. Ε΄. § 1 — 25.

§ 1—6. ***Εἰς Χάλυβας***=εἰς τὴν χώραν τῶν Χαλ. **ὁ βίος ἐστί τινι ἀπό τινος**= ζῇ τις ἀπό τινος. **σιδηρεία** = κατεργασία τοῦ σιδήρου. **ἐρυμνὰ χωρία**=τόποι ὀχυροί. **ἧττον** δηλ. **τῶν Μοσσυνοίκων. ὀνηθῆναι**, **τοῦ ὀνίναμαι**=ὠφελοῦμαι. **ἐπιμένω**=περιμένω. **ἔστε**=ἕως ὅτου. **καταθυσάντων,** χρον. μτχ. τοῦ **καταθύω. ἀποδείκνυμαι γνώμην**=ἐκφράζω γν. **ὅτι οὐδαμῇ προσίοιντο**=ὅτι κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἐπιδοκιμάζουν. **πομπή**=τελετή, λιτανεία. **ἕκαστοι,** δηλ. Ἀρκάδες, Αἰνιᾶνες, κ.τ.λ.

§ 7—12. **φοβούμενοι,** δηλ. οἱ Σινωπεῖς. **προηγορῶ**=ὁμιλῶ ἐξ ὀνόματός τινος. **δεινὸς λέγειν**=ἱκανὸς ῥήτωρ. **ἐπαινέσοντας**=ἵνα ἐπαινέσωμεν. **συνησθησομένους** (δηλ. **ὑμῖν**), τοῦ ρ. **συνήδομαι. διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων**=ἀφοῦ ἐδοκι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάσατε πολλὰς καὶ φοβερὰς δυσκολίας **σεσωσμένοι πάρεστε**=ἐφθάσατε ἐδῶ σῶοι. **καὶ αὐτοὶ**=καὶ ἡμεῖς αὐτοί. **ἀγαθόν τι πάσχω**= ἀπολαύω εὐεργεσίας τινός. **πώποτε**= ποτὲ ἕως τώρα. **ὑπάρχω** = πρῶτος ἀρχίζω. **ἀφελόμενοι,** τοῦ **ἀφαιροῦμαί τινά τι**=ἀφαιρῶ ἀπὸ κάποιον κάτι. **διὸ**=διὰ τοῦτο δέ. **τεταγμένος** = ὡρισμένος. **παρεληλυθότας**, τοῦ **παρέρχομαι**=εἰσέρχομαι. **ὑμᾶς... ἐνίους**= **ὑμῶν ἐνίους. βίᾳ... οὐ πείθοντας**=μὲ τὴν βίαν ὄχι μὲ τὸ καλό. **οὐκ ἀξιοῦμεν**=δὲν ἐγκρίνομεν.

§ 13—23. **ἀγαπῶ ὅτι**=εἶμαι εὐχαριστημένος ὅτι **τὸ σῶμα**= ἡ ζωή. **χρήματα**=λάφυρα. **ἄγω καὶ φέρω**=μεταφέρω. **ἀνθ᾽ ὧν ἐτίμησαν** = διὰ τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμον. **ἀντιτιμῶ** =τιμῶ καὶ ἐγώ. **ἐφ᾽ οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο**=ἐναντίον τῶν ὁποίων αὐτοὶ μᾶς ὡδήγουν. **ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον**=τὶ λογῆς ἀνθρώπους μᾶς εὗρον. **ὅποι ἄν. . ἔχωμεν** = **ὅποι ἂν ἔλθωμεν μὴ ἔχοντες. ἄν τε... ἄν τε** = εἴτε... εἴτε. **οὐχ ὕβρει, ἀλλὰ ἀνάγκῃ** = ὄχι ἀπὸ ἀλαζονείαν ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκην. **καίπερ οὐχ ὑπηκόους ὄντας,** συνεπῶς οὐχὶ ἐχθρούς μας. **τῶν ἐκείνων** =**τῶν πραγμάτων ἐκείνων. Κοτυωρίτας**=ὡς πρὸς τοὺς Κοτυωρίτας. **ὁ παρ᾽ ὑμῶν ἁρμοστὴς**=ὁ διοικητής, τὸν ὁποῖον σεῖς ἔχετε διορίσει. **ὃ δὲ**=ὡς πρὸς ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον... **ἀνέῳγον (**τοῦ **ἀνοίγω),** δηλ. οἱ **Κοτυωρῖται. ᾗ ..ταύτῃ**=ὅπου...ἐκεῖ. **αὐτὸ τὸ χωρίον**=αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ τείχους (ὡς εὐάλωτον). **ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἁρμοστῇ ὦσιν**=διὰ νὰ μὴ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὑμ. ἁρμ. **ἀλλ᾽ (ὅπως) ἐφ᾽ ἡμῖν ᾖ**=ἀλλ᾽ ἵνα δυνάμεθα ἡμεῖς. **κομίζομαί τινα**=παραλαμβάνω τινά. **εὖ ποιῶ**=εὐεργετῶ. **ἀντευποιῶ**=ἀποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. **κακῶς,** δηλ. **ποιῇ. ἀλέξασθαι,** ἀόρ. τοῦ **ἀλέξομαι**=ἀποκρούω. **ἃ δὲ**=ὡς πρὸς ὅσα δέ. **ὡς** =ὅτι δηλ. **ἡμεῖς δὲ**=μάθε ὅτι ἡμεῖς. **ὁ Παφλαγὼν**=ὁ Κορύλας. **συμπράττοντες αὐτῷ (ταῦτα)**, **ὧν ἐπιθυμεῖ**=βοηθοῦντες αὐτὸν εἰς αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐπιθυμεῖ.

§ 24—25. **ἐκ τούτου**=μετὰ τοὺς λόγους τοῦ Ξεν. **μάλα...χαλεπαίνοντες τῷ Ἑκατ. τοῖς εἰρημένοις**=ὅτι πολὺ ὠργίζοντο κατὰ τοῦ Ἑκατ. διὰ τὰ λεχθέντα (ὑπ᾽αὐτοῦ). **παρέρχομαι**=λαμβάνω τὸν λόγον. **ὅτι οὐχ ἥκοιεν**=ὅτι δὲν ἦλθον. **ἐπιδείκνυμι** =ἀποδεικνύω. **τά τε ἄλλα**=καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ζητήματα. **ἀνεπυνθάνοντο (ἑκάτεροι) ὧν ἐδέοντο**=ἐζήτουν πληροφορίας ἀμοιβαίως περὶ τούτων, τὰ ὁποῖα ἐνδιέφερον καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δὲ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΙΗ΄. Ἡ μετὰ τῶν Παφλαγόνων συνθήκη τῶν Ἑλλήνων καὶ πλοῦς αὐτῶν εἰς Ἁρμήνην. Ἐπάνοδος τοῦ Χειρισόφου ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ἀπολύτου ἄρχοντος. (20—26 Μαΐου).

Κεφ. Α΄. § 1—33.

§ 1—6. ***ἐκ τούτου***=μετὰ ταῦτα. ***ἐν τῇ διατριβῇ***=κατὰ τὴν ἐν Κοτυώροις διαμονήν των. ***ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς***=ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα. ***κλωπεύω***=ληστεύω. ***εὖ μάλα***=μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα. ***πρόσω (τοῦ στρατοπέδου)***=μακρὰν τοῦ στρ. ***πολεμικῶς ἔχω***=διάκειμαι ἐχθρικῶς. ***ἐκ τούτων***=ἕνεκα τούτων. ***παρὰ***=πρός. ***ἔχοντας ἵππους...***=κομίζοντας ἵππους (ὡς δῶρα). ***ὅτι εἴη***=ὅτι ἦτο. ***ἐπὶ ξένια***=εἰς φιλοξενίαν. ***τῶν ἄλλων ἀνδρῶν (δηλ. τῶν Ἑλλήνων), οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖν)***=ὅσους ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δικαιότατον νὰ προσκαλοῦν. ***ἱερεῖα***=ζῷα πρὸς θυσίαν. ***εὐωχία ἀρκοῦσα***=πλούσιον συμπόσιον. ***κατακείμενοι***, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον πλαγιασμένοι εἰς κλίνας καὶ στηριζόμενοι εἰς τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα. ***σκίμπους***=μικρὰ κλίνη. ***κεράτινα***=καμωμένα ἀπὸ κέρατα βοῶν. ***σπονδαί***, οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔπινον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ· ὁ πότος ἤρχιζε ἀφοῦ οἱ συμπόται ἐκαθαρίζοντο καὶ ἐστεφανοῦντο· ἤρχιζον δὲ μὲ σπονδὰς πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ μὲ ὕμνον (παιᾶνα) πρὸς αὐτούς. Κατὰ τὸν πότον ἔπινον, ἔπαιζον διάφορα παιγνίδια, ἔψαλλον μὲ συνοδείαν μουσικῆς, ἐχόρευον καὶ συνδιελέγοντο περὶ διαφόρων ζητημάτων. ***πρὸς αὐλὸν***=κατὰ τὸν ἦχον αὐλοῦ· ἦτο δὲ οὗτος ὄργανον ἀπὸ καλάμι, ξύλον ἢ μέταλλον (βλ. εἰκ.). ***ὀρχοῦμαι***=χορεύω. ***ἅλλομαι***=πηδῶ. ***κούφως***=ἐλαφρά. ***ὡς πᾶσιν ἐδόκει***=καθὼς ἐνόμισαν πάντες. ***ὁ δ'(έ)***, δηλ. ***πληγωθείς***. ***τεχνικῶς πως***=μὲ κάποιαν τέχνην. ***σκυλεύω***=ἀφαιρῶ. ***ἐξῄει***, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ. ***τὸν Σιτάλκαν***· ᾆσμα τὸ ὁποῖον ἐξύμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρᾳκῶν Σιτάλκαν, (πρβλ. τὸ σημερινὸν «τραγούδησέ μας τὸν Κολοκοτρώνη», κτλ.). ***ἦν πεπονθὼς***=εἶχε πάθει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 7—13. καρπαίαν καλουμένην=τὸν χορόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο καρπαία. **ἦν**, δηλ. ὅδε. **σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ**=προσποιεῖται ὅτι σπείρει καὶ ὁδηγεῖ ζεῦγος (βοῶν). **λῃστὴς δὲ**=ἄλλος δὲ (χορευτὴς) προσποιούμενος τὸν λῃστήν. **ἐπειδὰν προΐδηται**=μόλις τὸν ἴδῃ ἀπὸ μακράν. **ἀπαντᾷ**=ὁρμᾷ. **δήσας**, τοῦ **δῶ (δέω)** =δένω. **τὸν λῃστήν**, δηλ. **δήσας ἀπάγει**. **ὀπίσω τὼ χεῖρε δεδεμένον**=μὲ τὰ χέρια δεμένα ὀπίσω. **ἐλαύνει (τὸν λῃστὴν)** =κτυπᾷ διὰ νὰ προχωρήσῃ. **πέλτη**, μικρὰ ἀσπίς, σχῆμα ἡμισελήνου ἔχουσα καὶ κατεσκευασμένη ἀπὸ κλάδους δένδρων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτεντώνετο δέρμα αἰγός. **ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο**=ὡς ἐὰν εἶχε δύο ἀντιπάλους, διὰ τῆς ὀρχήσεως ἐμιμεῖτο (τὴν μάχην). **δινοῦμαι** = περιστρέφομαι. **ἐκκυβιστῶ**=κάμνω τοῦμπες. **ὄψις**=θέαμα. **τὸ περσικὸν (ὄρχημα)**= τὸν περσικὸν χορόν. **ὀκλάζω**=γονατίζω, κάθημαι εἰς τὰ γόνατα. **ἐπὶ τούτῳ**=μετὰ τοῦτον (τὸν Μυσόν). **ᾖσαν**, τοῦ **ἔρχομαι**. **πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρ.**=κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ ἐνόπλου χοροῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο ζωηρὸς καὶ συνήθης εἰς ἐμβατήρια. **αὐλοῦμαι**=συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ. **πρόσοδοι**=πομπαί, λιτανεῖαι, καθ' ἃς προσήρχοντο εἰς τὸν ναὸν μὲ ρυθμὸν ψάλλοντες καὶ χορεύοντες. **δεινὰ ποιοῦμαι**=θεωρῶ ὡς φοβερά. **ἐπὶ τούτοις**=διὰ ταῦτα (δηλ. τοὺς χορούς). **πέπαμαι**=ἔχω. **σκευάζω**=στολίζω. **Πυρρίχη**, χορὸς ἔνοπλος τῇ συνοδείᾳ αὐλοῦ· ὠνομάσθη δὲ ἐκ τοῦ Κρητὸς Πυρρίχου, ὁ ὁποῖος ἐπενόησεν αὐτήν. **ἐλαφρῶς**=μὲ εὐκινησίαν. **κρότος (χειρῶν)**=χειροκροτήματα. **ἤροντο**, τοῦ **ἐρωτῶ**. **τρέπομαί τινα**=τρέπω τινὰ εἰς φυγήν.

§ 14 – 18. αὐτούς, δηλ. τοὺς πρέσβεις. **παρεῖναι (αὐτοῖς)** =ὅτι εἶχον. **πνεῦμα καλὸν**=οὔριος ἄνεμος. **ὁρμίζομαι**=ἀγκυροβολῶ. **μέδιμνος**=μέτρον σιτηρῶν ἰσοδυναμοῦν πρὸς 48 λίτρας ἤτοι 18 ὀκ. περίπου. **κεράμιον**=στάμνα χωροῦσα 39 λίτρας. **εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Π.**=ἐὰν ἐξέλθουν τοῦ πόντου. **ὡς**, χρονκ. **ἐγγὺς γίγνομαί τινος**=πλησιάζω εἴς τι. **εἰσῄει αὐτοὺς ὅπως ἂν...**=ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσουν. **εἰ ἕλοιντο**=ἐὰν ἤθελον ἐκλέξει. **μᾶλλον ἄν... δύνασθαι τὸν ἕνα** =ὅτι μᾶλλον θὰ ἠδύνατο ὁ εἷς οὗτος. **χρῶμαι**=διοικῶ. **εἴ τι δέοι λανθάνειν**=ἐὰν ἤθελε παρουσιασθῇ ἀνάγκη νὰ κάμῃ τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῇ. **μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι (ἡγήσαντο)**=ἐνόμι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σαν ὅτι (ὁ εἷς ἄρχων) καλύτερον θὰ ἀπεκρύπτετο. ***φθάνω τι***=προλαμβάνω τι. ***ὑστερίζω***=καθυστερῶ. ***οὐ .. ἂν δεῖν (ἡγοῦντο)***=ἐνόμιζον ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη. ***λόγων πρὸς ἀλλήλους***=συζητήσεων. ***τὸ δόξαν τῷ ἑνὶ***=τὸ ὑπὸ ἑνὸς ἀποφασισθέν. ***περαίνεσθαι ἂν (ἡγοῦντο)***=ὅτι θὰ ἐξετελεῖτο. ***ἐκ τῆς νικώσης (γνώμης)***=κατὰ τὴν γνώμην τῆς πλειονοψηφίας.

§ 19—24. ***ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφ.***=ἔστρεψαν τὸν νοῦν των εἰς τὸν Ξενοφ. ***γιγνώσκει***=φρονεῖ. ***ἐνδείκνυμαί τι***=ἐπιδεικνύω τι. ***τῇ μὲν***=ἀφ᾽ ἑνὸς μέν. ***πρὸς τοὺς φίλους***=πλησίον τῶν φίλων του. ***εἰς τὴν πόλιν***=εἰς τὴν πατρίδα του. ***τυχὸν*** (=ἐὰν τύχῃ)=ἴσως. ***ἐνθύμημα***=σκέψις. ***ἐπῆρεν,*** τοῦ ***ἐπαίρω***=παρακινῶ. ***αὐτοκράτωρ ἄρχων***=ἀπόλυτος ἄρχων. ***ὁπότε αὖ ἐνθυμοῖτο***=ὁσάκις πάλιν ἐσκέπτετο. ***ὅπῃ... ἕξει***=πῶς θὰ ἀποβῇ. ***ἡ προειργασμένη δόξα***=ἡ ἀποκτηθεῖσα δόξα. ***ἀποβάλλω***=χάνω. ***ἀποροῦμαι***=εὑρίσκομαι εἰς ἀπορίαν. ***διακρίνω***=ἀποφασίζω. ***ἀνακοινῶ τοῖς θεοῖς***=ζητῶ τὴν συμβουλὴν τῶν θεῶν. ***παραστησάμενος,*** τοῦ ***παρίσταμαί τι***=διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. ***δύο·*** διὰ νὰ θυσιάσῃ καὶ δευτέραν φορὰν ἀμέσως, ἐὰν ἡ πρώτη θυσία δὲν ἀποβῇ εὐνοϊκή. ***μαντευτὸς***=ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ μαντείου (πρβλ. Βιβλ. Γ΄, 1, 6). ***ἤρχετο*** (τοῦ ***ἄρχομαι) καθίστασθαι ἐπὶ τὸ συνεπιμελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς***=ἤρχιζε ν᾽ ἀναλαμβάνῃ ἀπὸ κοινοῦ (μετὰ τῶν στρατηγῶν) τὴν φροντίδα περὶ τοῦ στρατοῦ. ***ἀετὸν ἀνεμιμνῄσκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον***=ἐνεθυμεῖτο ὅτι ἀετὸς ἐφώναζε πρὸς τὰ δεξιά του. (Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ πτῆσις ἢ φωνὴ τῶν πτηνῶν ἐσήμαινεν εὐτυχίαν). ***οὐκ ἰδιωτικὸς***=ἀποβλέπων οὐχὶ εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ Ξεν. τύχην, ἀλλ᾽ εἴς τι κοινόν. ***ἔνδοξος***=προσημαίνων δόξαν. ***ἐπίπονος***=προσημαίνων κόπους μεγάλους. ***ἐπιτίθεσθαι... εἶναι... λαμβάνειν,*** ἐκ τοῦ ***ἔλεγεν ὁ μάντις. χρηματιστικὸς***=προμηνύων ἀπόκτησιν χρημάτων. ***σημαίνει***=συμβουλεύει. ***προσδέομαί τινος***=ἐπιζητῶ τι. ***τῆς ἀρχῆς,*** τῆς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ προσφερομένης. ***εἰ αἱροῖντο (δηλ. αὐτὸν)***=ἐὰν ἤθελον ἐκλέξει αὐτόν.

§ 25—33. ***προβάλλομαι***=προτείνω. ***εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι***=ὡς κάθε ἄνθρωπος ***χάριν ἔχω (ὑμῖν)***=σᾶς χρεωστῶ χάριν. ***δοῦναί μοι***=νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. ***Λακεδαιμονίου,*** δηλ. τοῦ Χειρισόφου. ***ἀλλ᾽ ἧττον ἄν... τυγχάνειν*** (ἐνν. ***δοκεῖτέ μοι)***=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὐναντίον μάλιστα νομίζω ὅτι..,δυσκολώτερον ἠθέλετε ἐπιτυγχάνει. **εἴτι δέοισθε**=ἐὰν χρειάζησθέ τι. **οὐ πάνυ τι**=οὐδόλως.**πρὶν** = παρὰ ἀφοῦ. **ὁμολογῶ**=ἀναγνωρίζω· τοῦτο ἔγινε τὸ 404 π.Χ. **πέρα** =μακρότερον. **εἰ... δοκοίην**=ἐὰν ἐφαινόμην. **ποιεῖν ἄκυρον**=ὅτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω ἄνευ κύρους (μικρόν). **ἐννοῶ μὴ**=φοβοῦμαι μήπως. **ὃ**=ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον. **ἐννοῶ**=σκέπτομαι. **στάσις**=διχόνοια. **ἑνὸς ἄρχοντος**=ἐὰν εἷς ἤθελεν ἄρχει. **ἴστε**, προστ. τοῦ **οἶδα. ἑλόμενον**=ἐὰν ἐκλέξητε. **εἴ τινα**· ἐννοεῖ τὸν Χειρίσ. ὁ ὁποῖος ἐφθόνει αὐτόν. **ἄχθομαί τινι**=δυσαρεστοῦμαι κατά τινος. **ὡς δέοι**=ὅτι ἔπρεπε, **εἰ οὕτως ἔχοι (τὸ πρᾶγμα)**, ὅτι δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἤθελον ἀνεχθῆ ἄλλον ἄρχοντα, μὴ Λακεδαιμόνιον. **συμποσίαρχος**· οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὰ συμπόσια ἐξέλεγον ἕνα ἄρχοντα τοῦ συμποσίου (συμποσίαρχος ἢ βασιλεύς), ὁ ὁποῖος διηύθυνε, ὥριζε δηλ. τὰ ᾄσματα, τὰ παιγνίδια, πῶς καὶ πόσον οἶνον νὰ πίνουν κ.τ.τ. **ὡς ἔοικε**=καθὼς φαίνεται. **πλείονος ἐνδέον**, (τοῦ ρ. **ἐνδεῖ**)=ὅτι ἦτο ἀνάγκη σπουδαιοτέρων ἐπιχειρημάτων. **παρελθὼν**=λαβὼν τὸν λόγον. **ὡς πάνυ εἰδῆτε**= ἵνα βεβαιωθῆτε. **ἦ μὴν**=βεβαίως, πραγματικῶς. **οὕτω**=τόσον φανερά. **ἐν τοῖς ἱεροῖς**=εἰς τὴν θυσίαν. **ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι**=ὥστε καὶ ἄπειρος (τῆς μαντικῆς) ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ. **οὐδ' ἂν ἔγωγε...**, διὰ τούτου ὁ Χειρίσ. ἀπαντᾷ εἰς τὸν ἀνωτέρω (§ 29) ὑπαινιγμὸν τοῦ Ξεν. **ὠνήσατε**, ἀόρ. τοῦ **ὀνίνημι. ὡς** (αἰτιολ.). **ὅ,τι**=ὅσον. **σιγάζω τινὰ**=προτρέπω τινὰ νὰ σιωπᾷ. **διέβαλλεν**, ἡ διαβολὴ τοῦ Δεξίππου δηλοῦται εὐθὺς κατωτέρω «ὁ δ' ἔφη νομίζειν... Τιμασίωνι μᾶλλον... ἢ ἑαυτῷ Λακ. ὄντι». Κατὰ ταῦτα ὁ Ξεν. δὲν διέκειτο φιλικῶς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. **ὁ δ'**, δηλ. **Δέξιππος. αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον ἄρχειν συνεθελῆσαι**...=ὅτι ἠθέλησε καὶ αὐτὸς (ὁ Ξεν.) νὰ λάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος τοῦ Κλ. ὁ Τιμασίων μᾶλλον, ὁ ὁποῖος ἦτο Δαρδανεύς, ἢ αὐτὸς (ὁ Δέξ.), ὁ ὁποῖος ἦτο Λάκων. **ὡς ἀναξόμενοι**, τοῦ ρ. **ἀνάγομαι**=ἀποπλέω. **ἐὰν πλοῦς ᾖ**=ἐὰν εἶναι οὔριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν. **κατασχεῖν**, τοῦ **κατέχω**=προσορμίζομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κ΄. Διάβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς Βυζάντιον, ἐξέγερσις τῶν στρατιωτῶν καὶ καθησύχασις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος. (Ἀρχαὶ Ὀκτωβρίου).

Κεφ. Α΄. § 1—32.

§ 1—14. ***στόμα τοῦ Πόντου*** = ὁ Βόσπορος. ***γίγνομαι ἐν Χρ.*** =φθάνω εἰς Χρ. ***ἐδεῖτο (αὐτοῦ) διαβιβάσαι (εἰς τὴν Εὐρώπην).*** ***ὅσα δέοι (ποιεῖν)***=ὅ,τι ἤθελεν (ὁ Ἀναξίβ.). ***εἰ διαβαῖεν***=ἐὰν διαβοῦν. ***ἀπαγγελεῖν,*** δηλ. ***αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο***=ὅτι θὰ ἀποχωρήσῃ. ***ἤδη***=ἀμέσως. ***ἀποπλεῖν,*** δηλ. ***εἰς Ἑλλάδα. κελεύω***= παρακαλῶ. ***συνδιαβάντα*** (χρον. μτχ.). ***συμπροθυμοῦμαι***=προθύμως συμπράττω. ***ἔφη (Σεύθης) ὅτι οὐ μεταμελήσει αὐτῷ***=εἶπεν ὁ Σεύθης ὅτι αὐτὸς (ὁ Ξεν.) δὲν θὰ μετανοήσῃ. ***συμπροθυμηθέντι,*** μτχ. ὑποθ. ***τελῶ***=πληρώνω. ***οἱ ἐπικαίριοι ὄντες***=οἱ ἔχοντες ἐπιρροήν. ***προσφέρομαι***= συμπεριφέρομαι. ***αὐτῷ,*** δηλ. ***τῷ Σεύθῃ. ἐξιέναι*** δηλ. τοῦ ***Βυζαντίου. ὡς ἀποπέμψων***= διότι (δῆθεν) εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). ***εἰς τὴν πορείαν***=διὰ τὴν π. ***ὀκνηρῶς***=χωρὶς προθυμίαν. ***ἀσπάζομαι***=ἀποχαιρετίζω. ***ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη***=διότι εἶχε σκοπὸν εὐθὺς νὰ... ***αἰτίαν ἔχω***=κατηγοροῦμαι. ***αἰτιῶμαί τινα***= κατηγορῶ τινα. ***ἐξέρπω***=ἐξέρχομαι. ***ἀθυμῶ πρός τι***=δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ κάμω τι. ***ἀλλ᾽ ὅμως***=(ἂν καὶ πιστεύω εἰς σέ), ὅμως. ***ὡς συμπορευσόμενον***=προσποιούμενος ὅτι θὰ πορευθῇς μαζί των. ***ἔξω,*** δηλ. ***τοῦ Βυζαντίου. διαπράττομαί τι πρός τινα***= =συζητῶ τι μετά τινος. ***προσανειπεῖν*** (τοῦ ***προσαγορεύω)***=νὰ κηρύξουν προσέτι. ***ὃς ἂν μὴ παρῇ***=ὅστις δὲν παρευρεθῇ. ***ἐντεῦθεν*** (χρον.). ***ἄρδην***=γενικῶς. ***παρὰ τὰς πύλας,*** τὰς Θρᾳκίας καλουμένας. ***ὡς συγκλείσων... καὶ ἐμβαλῶν***=ἵνα κλείσῃ καὶ βάλῃ. ***τὸν μοχλόν·*** οὗτος ἦτο ξύλον παχὺ τοποθετούμενον ἀπὸ τὸν ἕνα παραστάτην τῆς θύρας μέχρι τοῦ ἄλλου ἔσωθεν καὶ ἀσφαλιζόμενον διὰ τῆς βαλάνου, δηλ. καρφίου εἰσερχομένου δι᾽ ὀπῆς εἰς τὸν ξύλινον μοχλὸν καὶ εἰς τὸν παραστάτην. ***τινές,*** οἱ ὁποῖοι ἵσταντο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πλησιέστερον πρὸς τὸν Ἀναξίβιον. **διαγγέλλω**=γνωστοποιῶ. **πυνθάνομαι**=ζητῶ πληροφορίας. **κύκλῳ,** δηλ. τοῦ ὄρους.

§ 15—24. Διελέγοντο, δηλ. ὁ Ἀναξ. καὶ οἱ στρατηγοί. **ὡς εἰσιόντες**=μὲ σκοπὸν νὰ εἰσέλθουν. **κόπτω**=κτυπῶ. **ἐκβάλλομαι**=παραδίδομαι. **χηλή**· οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν τείχους λίθοι πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ κύματα (βλ. εἰκ.). **ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν...**=περνοῦν τὸ τεῖχος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν. **ἐπὶ ταῖς πύλαις**=πλησίον τῶν πυλῶν. **κλεῖθρα**= μοχλός. **δείσας (**τοῦ **δέδοικα) μὴ**=φοβηθεὶς μήπως. **ἀνήκεστος**= ἀνεπανόρθωτος. **ἔθει,** παρατ. τοῦ **θέω. ἔνδον,** δηλ. **ἐν ταῖς οἰκίαις. καθέλκω**=σύρω εἰς τὴν θάλασσαν. **ἀπολωλέναι (**τοῦ **ἀπόλλυμαι). ὡς ἑαλωκείας**=νομίζοντες ἑαλωκέναι. **ἄκρα**=ἀκρόπολις. **ἀποφεύγει**=καταφεύγει. **καταδραμὼν**=δραμὼν κάτω. **σχεῖν**=νὰ ἐμποδίσουν (δηλ. ἀπὸ διαρπαγάς). **προσπίπτω τινὶ**=μὲ ὁρμὴν ἔρχομαι πρός τινα. **ἔξεστί σοι**=εἶναι δυνατὸν εἰς σέ, ἔχεις εὐκαιρίαν. **ἀνδρὶ γενέσθαι**=νὰ γίνῃς σπουδαῖος ἀνήρ. **ἂν... ὀνήσαις (τοῦ ὀνίνημι)**=δύνασαι νὰ ὠφελήσῃς. **αὐτοὶ ὑφ᾽ ἑαυτῶν**=μόνοι των (ἄνευ ἐπεμβάσεως τῶν ἀξιωματικῶν). **εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο**=παρετάχθησαν εἰς βάθος ὀκτὼ ἀνδρῶν. **παρεδεδραμήκεσαν...**=πλησίον τῶν ὁπλιτῶν δραμόντες ἐτοποθετήθησαν. **τὸ χωρίον οἷον... ἐστὶ**=τὸ μέρος (ὅπου ἐτάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι παρὰ πολὺ κατάλληλον πρὸς παράταξιν στρατεύματος. **ἔρημον (ὂν)**=διότι εἶναι . . .

§ 25—32. ἔκειτο τὰ ὅπλα=εἶχε γίνει ἡ παράταξις. **κατηρεμίσθησαν**=καθησύχασαν (οἱ στρατιῶται). **χαρίζομαι τῷ θυμῷ**=παρασύρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς. **τῆς ἐξαπάτης**=διὰ τὴν ἀπάτην. **τιμωροῦμαί τινα**=ἐκδικοῦμαί τινα. **οὐδὲν**=οὐδόλως. **ἅ ἔσται ἐντεῦθεν**=ποῖαι θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι τούτου. **ἀποδεδειγμένοι**=φανεροί. **τοῖς συμμάχοις,** δηλ. **τῶν Λακεδ. πάρεστιν**=εἶναι δυνατόν. **τὰ νῦν δὴ**=τὰ πρὸ ὀλίγου· ἐννοεῖ τὸν Πελοπ. πόλεμον καὶ τὴν ἅλωσιν τῶν Ἀθηνῶν. **ἔρχομαι εἰς τὸν πόλ.**=ἀρχίζω τὸν πόλεμον. **νεώρια**=ναύσταθμοι· ἦσαν τόποι παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐναυπηγοῦντο, ἐπεσκευάζοντο καὶ ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα. **πόλις**=ἀκρόπολις. Εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου ὑπῆρχον 6000 τάλαντα. **τὰ ἔνδημα (τέλη)**=οἱ φόροι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. **ὑπερορία (γῆ)**=ἡ χώρα τῶν συμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάχων. **ἄρχοντες... καὶ ἔχοντες**=ἂν καὶ ἤρχομεν καὶ εἴχομεν. **ἂν παθεῖν**=ὅτι θὰ πάθωμεν. **Λακεδ. καὶ τῶν ἀρχ. συμμ. ὑπαρχόντων, Ἀθην. δὲ καὶ...προσγεγενημένων**=ὅτε οἱ Λακ. ἔχουν μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους, προσετέθησαν δὲ εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀθ. καὶ πάντες οἱ τότε σύμμαχοι ἐκείνων. **ἐκείνοις**, δηλ. **τοῖς Ἀθηναίοις. ὁ ἄνω βασιλεὺς**=ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. **περιγενέσθαι ἂν ἡμᾶς (αὐτῶν)**=ὅτι θὰ ὑπερισχύσωμεν ἡμεῖς αὐτῶν. **αἰσχρῶς**=ἀδόξως. **καὶ δικαίως**, ἐνν. **στρατεύσονται. εἰ**=ἀφοῦ. **καὶ ταῦτα**=καὶ μάλιστα. **ἐξαλαπάζω**=διαρπάζω. **πρὶν ἐπιδεῖν**=προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω. **μυρίοι**=ἀναρίθμητοι. **κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι**=χώνομαι κάτω εἰς τὴν γῆν. **τοῖς προεστηκόσι τῶν Ἑλλ.**, δηλ. **τοῖς Λακεδαιμονίοις. τυγχάνω τῶν δικαίων**=εὑρίσκω τὸ δίκαιόν μου. **ἀδικουμένους**=ἂν καὶ ἀδικούμεθα. **γοῦν**=τουλάχιστον. **οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες**=ὄχι διὰ νὰ κάμωμεν κανὲν κακόν. **παρεληλύθαμεν**, τοῦ **παρέρχομαι. ἀλλ' ἢν μὲν...εὑρίσκεσθαι**=**ἀλλ'(εὑρησόμενοι) ἀγαθόν τι παρ' ὑμῶν, ἢν δυνώμεθα εὑρίσκεσθαι. εὑρίσκομαι ἀγαθόν τι**=ἐπιτυγχάνω ὠφέλειάν τινα. **ἐροῦντα**=ἵνα εἴπῃ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α.

Ἀβροκόμας-α (ὁ), σατράπης τῆς Φοινίκης, εἷς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἄβυδος-ου (ἡ), πόλις τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὸ στενώτατον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἀποικία τῶν Μιλησίων.

Ἀγησίλαος-ου (ὁ), βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Αἰνιᾶνες-ων (οἱ), λαὸς Θεσσαλικὸς κατοικῶν παρὰ τὴν Οἴτην.

Ἀμαζόνες-ων (αἱ), μυθικὸν πολεμικὸν γυναικεῖον φῦλον παρὰ τὸν Θερμόδωντα ποταμὸν τῆς Παφλαγονίας, τοῦ ὁποίου τὸ κυριώτερον ὅπλον ἦτο δίστομος πέλεκυς (σάγαρις).

Ἀμπρακιώτης-ου (ὁ), κάτοικος τῆς Ἀμπρακίας, πόλεως τῆς Ἠπείρου, νῦν Ἄρτας.

Ἀμφιπολίτης-ου (ὁ), κάτοικος τῆς παρὰ τὸν Στρυμόνα Ἀμφιπόλεως,

Ἀραβία-ας (ἡ), αἱ ὑπὸ Ἀράβων κατοικούμεναι χῶραι, ἰδίως ἡ πρὸς νότον τοῦ Ἀράξου Μεσοποταμία.

Ἀράξης-ου (ὁ), ἐξ ἀριστερῶν παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

Ἁρμήνη-ης (ἡ), λιμὴν τῆς Σινώπης, 50 στάδια ἀπέχων αὐτῆς.

Ἀσιναῖος-ου (ὁ), κάτοικος τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς.

Ἀσπένδιος-ου (ὁ), κάτοικος τῆς Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν.

Ἀχαιός-οῦ (ὁ), κάτοικος τῆς Ἀχαΐας, χώρας τῆς Πελοποννήσου.

Β.

Βαβυλὼν-ῶνος (ἡ), μεγάλη πόλις τοῦ Εὐφράτου, πρωτεύουσα τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βαβυλωνίας, ἐπαρχίας περσικῆς μεταξὺ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου προστατευομένη πρὸς Β διὰ τοῦ *Μηδίας τείχους*.

Βιθυνοὶ-ῶν (οἱ), ἢ *Θρᾷκες Βιθυνοί*, κάτοικοι τῆς Βιθυνίας παρὰ τὴν Προποντίδα, καὶ τὸν Εὔξεινον, μεταναστεύσαντες ἐκ Θρᾴκης.

Βισάνθη-ης (ἡ), πόλις τῆς Θρᾴκης παρὰ τὴν Προποντίδα (ν. Ραιδεστός).

Γ.

Γογγύλος-ου (ὁ), ἀπόγονος τοῦ Ἐρετριέως Γογγύλου, ὃν Δαρεῖος ὁ Α΄. κατῴκισεν εἰς Τρωάδα.

Γυμνιὰς-άδος (ἡ), πόλις τῶν Σκυθηνῶν.

Δ.

Δαρδανεὺς-έως (ὁ), κάτοικος τῆς Τρωϊκῆς πόλεως Δαρδάνου παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον νοτίως τῆς Ἀβύδου.

Δέλτα (τὸ), χώρα τῆς Θρᾴκης μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Σαλμυδησσοῦ.

Δόλοπες-ων (οἱ), λαὸς Θεσσαλικὸς παρὰ τὸν Πίνδον.

Δρίλαι-ῶν (οἱ), Ἀσιατικὸν φῦλον πρὸς Ν τῆς Τραπεζοῦντος.

Ε.

Ἑλλήσποντος-ου (ὁ), ὁ παρὰ τὴν Θρᾳκικὴν χερσόνησον πορθμὸς ὁ χωρίζων τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ἐπίθ. *Ἑλλησποντιακός*.

Εὐφράτης-ου (ὁ), μέγας ποταμὸς τῆς Ἀσίας, πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ σχηματιζόμενος ἐκ δύο ποταμῶν, τοῦ δυτικοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Εὐφράτου. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν κατάβασιν διέβησαν τὸν ἀνατολικὸν Εὐφράτην.

Ἔφεσος-ου (ἡ), πόλις τῆς Ἰωνίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καΰστρου, ἀπέναντι τῆς νήσου Σάμου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ζ.

Ζαπάτας-α (ὁ), ἐξ ἀριστερῶν παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.
Ζεύς, Διὸς (ὁ), ὑπέρτατος θεὸς τιμώμενος ὡς *βασιλεύς*, ὡς *σωτήρ*, ὡς *ξένιος*.

Η.

Ἥλιος-ου (ὁ), θεὸς τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς, εἰς ὃν ἐθύοντο ἵπποι.
Ἡράκλεια-ας (ἡ), Ἑλληνικὴ πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὔξεινον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων *(Ποντοηράκλεια)*· ὁ κάτοικος Ἡρακλεώτης.
Ἡρακλείδης-ου (ὁ), Ἕλλην Μαρωνείτης εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σεύθου.

Θ.

Θάψακος-ου (ἡ), πόλις παρὰ τὸν Εὐφράτην. Οἱ κάτοικοι Θαψακηνοί.
Θήχης-ου (ὁ), ὄρος εἰς τὴν χώραν τῶν Σκυθηνῶν πλησίον τῆς Τραπεζοῦντος.
Θίβρων-ωνος (ὁ), Σπαρτιάτης στρατηγὸς παραλαβὼν τοὺς μυρίους.
Θρᾴκη-ης (ἡ), 1) ἐν Ἀσίᾳ = Βιθυνία. 2) ἡ ἐν Εὐρώπῃ πρὸς Β τοῦ Ἑλλησπόντου κειμένη· ὁ κάτοικος *Θρᾷξ-κὸς* καὶ ἐπίθ. *Θρᾴκιος*.
Θύμβριον-ου (τὸ), πόλις τῆς Φρυγίας, ὅπου ἡ *Μίδου κρήνη*, πλησίον τοῦ Ἄκ-Σεχίρ.
Θυνοὶ-ῶν (οἱ), Θρᾳκικὸν φῦλον παρὰ τὴν Σαλμυδησσὸν καὶ Ἀπολλωνίαν.

Ι.

Ἱερὸν ὄρος, ὄρος τῆς Θρᾴκης μεταξὺ Περίνθου καὶ Χερσονήσου.
Ἰκόνιον-ου (τὸ), ἐσχάτη πόλις τῆς Φρυγίας πρὸς τὴν Λυκαονίαν.
Ἰσσοὶ-ῶν (οἱ), παράλιος πόλις τῆς ἀνατολικῆς Κιλικίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἰωνία-ας (ἡ), χώρα εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας· ἐπίθ. *Ἰωνικός*.

Κ.

Κάλπης λιμήν, λιμὴν μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου.

Καλχηδὼν-όνος (ἡ), πόλις τῆς Ἀσίας ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου.

Καππαδοκία-ας (ἡ), μεγάλη χώρα τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ Ἅλυος, Ταύρου, Εὐφράτου καὶ Εὐξείνου Πόντου.

Καρδοῦχοι-ων (οἱ), ἀνδρεῖος καὶ ληστρικὸς λαὸς κατοικῶν τὴν πρὸς Α τοῦ Τίγρητος ὀρεινὴν χώραν ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀρμενίᾳ (ν. Κοῦρδοι).

Καστωλὸς-οῦ (ὁ), χωρίον τῆς Λυδίας παρὰ τὰς Σάρδεις· ἡ περὶ αὐτὸ πεδιὰς *(Καστωλοῦ πεδίον)* ἦτο ὁ τόπος, ἔνθα συνηθροίζοντο τὰ στρατεύματα τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου.

Καΰστρου πεδίον, πόλις τῆς Φρυγίας (ν. Ἀφιὸν Καραχισάρ).

Κελαιναὶ-ῶν (αἱ), μεγάλη πόλις τῆς Φρυγίας ἐπὶ τῶν ποταμῶν Μαιάνδρου καὶ Μαρσύου, παρὰ τὸ σημερινὸν Δινέρ.

Κεντρίτης-ου (ὁ), παραπόταμος ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Τίγρητος, ὅριον μεταξὺ Καρδούχων καὶ Ἀρμενίας.

Κεράμων ἀγορά, πόλις εἰς τὰ μεθόρια τῆς Μυσίας καὶ Φρυγίας (ν. Οὐσάκ).

Κερασοῦς-οῦντος (ἡ), παράλιος πόλις τοῦ Εὐξείνου πρὸς Δ τῆς Τραπεζοῦντος, ἀποικία Σινωπέων.

Κιλικία-ας (ἡ), χώρα κατέχουσα τὰ ΝΑ τῆς Μ. Ἀσίας· ὁ κάτοικος *Κίλιξ-ικος* καὶ τὸ θηλ. *Κίλισσα-ης*.

Κλέαρχος-ου (ὁ), Σπαρτιάτης φυγάς, στρατηγὸς τοῦ Κύρου, πλειότερον παντὸς ἄλλου μεμυημένος εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Κύρου.

Κολοσσαὶ-ῶν (αἱ), πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὸν ποταμὸν Λύκον.

Κολχὶς-ίδος (ἡ), χώρα τῆς Ἀσίας εἰς τὰ ΝΑ τοῦ Εὐξείνου.

Κορσωτὴ-ῆς (ἡ), πόλις τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Εὐφράτου, περιρρεομένη ὑπὸ τοῦ παραποτάμου Μάσκα.

Κορύλας-α (ὁ), σατράπης τῆς Παφλαγονίας.

Κοτύωρα-ων (τὰ), πόλις τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ τῆς Κερασοῦντος.

Κτησίας-ου (ὁ), Ἕλλην ἰατρὸς ἐκ τῆς Κνίδου, παρακολουθήσας τὸν βασιλέα εἰς τὴν κατὰ τοῦ Κύρου ἐκστρατείαν· συνέγραφε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰ *Περσικά*, ἤτοι Περσικὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσματα σῴζονται.

Κύδνος-ου (ὁ), ποταμὸς τῆς Κιλικίας, διαρρέων τὴν Ταρσόν.

Κυνίσκος-ου (ὁ), Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐν τῇ Χερσονήσῳ.

Λ.

Λάκων-ωνος (ὁ), κάτοικος τῆς Λακωνίας· ἐπίθ. *Λακωνικός*.

Λάμψακος-ου (ἡ), πόλις τῆς Τρῳάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

Λάρισσα-ης (ἡ), πόλις εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Τίγρητος, ὅπου χύνεται ὁ Ζαπάτας· κυρίως τὸ νότιον μέρος τῆς ἀρχ. *Νινευΐ*.

Λουσιεὺς-έως (ὁ), κάτοικος τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας, παρὰ τὰ νῦν *Σουδενά*.

Λυδία-ας (ἡ), χώρα εἰς τὴν Δυτικὴν Μ. Ἀσίαν μὲ πρωτεύουσαν τὰς Σάρδεις· ὁ κάτοικος *Λυδός*· ἐπίθ. Λύδιος καὶ Λυδικός.

Λύκαια-ων (τὰ), ἑορτὴ τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Λυκαονία-ας (ἡ), μεσόγειος χώρα τῆς Μ. Ἀσίας, ΒΔ τῆς Κιλικίας· οἱ κάτοικοι *Λυκάονες*, λαὸς φιλελεύθερος.

Λωτοφάγοι-ων (οἱ), ὁ ἐκ τῆς Ὀδυσσείας γνωστὸς μυθικὸς λαὸς τῆς Ἀφρικῆς, τρεφόμενος ὑπὸ τῶν φοινικοειδῶν καρπῶν τοῦ δένδρου λωτοῦ.

Μ.

Μάγνητες-ων (οἱ), λαὸς τῆς ἀνατολικῆς Θεσσαλίας (χερσόνησος Μαγνησία).

Μαίανδρος-ου (ὁ), ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας ἐκβάλλων παρὰ τὴν Μίλητον.

Μάκρωνες-ων (οἱ), λαὸς πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Τραπεζοῦντος.

Μαντινεὺς-έως (ὁ), κάτοικος τῆς Μαντινείας, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.

Μάρδοι-ων (οἱ), λαὸς πολεμικός, ὅμορος τῶν Ἀρμενίων.

Μαρσύας-ου (ὁ), 1) παραπόταμος τοῦ Μαιάνδρου ἐν τῇ Φρυγίᾳ. 2) Σειληνὸς ἐκ Φρυγίας εὑρὼν τὸν αὐλόν, τὸν ὁποῖον ἀπέρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριψεν ἡ ἐφευροῦσα Ἀθηνᾶ, διότι ἠσχήμιζε τὸ πρόσωπον, ὅταν ἔπαιζε. Ἔμαθε νὰ παίζῃ καὶ τόσον ὑπερηφανεύθη ἐκ τούτου, ὥστε ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς ἀγῶνα μουσικὸν τὸν Ἀπόλλωνα· ἡττηθεὶς ὅμως ἐξεδάρη καὶ τὸ δέρμα του ἐκρεμάσθη εἴς τι σπήλαιον τῆς Φρυγίας.

Μεγάβυζος-ου (ὁ), ἀρχιερεὺς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Μεθυδριεὺς-έως, κάτοικος τοῦ Μεθυδρίου τῆς Ἀρκαδίας.

Μέσπιλα-ης (ἡ), ἔρημος πόλις εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Τίγρητος.

Μηδία-ας (ἡ), χώρα τῆς Ἀσίας περιλαμβάνουσα τὰς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρητος διαρρεομένας χώρας πρὸς Β τῆς Βαβυλῶνος.

Μηδίας τεῖχος (τὸ), οἰκοδομηθὲν (580 π. Χ.) εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀπὸ βορρᾶ εἰσβαλλόντων Μήδων, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Τίγρητος εἰς τὸν Εὐφράτην.

Μίδας-ου (ὁ), βασιλεὺς τῆς Φρυγίας.

Μίλητος-ου (ἡ), πόλις τῆς Ἰωνίας παρὰ τὸν Μαίανδρον.

Μοσσύνοικοι-ων (οἱ), αὐτόνομος λαὸς παρὰ τὴν Κερασοῦντα, ὀνομασθεὶς οὕτω ἀπὸ τοὺς ξυλίνους πύργους (=μοσσύνους), εἰς τοὺς ὁποίους κατῴκουν.

Μυρίανδος-ου (ἡ), Φοινικικὴ πόλις εἰς τὸν Ἰσσικὸν κόλπον.

Μυσὸς-οῦ (ὁ), κάτοικος τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας.

Ο

Ὀδρύσαι-ῶν (οἱ), Θρᾳκικὸν ἔθνος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σεύθου.

Ὀλύνθιοι-ων (οἱ), κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ΒΑ τῆς Ποτειδαίας.

Ὀρόντας-α (ὁ), 1) ἐπιφανὴς Πέρσης συγγενὴς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου θανατωθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου· 2) γαμβρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, σατράπης Ἀρμενίας.

Π

Παρράσιος-ου (ὁ), κάτοικος τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας περὶ τὸ Λύκαιον ὄρος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παφλαγονία-ας (ἡ), χώρα τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὔξεινον· ὁ κάτοικος *Παφλαγὼν-όνος*· ἐπίθ. *Παφλαγονικός*.

Πέλται-ῶν (αἱ), πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὰς Κελαινὰς (ν. Ἰσσακλί).

Πέργαμος-ου (ἡ), πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάϋκον, 120 στάδια μακρὰν τῆς ἀκτῆς.

Πέρινθος-ου (ἡ), Θρᾳκικὴ πόλις παρὰ τὴν Προποντίδα, μετέπειτα Ἡράκλεια.

Πισίδαι-ῶν (οἱ), ἔθνος ἀνεξάρτητον παρὰ τὸν Ταῦρον.

Πόντος-ου (ὁ), 1) ὁ Εὔξεινος (ν. Μαύρη θάλασσα), 2) χώρα περιλαμβάνουσα ὅλην τὴν πρὸς μεσημβρίαν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Προκλῆς-έους (ὁ), ἀπόγονος τοῦ Λακεδαιμονίου Δημαράτου, ἄρχων Τευθρανίας.

Πύλαι-ῶν (αἱ), 1) στενὰ καὶ φρούριον μεταξὺ Κιλικίας καὶ Συρίας, 2) φρούριον εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Εὐφράτου εἰς τὰ μεθόρια τῆς Βαβυλωνίας.

Σ

Σαλμυδησσὸς-οῦ (ἡ), Θρᾳκικὴ πόλις παρὰ τὸν Εὔξεινον.

Σάρδεις-εων (αἱ), πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, ἕδρα τοῦ Κύρου.

Σάτυρος-ου (ὁ) κατωτέρα θεότης εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Διονύσου.

Σεύθης-ου (ὁ), ἡγεμὼν τῆς Θρᾴκης.

Σηλυμβρία-ας (ἡ), Θρᾳκικὴ πόλις παρὰ τὴν Προποντίδα.

Σιλανὸς-οῦ (ὁ), μάντις Ἀμπρακιώτης.

Σινώπη-ης (ἡ), πόλις παράλιος τῆς Παφλαγονίας, ἀποικία τῆς Μιλήτου.

Σιττάκη-ης (ἡ), πόλις τῆς Βαβυλωνίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Τίγρητος.

Σκυθηνοὶ-ῶν (οἱ), ἔθνος πρὸς Β τῆς Ἀρμενίας.

Σόλοι-ων (οἱ), πόλις παράλιος τῆς Κιλικίας.

Σοῦσα-ων (τὰ), πόλις τῆς Περσίας, ἐαρινὴ κατοικία τοῦ βασιλέως.

Στυμφάλιος-ου (ὁ), κάτοικος τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Συρακόσιος-ου (ὁ), κάτοικος τῶν Συρακουσῶν τῆς Σικελίας.

Συρία-ας (ἡ), χώρα τῆς Ἀσίας πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Κιλικίας· οἱ κάτοικοι *Σύροι-ων*.

Τ

Ταμὼς-ώ (ὁ), Αἰγύπτιος, ναύαρχος τοῦ Κύρου.

Τάοχοι-ων (οἱ) αὐτόνομος ὀρεινὸς ληστρικὸς λαὸς πρὸς Β τῆς Ἀρμενίας.

Ταρσοὶ-ῶν (οἱ), πρωτεύουσα τῆς Κιλικίας.

Τευθρανία-ας (ἡ), πόλις καὶ χώρα τῆς Μυσίας ἀνήκουσα εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δημαράτου.

Τηλεβόας-α (ὁ) παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου εἰς τὴν Ἀρμενίαν.

Τημνίτης-ου (ὁ), κάτοικος τῆς ἐν Αἰολίδι Τήμνου.

Τιβαρηνοὶ-ῶν (οἱ), λαὸς ἐν Πόντῳ γειτνιάζων πρὸς τοὺς Χάλυβας.

Τίγρης-ητος (ὁ), πλωτὸς ποταμὸς τῆς Μεσοποταμίας πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρμενίας, ἑνούμενος δὲ μετὰ τοῦ Εὐφράτου καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Τιμασίων-ωνος (ὁ), φυγὰς ἐκ Δαρδάνου τῆς Τρῳάδος.

Τισσαφέρνης-ους (ὁ), σατράπης τῆς Καρίας, ἐχθρὸς τοῦ Κύρου καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Τραπεζοῦς-οῦντος (ἡ), ἀποικία τῆς Σινώπης εἰς τὴν χώραν τῶν Κόλχων· οἱ κάτοικοι *Τραπεζούντιοι*

Τυριάειον-ου (τὸ), πόλις τῆς Μεγάλης Φρυγίας.

Φ

Φαρνάβαζος-ου (ὁ), σατράπης τῆς Βιθυνίας καὶ Φρυγίας.

Φασιανοί-ῶν (οἱ), ἔθνος παρὰ τὸν Φᾶσιν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Κολχίδι.

Φᾶσις-ιος (ὁ), ποταμὸς 1) ἐν Ἀρμενίᾳ, ὁ λεγόμενος *Ἀράξης*, ἑνούμενος μετὰ τοῦ Κύρου καὶ χυνόμενος εἰς τὴν Κασπίαν· 2) ἐν Κολχίδι χυνόμενος εἰς τὸν Εὔξεινον.

Φοινίκη-ης (ἡ), παράλιος χώρα τῆς Συρίας· οἱ κάτοικοι *Φοίνικες*

Φολόη-ης (ἡ), ὄρος μεταξὺ Ἤλιδος καὶ Ἀρκαδίας

Φρυγία-ας (ἡ), 1) ἡ μεγάλη, χώρα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Μ. Ἀσίας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς Δ τῆς Καππαδοκίας· 2) ἡ μικρὰ Φρυγία παρὰ τὴν Προποντίδα.

Φύσκος-ου (ὁ), παραπόταμος ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Τίγρητος.

Χ

Χαλδαῖοι-ων (οἱ), αὐτόνομος λαὸς ἐν Ἀρμενίᾳ.

Χάλυβες-ων (οἱ), λαὸς γειτνιάζων πρὸς τὴν Ἀρμενίαν, ὑποτελὴς εἰς τοὺς Μοσσυνοίκους.

Χαρμάνδη-ης (ἡ), πόλις ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Εὐφράτου.

Χερρόνησος-ου (ἡ), ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον Θρᾳκικὴ χερσόνησος.

Χρυσόπολις-εως (ἡ), πόλις παρὰ τὸν Βόσπορον ἀπέναντι τοῦ Βυζαντίου (ν. Σκούταρι).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	15	στίχ.	4	ἀντὶ	ἐλοίμην	γρ.	ἑλοίμην
»	24	»	19	»	τὸ	»	τὸν
»	37	»	28	»	ἐλευθέρῳ	»	ἐλευθέρῳ·
»	79	»	23	»	βαράρβους	»	βαρβάρους

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

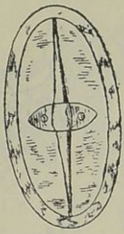

᾿Ασπὶς ᾠοειδής.

Κνημίς.

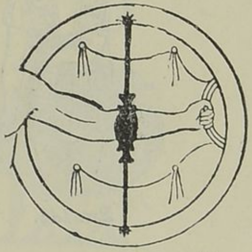

᾿Ασπὶς στρογγύλη.

Θώραξ.

Κράνος.

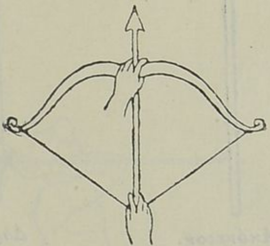

Τόξον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

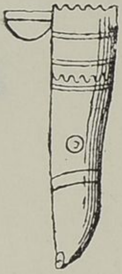

Φαρέτρα.

Δόρυ.

᾿Ακινάκης.

Σπολάς.

᾿Ακόντιον.

Σάλπιγξ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁπλῖται μονομαχοῦντες.

Πελταστής.

Ὁπλῖται ἐν πορείᾳ.

Σφενδονήτης.

Ὁπλίτης.

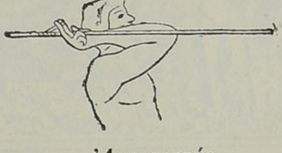

Ἀκοντιστής.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πεντηκόντορος.

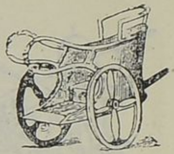

Ἅρμα

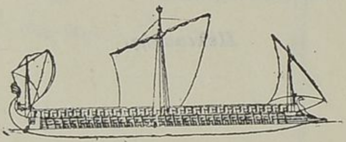

Τριήρης.

Ἅμαξα.

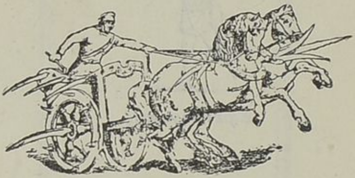

Ἅρμα δρεπανηφόρον.

Θρόνος.

Ἔρις Μαρσύου καὶ Ἀπόλλωνος.

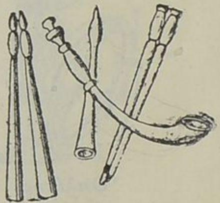

Αὐλοί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

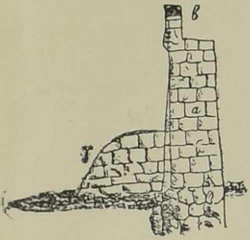

Τεῖχος μὲ ἔπαλξιν καὶ χηλήν.

Πέρσης βασιλεὺς μὲ τιάραν.

Δαρεικός

Καρβάτιναι.

Σατράπης.

Κρατήρ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΑ ΚΟΥ

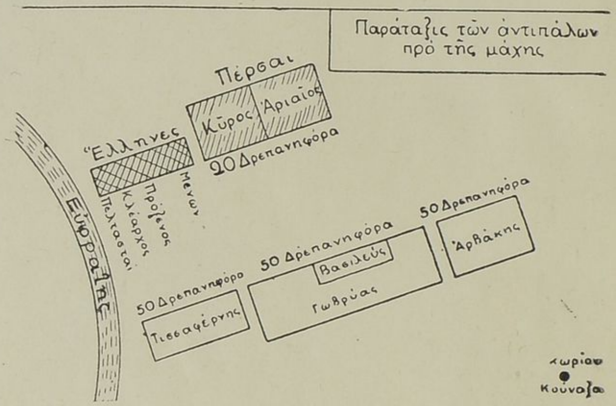

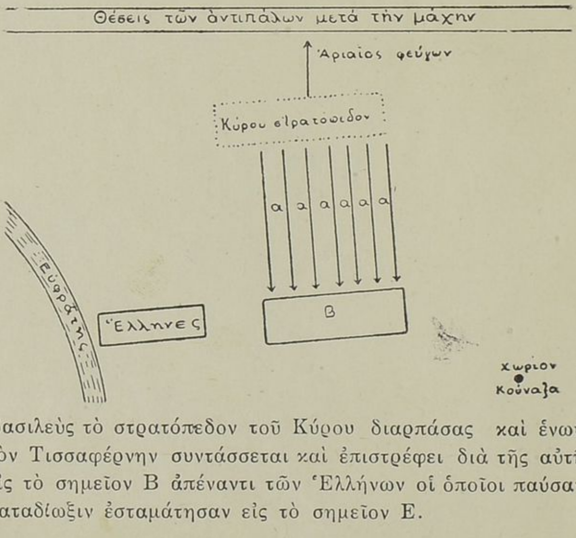

α Ὁ βασιλεὺς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου διαρπάσας καὶ ἑνωθεὶς μὲ τὸν Τισσαφέρνην συντάσσεται καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τὸ σημεῖον Β ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι παύσαντες τὴν καταδίωξιν ἐσταμάτησαν εἰς τὸ σημεῖον Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΑΞΑ ΜΑΧΑΙ

Διευθύνσεις τῶν διαφόρων σωμάτων κατά τὴν μάχην

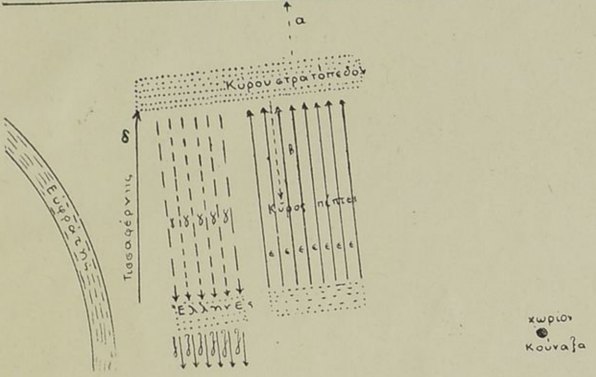

α ῾Ο ᾿Αριαῖος φεύγων.
β ῾Ο Κῦρος ὁρμήσας κατὰ τοῦ βασιλέως πίπτει.
γ Οἱ ῞Ελληνες νικήσαντες διώκουν τοὺς ἀπέναντί των βαρβάρους.
δ ῾Ο Τισσαφέρνης διελαύνει διὰ τοῦ ῾Ελληνικοῦ πελταστικοῦ πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων.
ε ῾Ο βασιλεὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου προχωρεῖ πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων.
ζ Οἱ ἀπέναντι τῶν ῾Ελλήνων βάρβαροι διωκόμενοι φεύγουν.

Δευτέρα μάχη

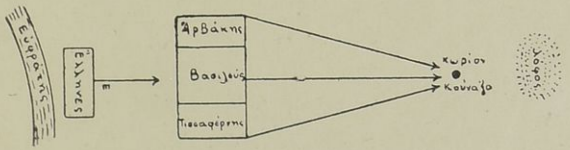

Οἱ ῞Ελληνες εἰς τὸ σημεῖον Ε φοβηθέντες μὴ περικυκλωθῶσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μεταβάλλουν παράταξιν οὕτως ὥστε ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην εἰς τὰ νῶτα. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ σχῆμα ἀναγκάζεται νὰ παραταχθῇ καὶ ὁ βασιλεὺς ἵνα ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν ῾Ελλήνων. Οἱ Πέρσαι, μόλις ὥρμησαν οἱ ῞Ελληνες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι πρὸς τὸ χωρίον Κούναξα μέχρι γηλόφου τινός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΑΝΑΒΑΣΙΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ
ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ
ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ
ΑΡΜΕΝΙΑ
ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ
ΑΡΑΒΙΑ
ΧΑΛΥΒΕΣ
ΒΑΒΥΛΩΝ
Σινώπη
Προποντίς
Ταρσός
Θάψακος
Σαλαμίς
Κύπρος
Δαμασκός
Σιδών
Τύρος
Ῥόδος
Κάρπαθος
Λέσβος
Καρία
Καύκασος
45°
50°
55°
60°

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1934
1453
481

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

'Εν 'Αθήναις τῇ 7 Αὐγούστ. 1931

'Αριθ. Πρωτ. 34942

Πρὸς
τὸν κ. Μιχαὴλ Σ. Ζηκάκην

Ὁδὸς Πεσματζόγλου 'Ενταῦθα

'Ανακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ὑμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 'Ιουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 86 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς 'Εφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον τοῦ Ν. Ζαφειρίου ὑπὸ τὸν τίτλον «*'Εκλογαὶ ἐκ τῆς Κύρου 'Αναβάσεως*» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δύο τάξεων τῶν ἡμιγυμνασίων καὶ τῶν δύο κατωτέρω τάξεων τῶν γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 1931-1932 ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς ἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογητικῆς της ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Συνεπείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 51739 τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1926 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων αὐξάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ 20 % ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ἐξεδόθησαν, εἰς ἄλλας πόλεις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής